

STRATEGIA

ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH

Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
Gorzowa Wielkopolskiego

Spis treści

Wykaz skrótów:.....	3
I. Wprowadzenie do Strategii ZIT MOF GW	4
1. Wstęp	4
2. Podstawa prawna opracowania Strategii ZIT MOF GW	5
2.1. Uwarunkowania prawne europejskie, krajowe i regionalne	5
2.2. Uwarunkowania prawne lokalne	5
3. Podmioty realizujące Strategię ZIT.	5
II. Synteza diagnozy obszaru realizacji ZIT MOF GW	6
1. Analiza problemów, potrzeb i potencjałów w obszarze ZIT w sferach społecznej, gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej, w tym analiza wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych.....	6
2. Analiza SWOT	25
3. Podsumowanie diagnozy - wnioski odnoszące się do sfer społecznej, gospodarczej i środowiskowo-przestrzennej.....	29
III. Koncepcja interwencji Strategii ZIT MOF GW	35
1. Cele strategiczne, priorytety i działania Strategii ZIT MOF GW	35
IV. Tryb wyboru projektów obowiązujący w realizacji Strategii ZIT oraz lista projektów wyłonionych w trybie niekonkurencyjnym.....	55
1. Procedura wyboru projektów niekonkurencyjnych.	55
2. Lista projektów strategicznych realizowanych w ramach Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla MOF GW.....	58
3. Projekty komplementarne do ZIT MOF GW.....	144
V. Plan finansowy ZIT	147
VI. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych	154
1. Komunikacja z partnerami społecznymi	154
2. Współpraca z partnerami przy realizacji Strategii	154
VII. Monitoring i ewaluacja Strategii ZIT	155
1. Monitoring i ewaluacja Strategii.....	155
VIII. Opis procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	163
Spis tabel.....	164
Spis schematów.	164
Spis map.....	164

Wykaz skrótów:

ZIT MOF GW	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego
Strategia ZIT MOF GW 2021-2027	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2027
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
SUMP	Plan Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS +	Europejski Fundusz Społeczny
FEWL 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027
FEiKS 2021-2027	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
Umowa Partnerstwa	Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce
Ustawa Wdrożeniowa	Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. 2022 r. poz. 1079)
SOOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
GUS	Główny Urząd Statystyczny
Wydział ZIP	Wydział Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych i Programowania Strategicznego Urzędu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego
SZOP	Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027

I. Wprowadzenie do Strategii ZIT MOF GW

1. Wstęp

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego (Strategia ZIT MOF GW), jest strategią terytorialną w rozumieniu art. 29 rozporządzenia ogólnego oraz zapisów Umowy Partnerstwa na lata 2021-2030. Swoim zasięgiem obejmuje 10 gmin: Miasto Gorzów Wielkopolski oraz Gminy: Bogdaniec, Deszczno, Kłodawę, Lubiszyn, Santok, Skwierzynę, Strzelce Krajeńskie, Witnicę oraz Kostrzyn nad Odrą w roli członka wspierającego¹. W przygotowanie Strategii ZIT MOF GW zaangażowane były wszystkie JST oraz partnerzy społeczno-gospodarczy. Zarządzanie rozwojem obszaru funkcjonalnego składającego się z wielu jednostek samorządowych, w tak wielu aspektach funkcjonowania obszaru jak aspekty gospodarcze, społeczne, infrastrukturalne i środowiskowe, jest procesem bardzo złożonym i wymagającym kompleksowego planowania długookresowego. Miejski Obszar Funkcjonalny Gorzowa Wielkopolskiego został wskazany w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego jako Obszar Strategicznej Interwencji.

Jednocześnie Strategia ZIT MOF GW swoim zakresem jest rozszerzona o kwestie zrównoważonej mobilności miejskiej oraz bezemisyjnej i niskoemisyjnej komunikacji miejskiej, gdyż jest ona powiązana z przewidzianymi dla Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych źródłami finansowania. Dokument stanowi narzędzie zarządzania rozwojem Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego poprzez wykorzystanie planowanych do uruchomienia źródeł finansowania w Programie Regionalnym Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 (dalej: FEWL 21-27). Strategia ZIT MOF GW stanowi instrument pozyskiwania środków zewnętrznych dla Partnerów Porozumienia.

Punktem wyjścia do opracowania Strategii ZIT MOF GW była wspólna diagnoza oraz opracowanie Strategii rozwoju ponadlokalnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego 2030. Prace na tym dokumentem rozpoczęły się w lipcu 2021 r. W ramach prac nad dokumentem sporządzona została diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej MOF GW, na podstawie której określona została wizja, misja, cele strategiczne oraz kierunki działań. Odbyły się także warsztaty diagnostyczne z przedstawicielami samorządów oraz warsztaty strategiczne z przedstawicielami wielu środowisk, m.in.: nauki, biznesu, samorządu, czy kultury. Strategia poddana została konsultacjom społecznym w każdej z gmin MOF GW, a także przekazana do opinii ościennym gminom MOF GW oraz właściwemu dyrektorowi regionalnego zarządu gospodarki wodnej. Przekazana została do opinii Zarządowi Województwa Lubuskiego i przeszła procedurę strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

¹ Kostrzyn w ramach ZIT MOF GW występuje w roli członka wspierającego ZIT MOF GW, pełni funkcję opiniodawczo-doradczą. Nie będzie korzystał z alokacji ZIT MOF GW w ramach FEWL 2021-2027

2. Podstawa prawna opracowania Strategii ZIT MOF GW

2.1. Uwarunkowania prawne europejskie, krajowe i regionalne

W pracach nad dokumentem Strategii ZIT MOF GW wykorzystywane były zapisy:

- Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce (Umowa Partnerstwa),
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (Rozporządzenie ogólne)
- Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Ustawa wdrożeniowa),
- Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027 przygotowane przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.
- Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027, Wymiar terytorialny - zasady opiniowania strategii terytorialnych, Zielona Góra, lipiec 2023 r.

2.2. Uwarunkowania prawne lokalne

Podstawą formalną opracowania Strategii jest Porozumienie zawarte...

3. Podmioty realizujące Strategię ZIT.

Związek ZIT MOF GW działa na podstawie zawartego w dniu 12 października 2023 r. **Porozumienia dotyczącego wspólnej realizacji ZIT MOF GW**. W skład Partnerstwa wchodzi : Miasto Gorzów Wielkopolski oraz Gminy Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Lubiszyn, Santok, Skwierzyna, Strzelce Krajeńskie, Witnica oraz Kostrzyn nad Odrą. Rola Kostrzyna nad Odrą została w Porozumieniu określona jako członka wspierającego ZIT MOF GW, pełniącego funkcję opiniodawczo-doradczą i nie korzystającego z alokacji ZIT MOF GW.

Realizację Porozumienia zapewniają:

- **Lider Porozumienia:**

Miasto Gorzów Wielkopolski jest Liderem Porozumienia, które posiada uprawnienia do reprezentowania wszystkich jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład MOF GW we wszystkich postępowaniach administracyjnych dotyczących wydania decyzji, uzgodnień, opinii i innych aktów związanych z realizacją zadań w ramach ZIT MOF GW, przed organami administracyjnymi wszystkich instancji oraz w procesie negocjacji, ustanawiania i realizacji ZIT MOF GW wobec Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, IZ FEWL oraz innych podmiotów, w tym przedkładania Strategii ZIT MOF GW do ustawowego zaopiniowania przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej i Instytucję Zarządzającą FEWL oraz uzgadniania projektów komplementarnych

do ZIT MOF GW. Lider ZIT MOF GW, w imieniu wszystkich członków MOF GW podejmować będzie decyzje w zakresie realizacji Strategii ZIT MOF GW.

- **Komitet Sterujący ZIT MOF GW:**

W skład Komitetu wchodzi jeden wyznaczony przedstawiciel z każdego samorządu lub jego zastępca. Przewodniczącym Komitetu Sterującego ZIT MOF GW jest Prezydent Miasta Gorzowa Wielkopolskiego lub upoważniony przez niego Zastępca Prezydenta Miasta. Komitet Sterujący ZIT MOF GW pełni rolę ciała opiniodawczego i może w formie uchwały opiniować:

- Strategię ZIT MOF GW oraz jej aktualizację,
- Porozumienie z IZ FEWL dotyczące realizacji ZIT MOF GW,
- Zatwierdzanie regulaminu określającego szczegółowe kompetencje, skład oraz zasady organizacji i funkcjonowania Forum ds. Strategii ZIT MOF GW.
- Inne dokumenty wymagane przez Instytucję Zarządzającą FEWL, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej lub wynikających z obowiązujących przepisów prawa w zakresie dotyczącym realizacji ZIT oraz funkcjonowania MOF GW.

- **Forum ds. Strategii ZIT MOF GW**

Do zadań Forum ds. Strategii ZIT MOF GW należy opiniowanie działań związanych z przygotowaniem i wdrażaniem Strategii ZIT MOF GW. Skład Forum ds. Strategii ZIT MOF GW powinien uwzględniać partnerów społeczno-gospodarczych, kluczowych dla obszaru realizacji Strategii ZIT MOF GW.

- **Wydział Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych i Programowania Strategicznego Urzędu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego (Wydział ZIP)**

Wydział ZIP bierze udział w formułowaniu porozumienia realizującego ZIT MOF GW z Instytucją Zarządzającą FEWL., w aktualizowaniu, wdrażaniu i monitorowaniu Strategii ZIT MOF, organizacji posiedzeń i obsłudze administracyjnej Komitetu Sterującego ZIT MOF GW, Forum ds. Strategii ZIT MOF GW, prowadzeniu działań informacyjnych i promocyjnych ZIT MOF GW; współpracy z gminami MOF GW, współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi urzędu w procesie naboru i realizacji projektów finansowanych z wykorzystaniem wsparcia zewnętrznego

II. Synteza diagnozy obszaru realizacji ZIT MOF GW

1. Analiza problemów, potrzeb i potencjałów w obszarze ZIT w sferach społecznej, gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej, w tym analiza wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych

Sfera społeczna

Miejski Obszar Funkcjonalny Gorzowa Wielkopolskiego (MOF GW) położony jest w zachodniej części Polski, w województwie lubuskim i zajmuje powierzchnię 1 904 km². MOF GW został wyznaczony w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, przyjętej 15 lutego 2021 r. przez Sejmik Województwa Lubuskiego uchwałą nr XXVIII/397/21. W skład MOF GW wchodzi 10 samorządów: miasto Gorzów Wielkopolski, gmina miejska Kostrzyn nad Odrą, trzy gminy miejsko-wiejskie: Witnica, Strzelce

Krajeńskie, Skwierzyna, pięć gmin wiejskich: Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Lubiszyn, Santok. Miasto Kostrzyn nad Odrą jest przy tym członkiem wspierającym porozumienie odnoszące się do Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, co oznacza, iż nie będzie korzystać z alokacji finansowych dedykowanych w polityce rozwoju regionalnego zintegrowanym inwestycjom terytorialnym w MOF GW.

Uwarunkowania rozwoju przestrzennego MOF GW kształtuje dominująca pozycja demograficzna oraz usługowa Gorzowa Wielkopolskiego. Wg GUS liczba ludności miasta wynosiła 116 436 mieszkańców, przy 217 815 mieszkańcach MOF GW. Odległość od miasta rdzeniowego wpływa na kształtowanie się procesów osadniczych. Ważną rolę w strukturze osadniczej MOF GW pełnią małe miasta: Witnica, Strzelce Krajeńskie, Kostrzyn nad Odrą, Skwierzyna oraz wybrane ośrodki wiejskie, skupiające funkcje usługowe.

W okresie od 2012 do 2022 roku układ osadniczy MOF GW charakteryzował się dużą dynamiką przemieszczeń ludności. Widoczne było to w zmianie liczby ludności w gminach bezpośrednio sąsiadujących z Gorzowem Wielkopolskim. W okresie od 2012 do 2022 roku w gminie Deszczno liczba mieszkańców zwiększyła się o 20,2%, w gminie Santok o 17,5%, a w gminie Kłodawa 16,9%. Przyrost ludności w tym czasie odnotowano również w gminie Lubiszyn (3,0%) oraz Bogdaniec (0,4%). Gorzów Wielkopolski charakteryzował się spadkiem liczby ludności (-6,6%). Na pozostałej części obszaru MOF GW nastąpił ubytek ludności. Znaczny spadek liczby mieszkańców dotyczył obszaru gminy Skwierzyna (-7,6%), Strzelce Krajeńskie (-7,1%) oraz Witnica (-6,7%). W Kostrzynie nad Odrą liczba mieszkańców zmniejszyła się o 2,3%. Ogółem pomiędzy 2012 a 2022 rokiem liczba ludności MOF GW zmniejszyła się o 3,1%, co stanowiło 6900 mieszkańców.

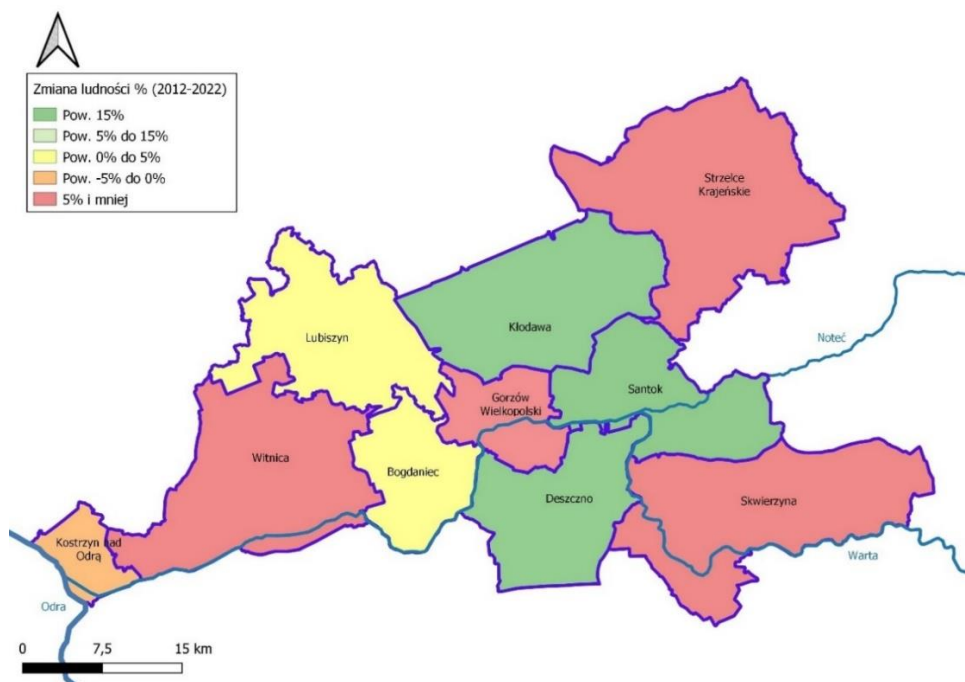
W okresie od 2012 do 2022 nastąpił znaczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Ogółem w tym okresie w MOF GW przybyło około 14 tys. osób w tym wieku. Tym samym pomniejszyła się pula osób aktywnych na rynku pracy i jednocześnie wzrósł popyt na usługi społeczne dedykowane osobom starszym. W 2022 roku udział ludności w wieku poprodukcyjnym w MOF GW wynosił 23,5%. W 2012 roku ludność z tej kategorii wieku ekonomicznego stanowiła 16,5% ludności ogółem. Najwyższy odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym na terenie MOF GW w 2022 roku odnotowano w Gorzowie Wielkopolskim (26,1%). Najwyższą dynamikę wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym charakteryzowały się jednak gminy Kłodawa (85,4%) i Deszczno (64,1%). Ogółem w całym MOF GW liczba osób w wieku poprodukcyjnym zwiększyła się o 37,6% względem 2012 roku.

Opisując najważniejsze prognozowane zmiany demograficzne na obszarze MOF GW należy zauważyć, iż do 2030 roku i dalej do 2050 roku zwiększać się będzie liczba osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast maleć liczba osób w wieku produkcyjnym, jak również przedprodukcyjnym. Należy prognozować, iż w perspektywie 2030 roku zwiększy się liczba osób w wieku senioralnym 80+ o około 60% w stosunku do liczby osób w tym wieku w 2022 roku.

Oprócz wysokiego odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym należy zwrócić uwagę na malejącą liczbę osób w wieku produkcyjnym. Oznacza to, że na obszarze MOF GW wystąpią deficyty kadr na rynku pracy oraz w usługach publicznych. Prognozy w tym zakresie nie są optymistyczne. Rozwiązania sprzyjające zwiększaniu dzietności przyniosą rezultaty w perspektywie kilkunastu lat. W okresie od 2012 do 2022 w MOF GW notowano bardzo niskie i malejące wskaźniki urodzeń. Nie przekraczały one w żadnej z gmin średniej wieloletniej dla kraju (9,6 na 1000 ludności z okresu 2012-2022). Najwyższą średnią wieloletnią urodzeń na 1000 ludności odnotowano w Kostrzynie nad Odrą (9,6) a najniższą w gminie Kłodawa (7,6). W Gorzowie Wielkopolskim wskaźnik osiągnął wartość 9,0.

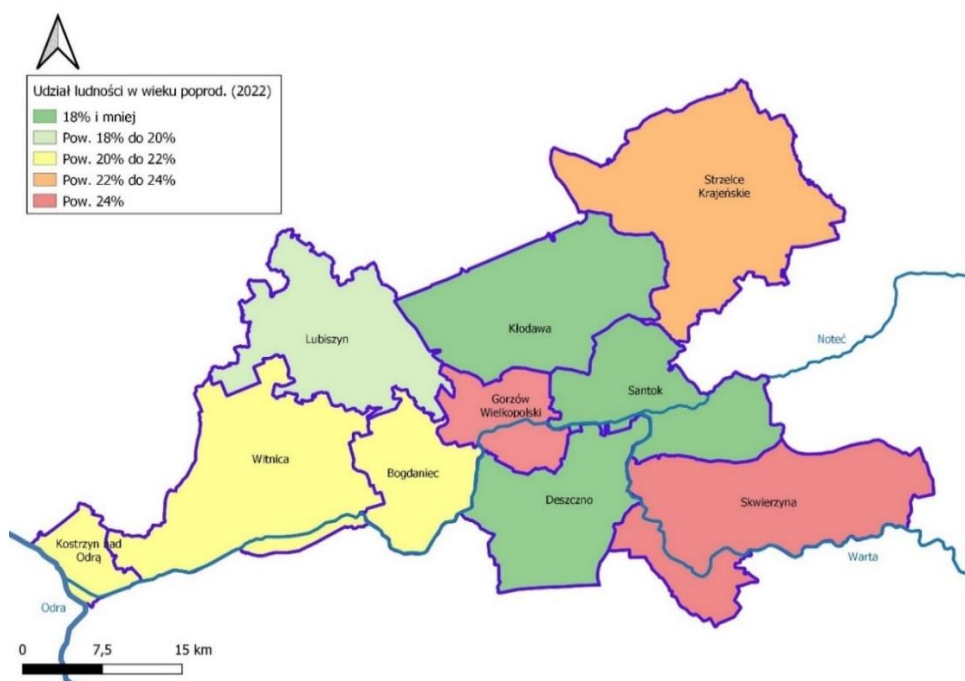
Mając na uwadze zdecydowanie mniej liczną grupę osób młodych w stosunku do osób urodzonych w okresie wyzów demograficznych, zwiększenie dzietności tylko częściowo zrekompensuje ubytek ludności na rynku pracy. Należy przewidzieć, iż rynek pracy jeszcze w większym stopniu otworzy się na migrantów spoza Polski. W okresie od 2012 do 2022 liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w MOF GW spadła ze 154,3 tys. do 134,7 tys. osób.

Mapa 1. Zmiana liczby ludności MOF OW GW (2012/2022)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 2. Ludność w wieku poprodukcyjnym w MOF GW w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

MOF GW charakteryzuje się stosunkowo dobrą dostępnością do oferty kulturalnej. Jest ona wspierana przez działania modernizacyjne obiektów kultury. Istotny zasób dla rozwijania kultury stanowią doświadczone i uznane instytucje kultury, które zlokalizowane są w każdej z gmin. Największy instytucjonalny potencjał kultury posiada Gorzów Wielkopolski. Zauważalny jest przy tym niski poziom współpracy przy tworzeniu wspólnej oferty kulturalnej na obszarze MOF GW. Kwestia rozwoju kultury staje się coraz ważniejszym elementem lokalnych polityki rozwoju. W Gorzowie Wielkopolskim zagadnienia rozwoju kultury ujęte zostały jako jeden z kluczowych priorytetów nowej strategii rozwoju miasta do 2030 roku. Wynika to z diagnozy potrzeb, która wskazała, że mieszkańcy oczekują, że miasto będzie im oferować atrakcyjne możliwości spędzania wolnego czasu. Podkreślono, że atutami Gorzowa Wielkopolskiego jest przestrzeń, tereny zielone, oferta kultury, oferta rekreacji i sportu. Te atuty wymagają jednak wspierania i rozwijania. W zakresie kultury konieczne jest wsparcie zarówno instytucjonalne, jak też infrastrukturalne oraz dobra promocja. Faktycznie oznacza to potrzebę rozwijania powszechnej edukacji kulturalnej wśród mieszkańców, w szczególności wśród dzieci i młodzieży, bazującej na podejściu systemowym.

Gminy MOF charakteryzują się zróżnicowanym potencjałem w zakresie dziedzictwa kulturowego. Liczba zabytków najwyższa jest w Gorzowie Wielkopolskim, wyraźnie mniejsza na obszarach wiejskich. W pozostałych gminach liczba obiektów zabytkowych kształtowała się na poziomie kilkudziesięciu (Strzelce Krajeńskie) do kilkunastu (gminy wiejskie). Warto przy tym wskazać, że wybrany potencjał dziedzictwa kulturowego MOF GW stanowi istotny zasób i potencjał do rozwoju społecznego i gospodarczego. Część z obiektów z obszaru MOF GW włączona jest do systemu szlaków turystycznych o znaczeniu kulturowym dla województwa lubuskiego.

Dane statystyczne dotyczące liczby osób ćwiczących w klubach sportowych wskazują na korzystną sytuację na obszarze MOF GW. W 2022 roku w 109 klubach ćwiczyło 8961 osób. Oznacza to, że po okresie spadku liczby ćwiczących w 2020 roku, który spowodowany był pandemią COVID-19, nastąpił wzrost aktywności fizycznej mieszkańców. W 2020 roku wg danych GUS w klubach na terenie MOF GW ćwiczyło 6401 osób. W relacji do liczby mieszkańców na terenie MOF GW ćwiczyło wyraźnie więcej osób w klubach sportowych (36,7 ćwiczących na 1000 mieszkańców) niż średnio w kraju (29,3).

W ciągu ostatnich lat samorzady inwestowały w rozwój infrastruktury sportu i rekreacji, choć warto podkreślić, iż proces ten nie został zakończony. Deficyty w dostępie do infrastruktury występują praktycznie w każdej z gmin MOF GW. Rozmieszczenie obiektów infrastruktury sportowej na terenie MOF GW jest ponadto zróżnicowane. Obszary wiejskie posiadają ograniczoną zdolność do kształtowania oferty sportu, gdyż na terenie gmin wiejskich znajdują się mniejsze zasoby infrastruktury oraz mniejsza różnorodność klubów i sekcji sportowych oraz zasobów kadrowych. W 2022 roku w MOF GW aktywnych było łącznie 263 trenerów sportowych, z czego 174 funkcjonowało przy klubach sportowych z Gorzowa Wielkopolskiego.

Istotną rolę w krzewieniu aktywności fizycznej mieszkańców MOF GW pełnią lokalne kluby sportowe. Według danych GUS w 2022 roku na terenie MOF GW działało łącznie 109 klubów sportowych, w tym 48 na terenie Gorzowa Wielkopolskiego. Działające kluby sportowe zwiększyły zasięg swoich działań, co jest widoczne zarówno w liczbie osób ćwiczących oraz kadr trenerskich. Przyczynił się do tego rozwój infrastruktury sportu, jak też zwiększenie świadomości społecznej i wzrost zainteresowania aktywnym i zdrowym spędzaniem czasu.

Aktywności fizycznej na obszarze MOF GW sprzyjają uwarunkowania przyrodnicze. Jednocześnie ten potencjał jest umiarkowanie wykorzystany, co związane jest z deficytami w rozwoju infrastruktury, np. niewystarczającej spójności dróg i ścieżek rowerowych.

Edukacja na terenie MOF GW realizowana jest od poziomu przedszkolnego do uczelni wyższych. W MOF GW zdecydowanie najwięcej uczniów szkół ponadpodstawowych uczyło się w Gorzowie Wielkopolskim. Wg danych GUS w 2021 roku w 18 liceach na terenie MOF GW (z tego 13 na terenie Gorzowa Wielkopolskiego) uczyło się 4034 uczniów. Do 15 techników (z tego 10 na terenie Gorzowa Wielkopolskiego) w tym czasie uczęszczało 4219 uczniów. W ostatnich latach odnotowano znaczący wzrost liczby uczniów techników. W 2018 roku do techników z MOF GW uczęszczało 2898 uczniów. Wzrost odnotowano również w przypadku liceów, co związane było z reformą szkolnictwa i likwidacją gimnazjów. Niemniej dynamika wzrostu liczby uczniów w przypadku techników była zauważalnie wyższa. Od 2018 roku możliwość kształcenia zawodowego oferują szkoły branżowe I stopnia, które zastąpiły zasadnicze szkoły zawodowe. W 2021 roku do 10 tego typu szkół na terenie MOF GW uczęszczało 1034 uczniów.

Gorzów Wielkopolski jest głównym ośrodkiem miejskim północnej części województwa lubuskiego i częściowo południowo-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, a przez to jest także miejscem kontynuacji nauki na poziomie szkolnictwa ponadpodstawowego wybieranym przez młodzież zamieszkującą gminy w odległości nawet kilkudziesięciu kilometrów od miasta.

Inwestycją strategiczną, zarówno w wymiarze funkcjonalnym, jak też regionalnym, była budowa Centrum Edukacji Zawodowej i Biznesu (CEZiB). Przedsięwzięcie to polegało na utworzeniu nowoczesnego zespołu średnich szkół zawodowych (Zespołu Szkół Budowlanych i Samochodowych im. Mikołaja Kopernika, Zespołu Szkół Mechanicznych im. Zesłańców Sybiru oraz Centrum Kształcenia Zawodowego), opartego na synergii szkół z pracodawcami (dualny system kształcenia) i nastawionego na nauczanie nie tylko zawodów poszukiwanych przez obecny rynek pracy, ale także na proaktywne wybieranie kierunków kształcenia przydatnych w przyszłości.

Na obszarze MOF GW kształcenie ponadpodstawowe odbywa się także w Kostrzynie nad Odrą, Strzelcach Krajeńskich oraz Skwierzynie. Kształcenie dla młodzieży o specjalnych potrzebach odbywa się w Lipkach Wielkich w gminie.

Należy podkreślić bardzo silną dominację Gorzowa Wielkopolskiego w zakresie liczby uczniów szkół ponadpodstawowych oraz podkreślić znaczenie Centrum Edukacji Zawodowej i Biznesu. Tak silna koncentracja szkolnictwa oraz jego modernizacja może być przyczyną systematycznego spadku zainteresowania kształceniem w pozostałych miastach obszaru. W gminach MOF GW powinna być tworzona atrakcyjna oferta edukacyjna, uzupełniająca w stosunku do oferty CEZiB, aby umiejętnie moderować proces kształcenia.

Gorzów Wielkopolski jest rozwijającym się ośrodkiem szkolnictwa wyższego. Największą uczelnią w mieście jest Akademia im. Jakuba z Paradyża (AJP), która od roku akademickiego 2016/2017 zmieniła status (wcześniej Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa). Działają tu także: Zamiejscowy Wydział Kultury Fizycznej AWF im. E. Piaseckiego w Poznaniu, Wyższa Szkoła Biznesu w Gorzowie Wielkopolskim (WSB) oraz Wyższa Szkoła Zawodowa, kształcąca na kierunku ratownictwo medyczne.

Wg danych GUS w 2021 roku w Gorzowie Wielkopolskim studiowało 2768 studentów. Porównanie jest to mocno niekorzystne między innymi z Zieloną Górą, gdzie w tym samym czasie było 8876 osób

studiujących. Liczba studentów publicznych szkół wyższych w ciągu dekady spadła w Gorzowie Wielkopolskim o 70%. Zdecydowana większość studentów dwóch największych uczelni w mieście pochodziła z terenów województwa lubuskiego, z tego około połowy z Gorzowa Wielkopolskiego i terenu powiatu gorzowskiego. Miasto posiada ograniczony potencjał konkurencyjności o studentów z większymi ośrodkami akademickimi w kraju.

Gorzów Wielkopolski i Kostrzyn nad Odrą pełnią funkcję usługową dla mieszkańców okolicznych miejscowości w zakresie wychowania przedszkolnego. Świadczą o tym wskaźniki liczby dzieci w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat, wynosząco odpowiednio w 2021 roku wg GUS 1071 i 1050. Te wartości korespondują między innymi z niskimi wartościami notowanymi dla gmin sąsiadujących z tymi miastami, Deszczno (491), Kłodawa (614), Santok (626), Witnica (695). Zjawisko umieszczania dzieci w placówkach przedszkolnych poza miejscem zamieszkania koresponduje z danymi dot. lokalizacji miejsc pracy na terenie MOF GW (Kostrzyn nad Odrą, Gorzów Wielkopolski).

Zagadnienia polityki pomocy społecznej na obszarze MOF GW w istotny sposób koncentrować się będą na kwestiach związanych z demografią. W przypadku MOF GW warto podkreślić przy tym negatywny wpływ na spójność społeczną migracji zarobkowych mieszkańców. Coraz większy wpływ na poziom ubóstwa może mieć inflacja, która wpływać będzie na spadek wartości dochodów, w szczególności bardziej odczuwalna w przypadku regionów i grup społecznych o niższych wynagrodzeniach.

Na sytuację społeczną w poszczególnych gminach MOF GW wpływ mają również migracje wewnętrzne, w tym widoczna depopulacja części obszarów wiejskich oraz małych miast. Oznacza to, że przestrzeń MOF GW nie rozwija się równomiernie pod względem społecznym. Wpływ na to ma również dostęp do usług publicznych, kształtowany w znacznej mierze przez dostęp do oferty zlokalizowanej w Gorzowie Wielkopolskim, np. w zakresie edukacji, kultury, sportu czy też opieki zdrowotnej. Przykładem znacznego zróżnicowania MOF GW pod względem aktywności społecznej jest liczba organizacji pozarządowych. Ogółem pomiędzy 2012 a 2022 w Polsce, województwie lubuskim i w poszczególnych gminach MOF GW odnotowano wzrost liczby organizacji pozarządowych. Średnio w kraju na 10 tys. ludności przypadło w 2022 roku 43 organizacje, przy 30 w 2012 roku. Podobną skalę zmian obserwowano w przestrzeni MOF GW. Największy wzrost był udziałem gminy Lubiszyn (wzrost o 80%). W tej gminie na terenie MOF GW odnotowano w 2022 roku najwyższą wartość liczby organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców (63 organizacje). Wskaźniki przekraczające średnią krajową odnotowano w gminie Strzelce Krajeńskie (49), w Gorzowie Wielkopolskim (45) oraz gminach Skwierzyna (44) i Bogdaniec (43). Najniższe były udziałem gminy Deszczno (23).

W ramach przyszłego modelu polityki społecznej powinien zostać położony nacisk na wsparcie aktywności dzieci na obszarach wiejskich (świetlice środowiskowe), edukację ustawiczną i reintegrację osób zmarginalizowanych (np. poprzez szkolenia czy wsparcie doradcze). Dodatkowo model polityki społecznej powinien uwzględnić podejmowanie działań mających na celu budowanie silnych organizacji pozarządowych, rozszerzanie oferty kulturalnej kierowanej do różnych grup wiekowych, a także koordynowanie ofert społecznych w celu zwiększania różnorodności oraz integrowania usług realizowanych przez OPS/PCPR² w poszczególnych gminach.

² Wyjaśnienie: OPS – ośrodek pomocy społecznej, PCPR – powiatowe centrum pomocy rodzinie

Warto podkreślić, iż w zakresie polityki pomocy społecznej partnerzy MOF GW posiadają rozbudowany i spójny system placówek pomocy społecznej, które posiadają duże doświadczenie w realizacji działań na rzecz społeczności lokalnych. Potencjał ten może zostać wzmocniony poprzez współpracę.

W przestrzeniach miejskich i wiejskich MOF GW koncentrują się problemy społeczne oraz przestrzenno-funkcjonalne i środowiskowe. Są one wynikiem wielu dekad niekorzystnych przemian przestrzennych oraz deficytów w zakresie rewitalizacji. 9 z 10 gmin MOF GW (z wyjątkiem Gminy Witnica) prowadziło działania rewitalizacyjne w oparciu o lokalne lub gminne programy rewitalizacji. Ogółem powierzchnia obszarów rewitalizacji wg danych GUS w 2021 roku w MOF GW wynosiła 9132 ha.

Na obszarach rewitalizacji występują, oprócz problemów społecznych także problemy gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne. Szczególnym wyzwaniem rewitalizacji jest przestrzeń śródmiejska Gorzowa Wielkopolskiego, gdzie widoczna jest potrzeba zdefiniowania na nowo centrum, wzorem innych miast, które przeszły podobną negatywną przemianę tkanki miejskiej po 1945 roku. Również Kostrzyn nad Odrą cechuje niski ład przestrzenny i brak przestrzeni o funkcjach centrotwórczych, co wynika z uwarunkowań historycznych i odbudowy miasta po zniszczeniach wojennych. W Witnicy struktura przestrzenna centrum miasta zdominowana jest przez zdegradowane obiekty poprzemysłowe. Ogólnie w miastach MOF GW diagnozuje się potrzebę rozwoju terenów zielonych i parków. Dla obszarów wiejskich MOF GW identyfikuje się problemy przestrzenne i związane z zanikającą funkcją gospodarczą i społeczną, w szczególności na terenach po byłych PGR-ach. Przestrzeń gmin Skwierzyna oraz Strzelce Krajeńskie doświadcza depopulacji. W przestrzeniach miejskich z kolei koncentruje się zjawisko starzenia się społeczeństwa. Istotnym problemem obszaru MOF jest również dostępność do usług publicznych, w szczególności na obszarach wiejskich. Obszary wiejskie położone w sąsiedztwie Gorzowa Wielkopolskiego charakteryzują się dynamicznymi przemianami przestrzennym i jednocześnie wolniejszym tempem rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej. Powyższe kwestie będą w istotny sposób determinować sposób prowadzenia rewitalizacji na obszarze MOF GW.

Na obszarze MOF GW odnotowano wzrost aktywności społecznej oraz potencjału aktywnych organizacji społecznych i pozarządowych, które są coraz ważniejszym partnerem animowania rozwoju lokalnego. Wraz ze wzrostem aktywności społecznej mieszkańców, widoczny był rozwój oferty kulturalnej, podniesienie jakości kształcenia. Rozbudowana została sieć wsparcia dla osób zależnych oraz podniesiono nakłady finansowe na realizację programów społecznych. Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat nastąpiło zwiększenie dostępu osób w wieku senioralnym do infrastruktury senioralnej, zwiększenie dostępu dzieci do przedszkoli (zarówno publicznych, jak i prywatnych) oraz zwiększenie dostępu do oferty kulturalnej. Dodatkowo na terenie MOF widoczny był rozwój szkolnictwa wyższego, powstanie nowych szkół, nowej infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej (np. hale sportowe, filharmonia, kina). Powyższe rozwiązania i interwencje realizowane z różnych poziomów wsparcia przyczyniły się do stworzenia warunków do większej aktywności społecznej, w tym również wspierały działalność organizacji pozarządowych. Warto zauważyć, iż część obszaru MOF GW, tj. przestrzeń powiatu gorzowskiego charakteryzuje się względnie wysokim poziomem bezpieczeństwa publicznego. W 2022 roku wg GUS na terenie powiatu gorzowskiego notowano 15,75 przestępstw stwierdzonych przez Policję ogółem na 1000 mieszkańców, co było wartością wyraźnie niższą od średniej krajowej (22,81) i wojewódzkiej (25,09). Z kolei w Gorzowie Wielkopolskim notowano wskaźniki wyraźnie wyższe od średniej krajowej (15,75), czyli dwukrotnie wyższe do sąsiedniego powiatu gorzowskiego i zarazem wyższe od wartości notowanych dla Zielonej Góry (28,39). Wskaźniki przestępczości dla powiatów

międzyrzeckiego (23,31) i strzelecko-drezdeneckiego (22,43) kształtowały się na poziomie średniej krajowej. Warto przy tym odnotować, iż wskaźniki przestępczości wyraźnie spadły. Dane GUS wskazują, iż w 2013 roku w Gorzowie Wielkopolskim notowano 59,35 a na terenie powiatu gorzowskiego 28,59 przestępstw stwierdzonych przez Policję ogółem na 1000 mieszkańców.

Po stronie zmian o charakterze negatywnym, które miały miejsce w ostatniej dekadzie, należy podkreślić takie zjawiska jak starzenie się społeczeństwa, migracje zarobkowe mieszkańców, utrudniony lub brak dostępu do instytucji kultury dla mieszkańców mniejszych miast oraz obszarów wiejskich, ubożenie środowisk senioralnych oraz trudność w dostępie do mieszkań dla ludzi młodych. Zwraca uwagę fakt, że z jednej strony doszło i nadal dochodzi do odpływu młodych ludzi z Gorzowa Wielkopolskiego i okolic, a z drugiej strony rdzeń MOF GW wysysa młodych ludzi z pozostałych gmin wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego.

Powyższe zjawiska mają wpływ na sposób funkcjonowania lokalnych społeczności, także ich aktywności społecznej. Migrantom z reguły trudniej odnaleźć się w nowej lokalizacji. Odpływ młodych wpływa na ubożenie poszczególnych społeczności lokalnych o zasoby ludzkie. Starzenie się społeczeństwa dotyka również organizacji społecznych, klubów sportowych, z których, część działalność opiera na pojedynczych, starszych osobach. Trwałość istniejących struktur społecznych może być istotnie zagrożona przez zjawiska demograficzne.

Coraz większą rolę w realizacji usług publicznych ma dostęp do szeroko pasmowego. Dostęp do szeroko pasmowego internetu jest również jednym z kluczowych elementów atrakcyjności osiedleńczej oraz stanowi podstawę do rozwijania nowoczesnych form gospodarki oraz usług. Wg danych Urzędu Komunikacji Elektronicznej (UKE) za rok 2023 dostęp do szerokopasmowego Internetu na obszarze MOF GW był zróżnicowany. Najwyższy odsetek punktów adresowych z dostępem do internetu dużych prędkości powyżej 100 MB/s zlokalizowany był w Gorzowie Wielkopolskim (95%) oraz w gminie Skwierzyna (94%). Niską dostępnością do szybkiego internetu charakteryzowały się gminy Witnica (43%), Lubiszyn (43%), Bogdaniec (45%), Kłodawa (51%), Santok (53%). Lepszy dostęp do szerokopasmowego Internetu był na terenie gmin Deszczno (68%), Strzelce Krajeńskie (77%) i w Kostrzynie nad Odrą (79%).

Sfera gospodarcza

Korzystne uwarunkowania lokalizacyjne względem sąsiedztwa w Niemcami oraz względem przebiegu ważnych tras komunikacyjnych kraju i Europy, w tym dróg, linii kolejowych oraz międzynarodowych dróg wodnych, są istotnym czynnikiem kształtującym konkurencyjność gospodarki. Atutami MOF GW jest korzystne położenie geograficzne względem układu dróg szybkiego ruchu. Przez obszar przebiega droga ekspresowa S3 (węzły Gorzów Wielkopolski Północ, Zachód i Południe, Skwierzyna Zachód i Południe), a blisko znajduje się korytarz autostrady A2 (węzeł Jordanowo 62 km od centrum Gorzowa Wielkopolskiego). Obszar MOF charakteryzuje się bliskością do międzynarodowych lotnisk: Poznań-Ławica (POZ) – (przez S3 i A2 163 km/1h 30min) oraz do lotnisk w Berlinie.

Przez obszar MOF GW przebiegają linie kolejowe: LK 203 Tczew-chojnice-Piła-Krzyż Wielkopolski-Gorzów Wielkopolski-Kostrzyn nad Odrą, LK 273 Szczecin-Kostrzyn nad Odrą-Zielona Góra-Wrocław, LK 363 Rokietnica-Skwierzyna, LK 367 Zbąszynek-Gorzów Wielkopolski oraz krótki odcinek linii nr 426 Strzelce Krajeńskie Wschód – Strzelce Krajeńskie.

Szczególnie ważną rolę w wewnętrznym układzie komunikacyjnym MOF GW odgrywają droga ekspresowa S3, droga krajowa nr 22 oraz linia kolejowa nr 203. Należy zauważyć rosnący potencjał gospodarczy przy DK22, która z racji budowy portu w Elblągu staje się strategicznym kanałem tranzytowym wschód – zachód.

Potencjał dla wzmocnienia dostępności transportu publicznego ma modernizacja linii kolejowych, w tym elektryfikacja linii kolejowej nr 203 (kluczowej dla połączeń na linii Kostrzyn nad Odrą – Gorzów Wielkopolski – Krzyż), modernizacja linii kolejowej nr 363 (ważnej w połączeniach Gorzowa Wielkopolskiego z Poznaniem przez Skwierzynę) oraz odtworzenie linii kolejowej nr 426, łączącej stację Strzelce Krajeńskie Wschód ze stacją Strzelce Krajeńskie (zwiększenie dostępności do linii kolejowej nr 203 i tym samym połączeń z Gorzowem Wielkopolskim). Działania te wzmocnią dostęp do rynku pracy na obszarze MOF GW, co ma wymiar strategiczny w kontekście prognozowanych deficytów kadr na rynku pracy.

Ważną inwestycją dla wzmocnienia powiązań komunikacyjnych MOF GW będą prace prowadzone na linii kolejowej 273. Kluczowym elementem będzie przebudowa układu torowego na stacji Kostrzyn nad Odrą, umożliwiając bezpośrednie połączenie dolnego tarasu stacji z górnym, czyli linii 273 i 203. Dzięki temu możliwe stanie się uruchomienie pociągów międzywojewódzkich Szczecin – Kostrzyn nad Odrą – Gorzów Wlkp. – Skwierzyna - Międzychód – Poznań – (kraj). W ruchu regionalnym możliwe będą połączenia na linii Gorzów Wlkp. – Kostrzyn nad Odrą – Rzepin – Zielona Góra oraz Szczecin – Kostrzyn nad Odrą – Gorzów Wielkopolski.

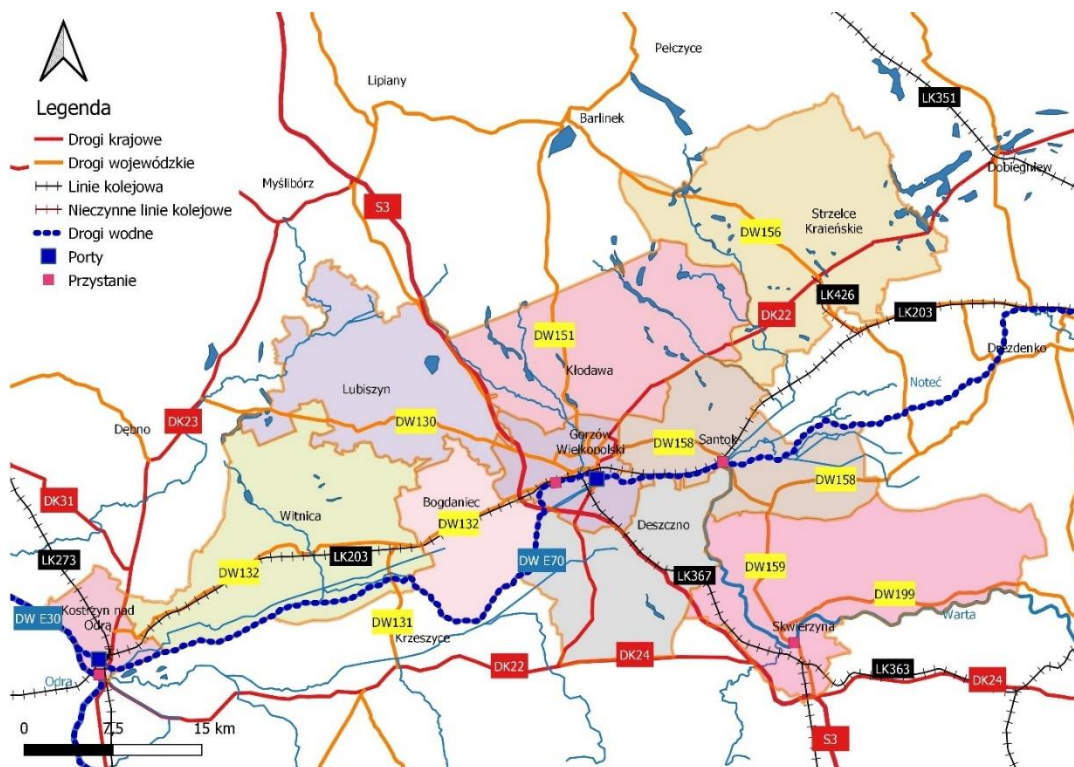
Istotne znaczenie dla wewnętrznego układu komunikacyjnego MOF GW będzie mieć odbudowa linii kolejowej nr 415 na odcinku Gorzów Wielkopolski – Gorzów Wielkopolski Strefa Ekonomiczna. Wydłużenie relacji pociągów do węzła przesiadkowego Gorzów Wielkopolski Strefa Ekonomiczna pozwoli zaproponować nową siatkę połączeń do ważnego miejskiego generatora ruchu obsługiwanego miejską i regionalną komunikacją autobusową. Pozwoli także rozpocząć prace w zakresie budowy kolei aglomeracyjnej w ramach MOF GW.

MOF GW położony jest w korytarzu dwóch międzynarodowych dróg wodnych, tj. E-30 oraz E-70. Porty rzeczne zlokalizowane są w Kostrzynie nad Odrą oraz w Gorzowie Wielkopolskim, przystanie żeglarskie w Kostrzynie nad Odrą, Gorzowie Wielkopolskim, Santoku oraz Skwierzynie. Możliwe jest również wykorzystywanie tej drogi do transportu towarów masowych i ruchu pasażersko-turystycznego. Niezbędna jest poprawa żeglowności rzeki Warty bezwzględnie do parametrów III klasy technicznej dróg wodnych, a docelowo IV klasy z zagwarantowaniem przez minimum 240 dni w roku bezpiecznej, całodobowej żeglugi. Drogi wodne są również istotnym potencjałem w rozwoju turystyki wodnej, zwłaszcza w kontekście ich powiązań z systemem jezior (Lubuskie Mazury).

Oczekuje się, iż rozwój powiązań komunikacyjnych w układzie krajowym i regionalnym wzmocni atrakcyjność obszaru MOF GW jako przestrzeni do inwestowania, prowadzenia działalności gospodarczych, zamieszkania oraz jako destynacji turystycznej.

Rozwój komunikacji w układzie wewnętrznym MOF GW wzmocni przede wszystkim dostępność do rynku pracy, dostęp do usług publicznych oraz wspierać będzie rozwój usług, m. in. czasu wolnego. Dane odnoszące się do liczby osób pracujących w relacji do liczby mieszkańców wskazują, że szczególnym kierunkiem codziennych przemieszczeń mieszkańców MOF GW jest Gorzów Wielkopolski oraz Kostrzyn nad Odrą.

Mapa 3. Układ komunikacyjny MOF GW

Źródło: opracowanie własne

MOF GW cechuje się zróżnicowaniem funkcji gospodarczych. Głównym ośrodkiem koncentracji funkcji gospodarczych jest miasto Gorzów Wielkopolski skupiające na swoim obszarze liczne przedsiębiorstwa produkcyjne i usługowe o znaczeniu międzynarodowym. Bliskość granicy z Niemcami oraz przygraniczne połączenia kształtują w znacznym stopniu atrakcyjność inwestycyjną rozumianą jako rynek zbytu i usług, co ma również szczególne znaczenie dla MOF GW, w tym miast – Kostrzyna nad Odrą, Witnicy oraz Gorzowa Wielkopolskiego. MOF GW to obecnie obszar o wysokiej aktywności gospodarczej, choć tempo rozwoju nowych podmiotów gospodarczych było niższe od średniej krajowej.

Wg danych GUS w MOF GW w 2022 roku było 31 218 podmiotów wpisanych do rejestru REGON, więcej o 11,4% w porównaniu do 2012 roku. W tym czasie dynamika wzrostu liczby podmiotów w REGON w kraju (25,7%) i województwie lubuskim (18,4%) była zauważalnie wyższa. Najniższą dynamiką charakteryzowała się przestrzeń Gorzowa Wielkopolskiego (3,1%), najwyższą zaś przestrzeń gmin: Deszczno (51,%), Kłodawa (49,1%), Santok (58,3%), czyli gmin, które charakteryzowały się w MOF GW największym przyrostem liczby mieszkańców. O znacznej dynamice wzrostu liczby podmiotów w REGON można mówić w przypadku gmin: Lubiszyn (33,9%), Witnica (38,7%) oraz Bogdaniec (24,4%). Zdecydowanie słabiej na tym tle wypadła gmina Skwierzyna (5,5%), miasto Kostrzyn nad Odrą (9,0%) oraz gmina Strzelce Krajeńskie (13,3%).

Pomimo najniższej dynamiki wzrostu liczby podmiotów w REGON Gorzów Wielkopolski odznaczał się wyraźną koncentracją potencjału gospodarczego w skali całego MOF GW. Na terenie miasta zarejestrowanych było 60% wszystkich podmiotów z MOF GW ujętych w REGON. Gorzów Wielkopolski charakteryzował się również wysokim nasyceniem podmiotów w REGON w relacji do liczby mieszkańców. W 2022 roku na 10 tys. mieszkańców w Gorzowie Wielkopolskim przypadało 1589

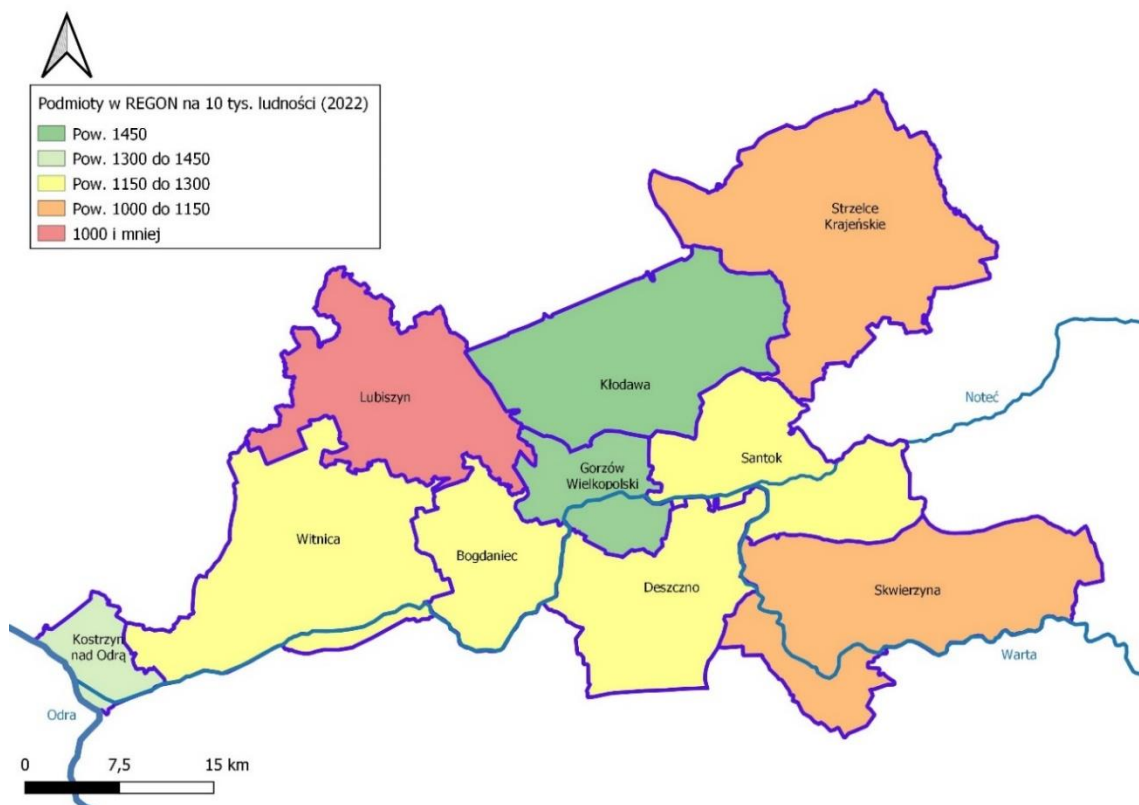
podmiotów, przy średniej krajowej wynoszącej 1323 podmiotów a wojewódzkiej 1301 podmiotów. Wskaźnik ten dla całego MOF GW również był wyższy od wspomnianych średnich i wynosił 1433 podmiotów. Najniższym nasyceniem podmiotami w REGON charakteryzowała się gmina Lubiszyn (950). Poza tą gminą pozostałe jednostki terytorialne charakteryzowały się zbliżoną wartością tego wskaźnika, tj. w przedziale od 1140 do 1373, poza gminą Kłodawa, gdzie wskaźnik ten wyniósł 1691 podmiotów. Dane te wskazują na to, że potencjał rozwoju gospodarczego zlokalizowany jest względnie w sposób zrównoważony w przestrzeni MOF GW, uwzględniając przy tym potencjał przestrzenny i demograficzny poszczególnych gmin, poza wyjątkami, którymi są wiejska gmina Lubiszyn oraz podmiejska gmina Kłodawa.

Liczba podmiotów w REGON nie do końca precyzyjnie opisuje potencjał danej przestrzeni pod względem konkurencyjności gospodarki. Istotnym czynnikiem jest bowiem liczba osób pracujących, która zależna jest od wielkości podmiotów. W MOF GW Gorzów Wielkopolski jest miejscem lokalizacji największej liczby podmiotów z kategorii dużych i średnich przedsiębiorstw. Wg danych GUS na terenie Gorzowa Wielkopolskiego były 2 podmioty zatrudniające powyżej 1000 osób (100% względem MOF GW), 18 z 22 podmiotów (81,8%) na terenie MOF GW zatrudniających od 250 do 999 osób oraz 134 ze 195 podmiotów (68,7%) zatrudniających od 50 do 249 osób. Kolejną ważną lokalizacją dla rynku pracy na terenie MOF GW jest Kostrzyn nad Odrą, na terenie którego zlokalizowane były pozostałe 4 podmioty z wielkością zatrudnienia od 250 do 999 osób.

Powyzszą specyfikę funkcjonowania rynku pracy potwierdzają wskaźniki liczby osób pracujących na terenie danej gminy w relacji do liczby mieszkańców. W 2021 roku w MOF GW najwyższą wartość wskaźnika osób pracujących na 1000 mieszkańców charakteryzował się Kostrzyn nad Odrą (386). Wysoką wartość odnotowano w Gorzowie Wielkopolskim (330). Były to wartości wyraźnie wyższe od średniej krajowej (259) oraz wojewódzkiej (239). Pozostałe gminy MOF GW charakteryzowały się zdecydowanie niższymi wartościami tego wskaźnika, niemniej jednak widoczne było również zróżnicowanie ich wartości. W gminach Deszczno, Kłodawa, Bogdaniec wskaźniki te osiągały wartości około 100 osób pracujących na 1000 mieszkańców. Oznacza to, że mieszkańcy tych gmin w zdecydowanej większości dojeżdżają do pracy poza miejscem zamieszkania. Nieduże miasta MOF GW, w tym gminy miejsko-wiejskie Witnica, Skwierzyna, Strzelce Krajeńskie oferują większą liczbę miejsc pracy niż wymienione wcześniej gminy, choć należy podkreślić, iż wartości wskaźnika pracujących na 1000 mieszkańców dla tych gmin były wyraźni niższe od średnich w województwie lubuskim.

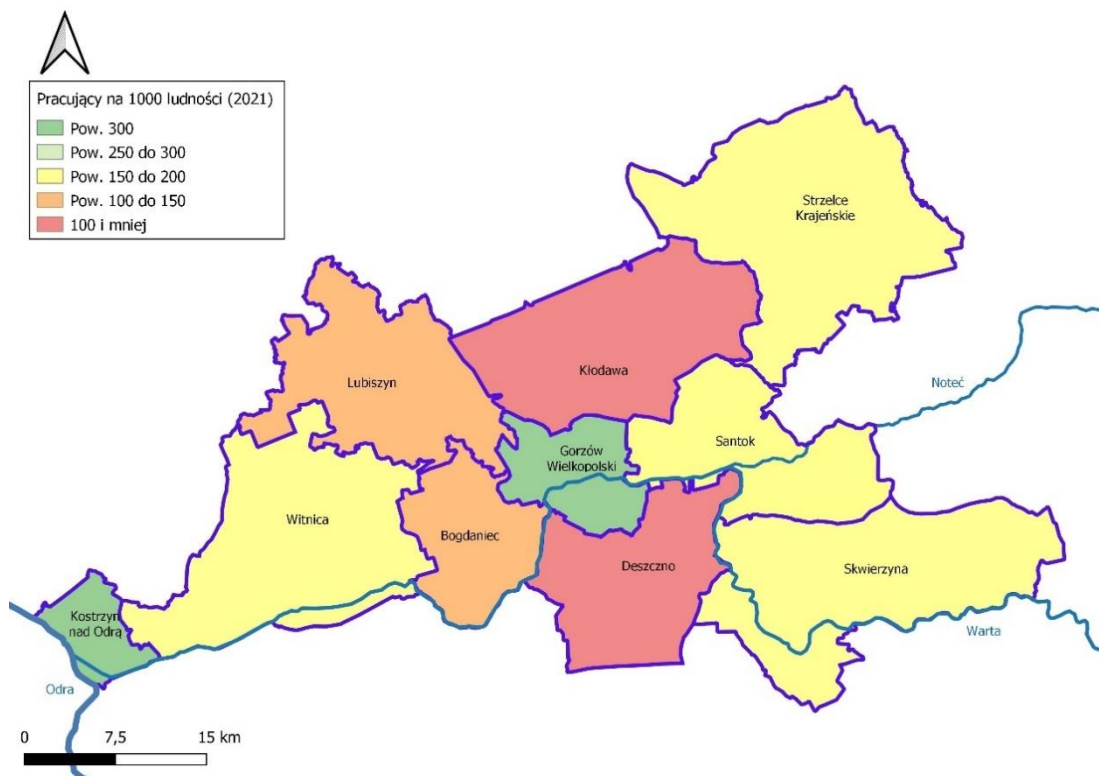
Gorzów Wielkopolski i Kostrzyn to miejsce szczególnie ważne dla rynku pracy w MOF GW. W tych gminach lokują się największe podmioty gospodarcze. Gminy podmiejskie względem Gorzowa Wielkopolskiego przyciągają głównie mniejsze, często jednoosobowe działalności gospodarcze. Na tym tle wyróżnia się gmina Kłodawa. Małe miasta takie jak Skwierzyna, Strzelce Krajeńskie oraz Witnica również kształtują ofertę rynku pracy, w tym oferują swoim mieszkańcom pracę bez konieczności codziennych dojazdów.

Mapa 4. Liczba podmiotów REGON na 10 tys. mieszkańców w MOF GW w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 5. Osoby pracujące na 1000 mieszkańców w MOF GW w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Potencjał rozwoju aktywności gospodarczej w MOF GW tkwi w możliwościach rozwoju innowacyjnych przedsiębiorców. Na terenie MOF GW działają już innowacyjne i prężnie rozwijające się firmy, choć ten potencjał jest stosunkowo słabo rozpoznany. Posiadane atuty do kreowania innowacyjnej gospodarki to, oprócz przedsiębiorców, także uczelnie wyższe i instytucje otoczenia biznesu. Na obszarze MOF GW działalność wspierającą biznes prowadzi m.in. Gorzowski Ośrodek Technologiczny Park Naukowo Przemysłowy Sp. z o.o. Ważnymi instytucjami wsparcia biznesu na obszarze MOF GW są także Stowarzyszenie Lubuski Klaster Metalowy, Zachodnia Izba Przemysłowo-Handlowa w Gorzowie Wielkopolskim, Lubuska Organizacja Pracodawców, Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna (Kostrzyn nad Odrą/ Gorzów Wielkopolski), Lubuska Fundacja Zachodnie Centrum Gospodarcze (prowadząca inkubator przedsiębiorczości). Ważną rolę we wspieraniu biznesu pełnią także gorzowskie uczelnie wyższe oraz Wydział Obsługi Inwestora i Biznesu Urzędu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego.

Atrakcyjność inwestycyjna MOF GW związana jest nie tylko z jego lokalizacją, ale również z potencjałem demograficznym, dostępnością terenów inwestycyjnych, działalnością Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) oraz opiera się na rozwiniętej już funkcji przemysłowej. W Gorzowie Wielkopolskim zainwestowane tereny Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej znajdują się w północno-zachodniej części miasta – podstrefie Gorzów Wielkopolski, która jest najszybciej rozwijającą się polską specjalną strefą ekonomiczną, zarówno pod względem finansowym, jak i terytorialnym. Ponadto w granicach miasta Gorzowa Wielkopolskiego zlokalizowana jest strefa produkcyjno – magazynowa o powierzchni około 650 ha, z czego większość powierzchni jest ciągle niezainwestowana. Natomiast po wschodniej stronie miasta znajdują się tereny po byłych zakładach ZWCH Stilon, w ramach których obecnie funkcjonuje wiele zakładów z branży chemicznej. Teren ten posiada pełną infrastrukturę techniczną oraz własną bocznice kolejową. Bariery w przyciąganiu nowych inwestycji może być brak uzbrojenia terenów inwestycyjnych, w szczególności w małych miastach MOF GW. Warto przy tym wspomnieć o konieczności moderowania rozwoju gospodarczego w ujęciu całego MOF GW. W tym kontekście ważne będą doświadczenia partnerów MOF GW, które zdobyli już w ramach wspólnej promocji gospodarczej.

Powyższe kwestie są kluczowe dla zrównoważonego i trwałego rozwoju MOF GW. Rozwój gospodarczy przyczyniać się będzie do zachowania potencjału gospodarczego i spójności społecznej, w tym zatrzymania młodych osób. Szczególną rolę przy tym odgrywać będzie potencjał edukacyjny MOF GW, które w większym stopniu powinien uwzględniać potrzeby i specjalizacje gospodarki regionu. Partnerzy MOF GW powinni być, jeszcze w większym stopniu niż do tej pory, otwarci na migrantów.

Dla zrównoważonego rozwoju MOF GW istotne będzie wsparcie małych miast i obszarów wiejskich. W obrębie MOF GW gospodarka rolna nadal stanowi jedną z głównych funkcji rozwojowych gmin wiejskich. Obszary zabudowy zagrodowej oraz towarzyszącej jej rolniczej przestrzeni produkcyjnej poddawane są intensywnym przekształceniom. W granicach obszaru funkcjonalnego koncentracja terenów wiejskich następuje w południowym pasie, na obszarze gmin Bogdaniec, Deszczno oraz Santok, a także w gminie Strzelce Krajeńskie oraz Witnica. We wszystkich gminach wiejskich MOF GW występują dobre warunki do rozwoju rolnictwa.

Potencjał do rozwijania funkcji turystycznej, bazuje na walorach przyrodniczych (np. Park Narodowy Ujście Warty, „Lubuskie Mazury”) i kulturowych (np. Twierdza Kostrzyn, Gród w Santoku, oferta kulturalna Gorzowa Wielkopolskiego) oraz przygranicznym położeniu i prognozowanej poprawie dostępności komunikacyjnej (turyści krajowi i zagraniczni).

MOF GW to atrakcyjna przestrzeń pod względem uwarunkowań przyrodniczych i krajobrazowych, co sprzyja zwiększaniu jej znaczenia turystycznego, wzrostowi gospodarczemu bazującemu na turystyce, jak również rozwojowi jej funkcji rekreacyjnych. Występują tu liczne obszary chronione, w tym Park Narodowy Ujście Warty, obszary sieci Natura 2000, rezerваты przyrody, użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody zlokalizowane na terenie każdej z gmin. Szczególną wartość przyrodniczą stanowią rzeki Warta i Noteć oraz pozostałe ciekі wodne, a także, głównie w północnej części obszaru (Lubiszyn, Kłodawa, Santok, Strzelce Krajeńskie), licznie występujące jeziora. W związku z istniejącymi walorami przyrodniczymi, w ramach infrastruktury turystycznej, gminy oferują turystom szlaki piesze oraz rowerowe, z których korzystają głównie mieszkańcy MOF GW.

W przypadku gmin MOF GW odnotowujących wzrost turystyczny i rozwój funkcji rekreacyjnych problemami są: niepełne przygotowanie do obsługi ruchu, tj. obiekty potencjalnie cenne pod względem turystycznym nie są zawsze w odpowiedni sposób wyeksponowane, a także niewystarczająca jest liczba obiektów niezbędnych do obsługi ruchu turystycznego, takich jak obiekty gastronomii, obiekty noclegowe, miejsca postoju, parkingi, zorganizowane miejsca wypoczynku. Gminy MOF GW poczyniły już znaczące inwestycje w zakresie rozwoju infrastruktury rowerowej, jednak wciąż brak jest pełnej spójności tworzonej sieci dróg i ścieżek rowerowych.

W powyższym układzie Gorzów Wielkopolski może pełnić ważną rolę integratora ruchu turystycznego, choć rozwojowi usług nie sprzyja „potencjalnie” niska atrakcyjność turystyczna samego miasta. Warto w tym miejscu zauważyć, iż Gorzów Wielkopolski skupia w swojej przestrzeni potencjał związany z dziedzictwem kulturowym, licznymi i uznanymi instytucjami kultury i imprezami. Jednocześnie potencjał usługowy miasta w zakresie obsługi ruchu turystycznego jest umiarkowany i powinien być rozwijany. Brakuje w nim m.in. atrakcyjnych miejsc, które będą przyciągać turystów, w tym rodziny z dziećmi.

Dane dotyczące liczby udzielanych noclegów wskazują na umiarkowany poziom wykorzystania potencjału turystycznego MOF GW, zarówno na tle województwa lubuskiego i szczególnie na tle kraju. Wg GUS w 2022 roku średnio w kraju udzielono 2378 noclegów na 1000 mieszkańców. W województwie lubuskim wskaźnik ten wynosił 1429 noclegów. Od 2012 roku wskaźnik ten w kraju wzrósł o 48% a województwie lubuskim tylko o 12%, podobnie w Gorzowie Wielkopolskim i Zielonej Górze. W sąsiednich powiatach względem Gorzowa Wielkopolskiego wskaźnik udzielonych noclegów charakteryzował się spadkiem, w powiecie gorzowskim o 7%, powiecie strzelecko-drezdeneckim o 32%. Wzrost o 7% był udziałem powiatu międzyrzeckiego. Za tle regionu powiat strzelecko-drezdenecki i międzyrzecki charakteryzowały się wyższą wartością wskaźnika udzielonych noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, odpowiednio wartościami 1606 i 1963. W Gorzowie Wielkopolskim wskaźnik osiągnął wartość 977 i był podobny jak w Zielonej Górze (981), w powiecie gorzowskim natomiast wartość 763.

Rosnący poziom udzielanych noclegów w skali kraju świadczy o rosnącym popycie na ofertę czasu wolnego. Obszar MOF GW i jego atrakcje turystyczne „wciąż czekają” na odkrycie. Oznacza to konieczność nie tylko rozwijania infrastruktury turystycznej oraz usług, ale również konieczność wspólnej promocji turystycznej i jej zintegrowanie z promocją turystyczną województwa lubuskiego.

Rozwój oferty czasu wolnego może być istotnym impulsem do rozwoju powiązanych z nim sektorów gospodarki, w tym opierających się na wartościach produktów lokalnych, regionalnych, ekologicznych.

Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze i środowiskowe jest to szczególna szansa dla znacznej części obszaru MOF GW, w szczególności obszarów wiejskich.

Rozwój gospodarczy sprzyjać będzie podnoszeniu dochodów własnych samorządów MOF GW. Dlatego konieczne jest moderowanie i wspieranie zrównoważonego przestrzennie rozwoju, tak aby korzyści odnosili wszyscy partnerzy MOF GW.

Sfera środowiskowa

Obszar MOF GW charakteryzuje się zmiennymi uwarunkowaniami rozwoju, które kształtuje nie tylko bliskość Gorzowa Wielkopolskiego, ale też położenie względem głównych ciągów komunikacyjnych, do których należy zaliczyć drogę ekspresową S3 oraz drogę krajową nr 22. Ważną rolę w układzie komunikacyjnym MOF GW pełni droga wojewódzka nr 132 (Gorzów Wielkopolski-Bogdaniec-Witnica-Kostrzyn nad Odrą) oraz linia kolejowa nr 203 (Krzyż Wielkopolski-Gorzów Wielkopolski-Kostrzyn nad Odrą).

Planowanie przestrzenne na obszarze MOF GW jest realizowane poprzez opracowywanie i uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Wg danych GUS z 2021 roku najwyższym współczynnikiem tzw. pokrycia planistycznego cechuje się Gorzów Wielkopolski (55,2 %). W ciągu ostatnich 10 lat bardzo duży postęp w tym zakresie odnotowany został w gminie Kłodawa, gdzie współczynnik pokrycia planistycznego wzrósł do 37,9%. W większości gmin wiejskich i miejsko-wiejskich MOF GW powierzchnia objęta MPZP wynosi od 0,8% do 13,1 %. Trzy gminy osiągnęły pokrycie planistyczne na poziomie 1% powierzchni gminy, tj. 0,8% w gminie Witnica i 1,2% w gminie Bogdaniec.

Szczególnym problemem w zakresie planowania przestrzennego jest kwestia współpracy ponadlokalnej i uzgadniania planów zagospodarowania przestrzennego na stykach granic administracyjnych gmin. Kolejną istotną kwestią dla samorządów lokalnych jest zwiększenie udziału mieszkańców w procesach planowania przestrzennego. Warto dodać, iż przestrzeń MOF GW charakteryzuje się znaczną dynamiką procesów urbanizacyjnych. Jednocześnie znaczna część obszaru MOF to tereny o dużych walorach przyrodniczych oraz o znacznych ograniczeniach dla zabudowy, w tym tereny zagrożone powodzią.

Istotne znaczenie w kreowaniu rozwoju przestrzennego MOF odgrywają obszary chronione i układy przyrodnicze, których najważniejsze komponenty kształtują duże kompleksy leśne oraz duże rzeki: Odra, Warta i Noteć i ich doliny.

W granicach MOF GW można wyróżnić strefy o odmiennym ukształtowaniu – na północy jest to obszar Równiny Gorzowskiej, będącej częścią Pojezierza Południowopomorskiego. Południową część obszaru MOF GW zajmuje Kotlina Gorzowska. Zachodni kraniec położony jest w Kotlinie Freiwaldzkiej, zaś wschodnia część MOF GW na obszarze Pojezierza Dobiegniewskiego.

Obszar MOF GW został w całości ukształtowany w trakcie ostatniego zlodowacenia północnopolskiego, charakteryzuje się wyraźną rzeźbą glacialną – pagórkowatymi wysoczyznami morenowymi, sandrami oraz rozcinającymi je jeziorami i szerokimi pradolinami. Ogólnie cały region charakteryzuje się równoleżnikowym, pasowym ukształtowaniem terenu, powstałym w wyniku naprzemiennych faz postępu i topnienia lądolodu.

MOF GW w całości położony jest w dorzeczu Odry. Sieć hydrograficzna jest dobrze rozwinięta, główną rzeką jest Warta. Inne ważne rzeki to Odra i Noteć.

W obszarze MOF GW występuje dużo jezior pochodzenia lodowcowego – na wysoczyźnie w północnej części obszaru (gminy Lubiszyn i Kłodawa) oraz w północno-wschodniej części, na pojezierzu Dobiegniewskim (gmina Strzelce Krajeńskie).

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią występują wzdłuż największych rzek, tj. Odry, Warty i Noteci. Warto jednak dodać, iż problemy związane z podtopieniami i wylewami dotyczą także innych obszarów i rzek, czego przykładem jest m. in. rzeka Kłodawka, płynąca przez gęsto zaludnione dzielnice Gorzowa Wielkopolskiego.

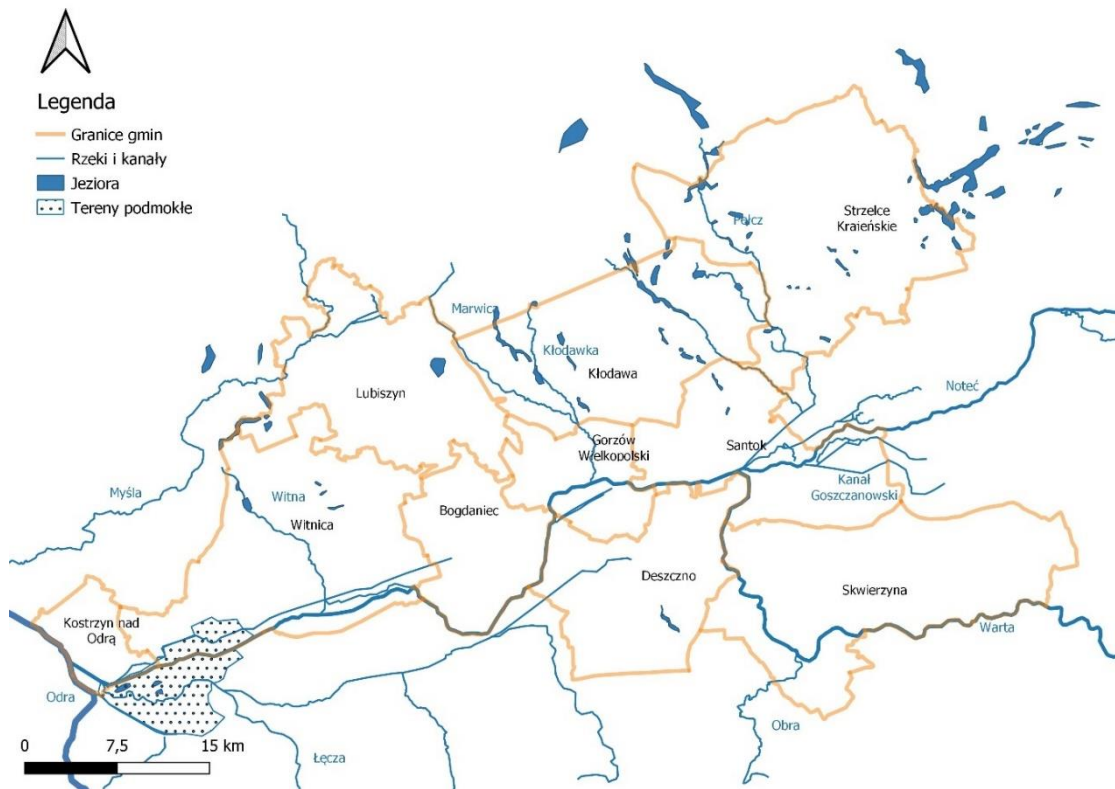
W granicach MOF GW wydzielono pięć Głównych Zbiorników Wód Podziemnych. Zlokalizowane są one w przestrzeniach, które charakteryzują się stosunkowo niską presją urbanizacyjną i gospodarczą, na obszarach leśnych, w części chronionych. Wpływa to pozytywnie na stan wód podziemnych oraz ich dostępność i wielkość zasobów.

Wg danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (wg publikacji danych za okres 2014-2019) stan wód powierzchniowych w odniesieniu do jednolitych części wód powierzchniowych był zły. Celem ochrony wód jest osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych, jednolitych części wód podziemnych oraz obszarów chronionych, a także poprawa jakości wód oraz biologicznych stosunków w środowisku wodnym i na terenach podmokłych. W odniesieniu do wód powierzchniowych cele te są następujące:

- nie pogarszanie stanu wód, osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód,
- stopniowe redukcje zanieczyszczenia substancjami priorytetowymi oraz substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego,
- zaprzestanie, stopniowe eliminowanie lub ograniczanie emisji substancji priorytetowych oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego,
- spełnienie wymagań szczególnych w odniesieniu do obszarów chronionych (np. obszary chronione przyrody, kąpieliska), tj. jest osiągnięcia norm i celów ustanowionych dla obszarów chronionych.

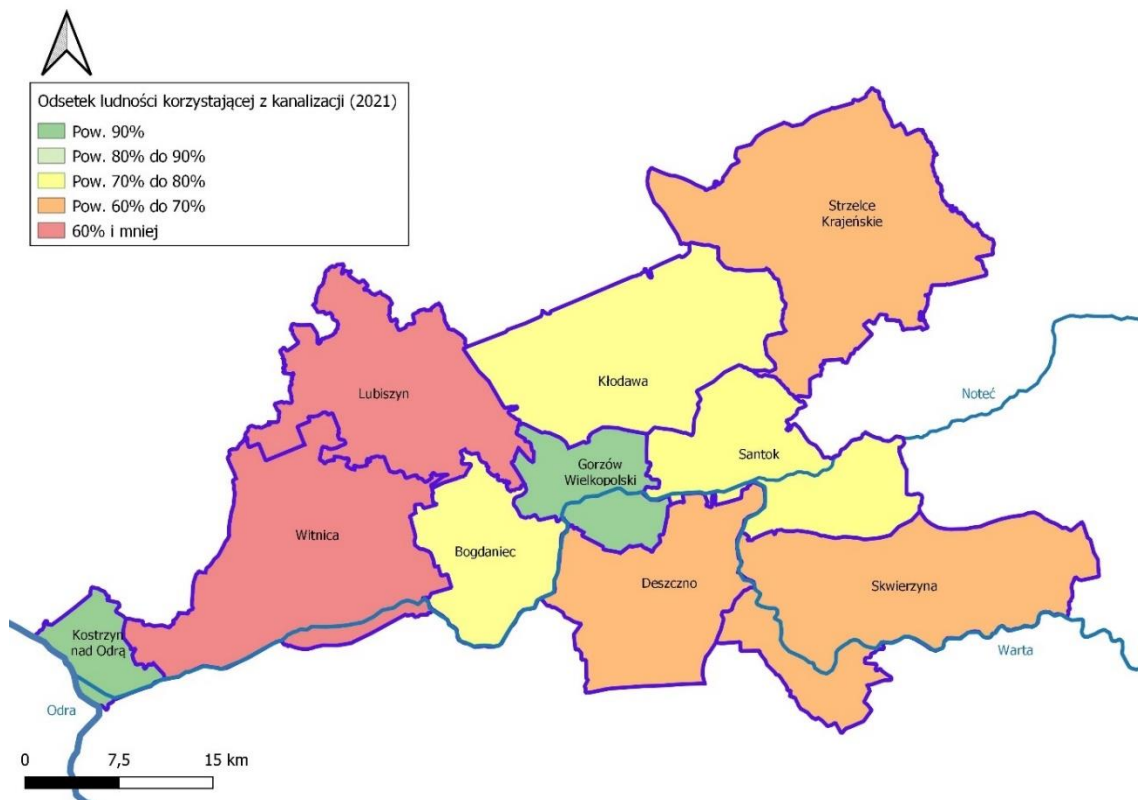
Jednym z czynników wpływających na stan wód powierzchniowych jest stopień rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnych. Przestrzenie miejskie MOF GW charakteryzowały się zasadniczo dobrym rozwojem w zakresie dostępu do kanalizacji. W trudniejszej sytuacji wydają się być przestrzenie wiejskie oraz małych miast, m. in. ze względu na znaczny koszt realizacji inwestycji kanalizacyjnych i rozproszony system osadniczy. Wg danych GUS za 2021 rok najniższy odsetek ludności korzystającej z kanalizacji na terenie MOF GW był w gminie Lubiszyn (49%). Zasadniczo tylko w przypadku Gorzowa Wielkopolskiego można mówić o pełnym dostępie do sieci kanalizacyjnej (99,9%). W Kostrzynie nad Odrą wskaźnik ten wynosił 93,1%, a w pozostałych gminach kształtował się na poziomie od około 60% do 75%. Należy podkreślić, iż od 2012 do 2021 roku znacząco wzrosła dostępność sieci kanalizacyjnych w gminach Deszczno (z poziomu 8,3% do 62,1%), Bogdaniec (z 13,9% do 70,7%) i Santok (z 30,7% do 75%).

Mapa 6. Wody powierzchniowe na terenie MOF GW

Źródło: opracowanie własne

Mapa 7. Odsetek mieszkańców korzystających z kanalizacji w MOF GW w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

wzrostu masy wytwarzanych odpadów komunalnych. W 2015 roku na mieszkańca kraju przypadało 283 kg odpadów komunalnych. W 2022 roku było to już 355 kg. W województwie lubuskim przeciętny mieszkaniec wytwarza więcej odpadów komunalnych. W 2022 roku była to wartość 398 kg przypadająca na mieszkańca lubuskiego. W MOF GW w poszczególnych gminach mieszkańcy wytwarzali jeszcze więcej odpadów. Największą masę odpadów komunalnych w 2022 roku w przeliczeniu na osobę wytworzyli mieszkańcy gminy Witnica (516 kg) a następnie Kostrzyna nad Odrą (493 kg). Najmniejszą masą produkowanych odpadów komunalnych mogli się poszczycić mieszkańcy gminy Lubiszyn (381 kg) a następnie Gorzowa Wielkopolskiego (383 kg). Były to jednak wartości wyższe od średniej krajowej.

W MOF GW wg GUS w 2022 roku największy odsetek odpadów zbieranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów dotyczył gminy Kłodawa (48,7%). Ogółem średni poziom dla kraju (39,9%) przekroczony został w kilku gminach MOF GW, w tym w Witnicy (42,4%), Skwierzynie (43,8), Deszczynie (45,0%), Santoku (45,2%) i Lubiszynie (45,2%). Na tym tle wyraźnie słabiej wypadły Kostrzyn nad Odrą (26,5%), Strzelce Krajeńskie (32,7%) oraz Gorzów Wielkopolski (34,9%). W gminie Bogdaniec (39,2%) odsetek odpadów zbieranych selektywnie zbliżony był do średniej krajowej.

Należy założyć, iż system gospodarki odpadami nadal będzie przechodził proces przemian, których efektem będzie reedukacja składowania odpadów komunalnych oraz zwiększenie recyklingu. Cele długoterminowe Planu gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2020-2026 określają następujące wyzwania z tym związane. Do 2030 r. recyklingowi powinno być poddawane 65% odpadów komunalnych a redukcja składowania odpadów komunalnych powinna być na poziomie 10%.

W ostatnich latach do istotnych problemów środowiskowych w MOF GW zaliczono jakość powietrza. Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza w województwie lubuskim, jak też na obszarze MOF GW jest emisja antropogeniczna, wynikająca z działalności ludzi. Największym źródłem emisji pyłu zawieszonego PM₁₀ w województwie lubuskim jest emisja powierzchniowa (źródła komunalno-bytowe). Wg danych w 2022 roku przekroczenie norm jakości powietrza dotyczyło strefy: miasto Gorzów Wielkopolski oraz strefa lubuska w odniesieniu do benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. Strefy obejmujące swoim zasięgiem cały MOF GW uzyskały negatywną w ocenie rocznej negatywną klasę C. Ponadto nie uzyskano normy dla parametrów poziomu celu długoterminowego ozonu, którego termin osiągnięcia wyznaczono na rok 2020. Zgodnie z art. 91 ustawy Prawo ochrony środowiska, dla wszystkich stref, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych (strefy w klasie C), należy opracować programy ochrony powietrza mające na celu osiągnięcie ww. poziomów substancji w powietrzu.

Warto dodać, iż perspektywie 2029 roku przewidziana jest realizacja programu priorytetowego „Czyste powietrze”. Program ten ma na celu poprawę efektywności energetycznej zmniejszenie/uniknięcie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących z jednorodzinnych budynków mieszkalnych, należących do osób fizycznych.

Presją na środowisko, w tym wpływająca negatywnie na jakość powietrza na obszarze MOF GW jest rosnąca liczba samochodów osobowych. Wg danych GUS w 2021 roku na terenie powiatu gorzowskiego było 55 566 a na terenie Gorzowa Wielkopolskiego 82 340 samochodów osobowych. Ich liczba od 2015 roku wzrosła o około 30%. Deficyty powiązań komunikacyjnych wewnątrz MOF GW, w tym wąskie gardła komunikacyjne, koncentrują się m. in. w Gorzowie Wielkopolskim, w Kostrzynie nad Odrą. Szans na poprawę stanu środowiska należy upatrywać w rozwoju połączeń komunikacją publiczną, częściowo także w rozwoju komunikacji rowerowej. Wg GUS w 2021 roku na terenie MOF GW było 163,1 km dróg

rowerowych, wobec 128,4 km w 2012 roku. Najdłuższą siecią dróg rowerowych w MOF GW posiadał Gorzów Wielkopolski (67,2 km). Znaczą długością charakteryzował się nieduży pod względem powierzchni Kostrzyn nad Odrą (22,4 km), a także gminy Witnica (22,7 km) oraz Kłodawa (17,7 km). Należy jednak zaznaczyć, iż brak jest ciągle jednolitego i spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych w MOF GW

2. Analiza SWOT

Analiza SWOT w sferze społecznej

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Gorzów Wielkopolski – ośrodek regionalny, skupiający potencjał gospodarczy, usługowy, kulturalny, oświatowy i akademicki. 2. Zdolność MOF GW, w tym rdzenia i jego najbliższego otoczenia do przyciągania kapitału ludzkiego, kształtowana między innymi przez ofertę rynku pracy, dostępu do zasobów mieszkaniowych i relacje kosztów życia do dochodów. 3. Stosunkowa dobra dostępność do oferty kulturalnej, wspieranej przez działania modernizacyjne obiektów kultury, realizowanej przez doświadczone i uznane instytucje kultury na obszarze MOF GW. 4. Dobra dostępność do oferty sportu i rekreacji, widoczna we wskaźnikach uczestnictwa w klubach sportowych, rozwijającej się infrastrukturze sportu i rekreacji. 5. Dostępność do specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz prognozowana poprawa jakości świadczeń zdrowotnych na obszarze MOF GW, przy jednoczesnym zauważeniu problemów dostępności kadr medycznych. 6. Powstawanie nowych kierunków medycznych na gorzowskich uczelniach (pielęgniarstwo, ratownictwo medyczne) oraz ich rozwój. 7. Potencjał kształcenia zawodowego oraz wyższego, który jest rozwijany przez inwestycje samorządów oraz pogłębianie współpracy na linii przedsiębiorcy – 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Depopulacja części obszaru MOF GW, w szczególności obszarów wiejskich i miast położonych w większej odległości od rdzenia MOF GW. 2. Duża dynamika procesów demograficznych, w tym starzenia się społeczeństwa oraz ubytku ludności w wieku produkcyjnym, pogłębiająca deficyt kadr na rynku pracy oraz wymagająca rozwoju polityki senioralnej, w tym inwestowania w rozwój odpowiedniej infrastruktury, usług i rozwiązań. 3. Niski poziom współpracy przy tworzeniu wspólnej oferty kulturalnej na obszarze MOF GW. 4. Umiarkowane wykorzystanie potencjału przyrodniczego do rozwijania oferty czasu wolnego, m. in. brak wystarczającej spójności dróg i ścieżek rowerowych, ograniczona dostępność do terenów atrakcyjnych przyrodniczo. 5. Duże potrzeby z zakresu rewitalizacji społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej, widoczne zarówno w przestrzeniach miejskich, jak też na obszarach wiejskich. 6. Luka kadrowa, która dotyczy w szczególności opiekę zdrowotną, częściowo wymiar edukacji. 7. Deficyty w zakresie dostępu do szeroko pasmowego internetu, który może być

<p>samorządy – edukacja, w tym m. in. poprzez inwestycję związaną z powstaniem CEZiB.</p> <p>8. Dobra dostępność do systemu i placówek pomocy społecznej, w tym duże doświadczenie instytucjonalne służb pomocy społecznej.</p> <p>9. Względnie wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego, na części obszaru MOF GW (poza Gorzowem Wielkopolskim), widoczny we wskaźnikach przestępczości.</p> <p>10. Wzrost aktywności społecznej oraz potencjału aktywnych organizacji społecznych i pozarządowych, które są coraz ważniejszym partnerem animowania rozwoju lokalnego.</p>	<p>barierą w rozwoju m. in. e-usług oraz powodować wykluczenie cyfrowe.</p>
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<p>1. Oczekiwana zmiana priorytetów polityki społecznej kraju, ukierunkowana na politykę senioralną oraz zwiększanie dzietności, skutkująca poprawą efektywności realizacji lokalnych polityk społecznych.</p> <p>2. Wspieranie rozwoju rozwiązań związanych z cyfryzacją w instytucjach publicznych.</p> <p>3. Modernizacja systemu opieki zdrowotnej i zwiększenie nakładów na opiekę zdrowotną w budżecie kraju, co przyczyni się do poprawy dostępności i jakości usług medycznych.</p> <p>4. Dostęp do środków na dalszy rozwój i modernizację kraju oraz regionu w ramach funduszy europejskich na lata 2021-2027.</p>	<p>1. Drenaż zasobów ludzkich przez większe lub bardziej konkurencyjne ośrodki i regiony, wpływający na odpływ migracyjny, w szczególności osób młodych, podążających za edukacją, pracą, ofertą mieszkaniową, wyższymi zarobkami.</p> <p>2. Problemy finansowe systemu opieki zdrowotnej oraz niekorzystne wskaźniki dostępności kadr medycznych w skali całego kraju.</p> <p>3. Inflacja, która wpływać będzie na spadek wartości dochodów, w szczególności bardziej odczuwalna w przypadku regionów i grup społecznych o niższych wynagrodzeniach.</p>

Analiza SWOT w sferze gospodarczej

<p>Mocne strony</p>	<p>Słabe strony</p>
----------------------------	----------------------------

<ol style="list-style-type: none"> 1. Względnie korzystna sytuacja gospodarcza na terenie MOF GW oraz posiadanie atutów do dalszego rozwoju innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki, w tym posiadane zasoby terenów inwestycyjnych, potencjał IOB oraz kształcenia zawodowego i wyższego. 2. Potencjał do rozwijania funkcji turystycznej, bazującej na walorach przyrodniczych (np. Park Narodowy Ujście Warty, „Lubuskie Mazury”) i kulturowych Gród w Santoku, oferta kulturalna Gorzowa Wielkopolskiego) oraz przygranicznym położeniu i prognozowanej poprawie dostępności komunikacyjnej (turyści krajowi i zagraniczni). 3. Duży potencjał rolny i leśny, dający możliwość budowania nowego segmentu rynku w oparciu o produkty ekologiczne i regionalne (np. piwo, miody, dziczyzna, eko targowiska, ryby, wino). 4. Korzystne uwarunkowania lokalizacyjne względem sąsiedztwa w Niemcami oraz względem przebiegu ważnych tras komunikacyjnych kraju i Europy, w tym dróg, linii kolejowych oraz międzynarodowych dróg wodnych. 5. Doświadczenie samorządów MOF GW w kwestii współpracy w ramach wspólnej promocji gospodarczej MOF GW. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konieczność zorganizowania procesu moderowania rozwoju gospodarczego w ujęciu całego, powiększonego MOF GW, z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych partnerów, dostępności komunikacyjnej, systemów komunikacji publicznej. 2. Deficyty z zakresu rozwoju infrastruktury turystycznej, w tym deficyty w zakresie powiązań sieciowych, które nie pozwalają na pełne wykorzystanie atutów przyrodniczych i kulturowych MOF GW. 3. Niewystarczająca wspólna promocja turystyczna obszaru MOF GW i jej zintegrowanie z promocją turystyczną województwa lubuskiego. 4. Niepełne wykorzystanie atutów lokalizacyjnych oraz potencjałów wewnętrznych MOF GW ze względu na deficyt połączeń kolejowych w układzie międzynarodowym, krajowym oraz lokalnym.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rosnący poziom konkurencyjności gospodarki, w tym wynagrodzeń w skali kraju, kształtujący potencjał nabywczy mieszkańców i wpływający na wzrost dochodów samorządów. 2. Napływ migrantów do Polski, w tym obywateli państw trzecich, który wspierać będzie konkurencyjność rynku pracy. 3. Wzrost popytu na usługi i produkty czasu wolnego, rozwój turystyki, który sprzyjać będzie konkurencyjności gospodarki na terenie MOF GW. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oczekiwania odnośnie wzrostu wynagrodzeń, które kształtować będzie decyzje dot. zatrudnienia, aktywności zawodowej, w szczególności osób młodych. 2. Istniejące bariery formalne i prawne w zakresie współpracy pomiędzy edukacją a przedsiębiorcami, brak stosownej moderacji tego procesu.

<p>4. Dalszy rozwój i wzrost innowacyjności i wsparcie dla przedsiębiorców w tym zakresie, pozwalające zachować i wzmocnić konkurencyjność gospodarki kraju.</p>	
--	--

Analiza SWOT w sferze przestrzenno-środowiskowej

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobra dostępność i stan zasobów naturalnych, w szczególności wód podziemnych oraz niski poziom ich wykorzystania na obszarze całego MOF GW. 2. Cenne przyrodniczo obszary MOF GW, w tym kompleksy leśne oraz doliny rzeczne, a także znaczny udział powierzchni objętej ochroną przyrody. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duża dynamika przemian urbanizacyjnych, w szczególności na terenach podmiejskich Gorzowa Wielkopolskiego, zagrażająca spójności przestrzennej oraz środowiskowej. 2. Deficyty w zakresie planowania przestrzennego, widoczne w szczególności w odsetku powierzchni gmin objętych planami przestrzennymi oraz braku koordynacji procesów planowania w wymiarze ponadlokalnym. 3. Deficyty powiązań komunikacyjnych wewnątrz MOF GW, w tym wąskie gardła komunikacyjne, które koncentrują się m. in. w Gorzowie Wielkopolskim, w Kostrzynie nad Odrą oraz deficyty z zakresie dostępności do komunikacji publicznej. 4. Wykluczenie komunikacyjne MOF GW na tle kraju. 5. Problemy środowiskowe, związane przede wszystkim z jakością powietrza, wód powierzchniowych, w tym deficyty w zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej w mniejszych miejscowościach i na obszarach wiejskich, niekorzystny bilans wodny. 6. Zagrożenie powodziowe występujące m. in. wzdłuż rzek Odra, Warta, Noteć oraz ryzyko występowania podtopień, będących skutkami zmian klimatu. 7. Brak pełnego rozwiązania wybranych problemów z zakresu gospodarki odpadami, w tym m. in. problemu zaśmiecenia, dzikich składowisk odpadów, odpadów azbestowych, przy jednoczesnej

	konieczności dostosowania systemu do gospodarki o obiegu zamkniętym.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wdrażanie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym, które wpłynąć będzie na obniżenie ilości wytwarzanych odpadów. 2. Wsparcie z zakresu działań ekologicznych i środowiskowych, w szczególności dla rolnictwa, w ramach Europejskiego Zielonego Ładu. 3. Wsparcie i rozwój odnawialnych źródeł energii oraz dla działań na rzecz jakości powietrza atmosferycznego, których skutkiem będzie poprawa jakości powietrza na terenie MOF GW. 4. Postępująca integracja przestrzenna kraju, regionu, związana z realizowanymi inwestycjami drogowymi (sieć dróg szybkiego ruchu, rozbudowa DK 22 wraz z obwodnicami Kostrzyna nad Odrą, Gorzowa Wielkopolskiego i Strzelec Krajeńskich) oraz rozwojem kolei, wykorzystanie potencjału rzeki do transportu multimodalnego. 5. Integracja funkcjonalno-przestrzenna realizowana z poziomu regionalnego przy realizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, w tym wsparcie na rzecz obszarów strategicznej interwencji. 6. Transformacja energetyczna kraju, której przejawem będą m. in. inwestycje w odnawialne źródła energii. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niekorzystny bilans wody, pogłębiany przez zanieczyszczenie wód powierzchniowych oraz niekorzystne prognozy klimatyczne i hydrologiczne dla kraju. 2. Wzrost zapotrzebowania na lokalne zasoby środowiska, w tym zasoby mineralne i wodę, co związane jest z intensywnym rozwojem inwestycyjnym kraju.

3. Podsumowanie diagnozy - wnioski odnoszące się do sfer społecznej, gospodarczej i środowiskowo-przestrzennej

Sfera społeczna

Na terenie MOF GW w ciągu ostatniej dekady widoczne były znaczne zmiany w zakresie rozwoju społecznego. Partnerzy samorządowi inwestowali w rozwój infrastruktury społecznej oraz usług publicznych. Przestrzeń MOF GW nie rozwijała się przy tym w sposób równomierny. Do szczególnych wyzwań przyszłości należy zaliczyć kwestie związane z demografią, w szczególności związanych ze zmianą struktury wiekowej lokalnych społeczności. Zmiany społeczne o charakterze pozytywnym, jakie zaszły w ostatniej dekadzie na terenie MOF GW, to przede wszystkim wzrost aktywności

społecznej mieszkańców, rozwój oferty kulturalnej, podniesienie jakości kształcenia, rozbudowa sieci wsparcia dla osób zależnych oraz podniesienie nakładów finansowych na realizację programów społecznych. Powyższe aspekty w największym zakresie kształtować będą politykę społeczną MOF GW.

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat nastąpiła poprawa dostępu osób w wieku senioralnym do infrastruktury senioralnej, zwiększenie dostępu dzieci do przedszkoli (zarówno publicznych, jak i prywatnych) oraz zwiększenie dostępu do oferty kulturalnej. Na terenie MOF GW widoczny był rozwój szkolnictwa wyższego (pomimo słabej pozycji konkurencyjnej w skali kraju), rozwój szkolnictwa zawodowego, nowej infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej (np. hale sportowe, filharmonia, kina).

Po stronie zmian o charakterze negatywnym, które miały miejsce w ostatniej dekadzie, należy wymienić takie zjawiska jak starzenie się społeczeństwa, migracje zarobkowe mieszkańców, utrudniony lub brak dostępu do instytucji kultury dla mieszkańców mniejszych miast oraz obszarów wiejskich, ubożenie środowisk senioralnych oraz trudność w dostępie do mieszkań dla ludzi młodych. Z jednej strony doszło i nadal dochodzi do odpływu młodych ludzi z Gorzowa Wielkopolskiego i okolic, a z drugiej strony rdzeń MOF-u wysysa młodych ludzi z pozostałych gmin, wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego.

Na terenie MOF GW występują różnice w uwarunkowaniach rozwoju społecznego. Zwraca uwagę fakt, że lepsze warunki do rozwoju społecznego posiada rdzeń MOF-u oraz te miejscowości, które są położone w jego sąsiedztwie. Mieszkańcy tych terenów mogą korzystać z bogatszej i lepszej jakościowo oferty świadczeń medycznych, mają łatwiejszy dostęp do instytucji kultury (filharmonia, teatr) czy lekarzy specjalistów, przede wszystkim ze względu na dostępność komunikacyjną oraz fizyczną bliskość usług. Pożądanym wydaje się podjęcie działań na rzecz bardziej równomiernego podnoszenia jakości i dostępności usług publicznych na terenie całego obszaru funkcjonalnego.

Przyszły rozwój społeczny na terenie MOF GW będzie determinowany przez efektywną współpracę między gminami, wykorzystanie potencjału aktywności obywatelskiej oraz równy dostęp do kultury, opieki medycznej, rekreacji i komunikacji publicznej. Istotną kwestią w kontekście kształtowania zrównoważonego rozwoju MOF GW jest rozwój spójnej i wzajemnie się uzupełniającej oferty usług publicznych.

Elementem przyszłego rozwoju gmin tworzących MOF GW będzie dostosowanie się do zachodzących procesów demograficznych poprzez inwestowanie w rozwój tzw. srebrnej gospodarki. Tego rodzaju procesy wymagają podejmowania szeregu działań mających na celu chociażby podtrzymanie udziału w życiu społecznym tej grupy wiekowej, jak również zapewnienie im dostępu do odpowiednio sprofilowanych usług społecznych. Duża grupa mieszkańców w wieku emerytalnym może także stabilizować finanse publiczne i wpływać pozytywnie na gospodarkę lokalną z uwagi na stałość i pewność transferów publicznych, jakie do niej płyną.

Sfera gospodarcza

MOF GW to obszar rozwinięty pod względem aktywności gospodarczej, z dobrymi perspektywami dla rozwoju innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki, jak również możliwościami rozwoju poszczególnych gmin przy wykorzystaniu lokalnych potencjałów. Obszar ten posiada istotne zasoby wewnętrzne do moderowania wzrostu gospodarczego, w tym potencjał lokalizacyjny, jak również

potencjał do rozwoju turystyki i zielonej gospodarki. Należy oczekiwać, iż te wewnętrzne potencjały wzmocnione zostaną poprzez inwestycje drogowe i kolejowe skutkujące poprawą wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej. Nie bez znaczenia jest znaczny zasób wolnych terenów inwestycyjnych, aktywne i rozwijające się instytucje otoczenia biznesu oraz szkolnictwa, jak też znaczny potencjał demograficzny.

Potencjał do rozwoju gospodarczego posiadają wszystkie gminy tworzące MOF GW, przy czym potencjał ten jest zróżnicowany. Większe podmioty gospodarcze lokują się przede wszystkim w Gorzowie Wielkopolskim lub w przestrzeni miast, m. in. Kostrzyna nad Odrą oraz Strzelec Krajeńskich. Poszczególne rejony MOF GW charakteryzują się zróżnicowaną dostępnością komunikacyjną. Dla części samorządów priorytet rozwoju gospodarczego opierać się będzie na funkcji usługowej, rekreacyjnej i turystycznej, czy też związanej z rolnictwem, co wynika z walorów przyrodniczych.

Gorzów Wielkopolski, jako większy ośrodek miejski, posiada jednocześnie znaczny zasób wolnych terenów inwestycyjnych, charakteryzuje się dużym pokryciem terenu planami miejscowymi, posiada zatem naturalną zdolność do przyciągania potencjalnych pracodawców i pracowników. Warto zauważyć, iż dostępność terenów inwestycyjnych, jak też dostęp do dróg ekspresowych, krajowych, zjazdów i obwodnic generuje większe szanse na rozwój aktywności gospodarczej dla kilku samorządów z MOF GW. Oznacza to jednak konieczność moderowania zrównoważonych procesów rozwojowych, w tym również w zakresie rozwoju lokalnych specjalizacji gospodarczych i mniejszych działalności, np. usług w gminach o niższej atrakcyjności inwestycyjnej.

Na terenie MOF GW niezbędne jest podjęcie działań poprzez zastosowanie odpowiednich instrumentów, mających na celu pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości i poprawy sytuacji szczególnie na rynku pracy, którego stan opisany został w potencjale demograficznym i społecznym

Projekt dot. zbrojenia terenów inwestycyjnych zakłada kompleksowe uzbrojenie terenów przeznaczonych pod inwestycje (z wyłączeniem terenów pod inwestycje mieszkaniowe) w Gorzowie Wielkopolskim, polegające w szczególności na dostarczeniu do granic poszczególnych działek inwestycyjnych podstawowych mediów. W ramach projektu udostępnione zostaną tereny inwestycyjne gotowe na przyjęcie inwestora z sektora MŚP. Głównym celem projektu jest stworzenie lepszych warunków dla rozwoju i wzmocnienie konkurencyjności MŚP oraz ułatwienie dostępu inwestorów do nowych atrakcyjnych terenów inwestycyjnych na terenie Gorzowa Wielkopolskiego poprzez przygotowanie atrakcyjnych terenów pod nowe inwestycje. Wsparcie tworzenia terenów inwestycyjnych ułatwi dalszy rozwój istniejących MŚP oraz przyciąganie nowych inwestorów, co w znacznym stopniu przyczyni się do rozwoju MOF GW.

Należy również założyć, iż inwestycje w edukację wszystkich poziomów, realizowane przez partnerów MOF GW wspierać będą docelowo konkurencyjność gospodarki oraz zwiększać będą szanse na start młodym osobom, zwiększając przy tym zdolność MOF GW do ich zatrzymania.

Potencjał rozwoju MOF GW związany jest z funkcją turystyczną. Rozwój usług oraz kształtowanie wymiaru przemysłów czasu wolnego pobudzane może być przez rozwój i poprawę infrastruktury turystycznej, np. szlaki turystyczne, bazę noclegową, pomosty, mariny, wiaty, ścieżki rowerowe.

Ważną kwestią dotyczącą kształtowania dostępu do rynku pracy będzie rozwój komunikacji. Brak jest m. in. obwodnicy północnej Gorzowa Wielkopolskie, co znacznie utrudnia dojazd do stref ekonomicznych od strony DK 22. Zachodnia część obszaru MOF Gorzowa Wielkopolskiego jest lepiej skomunikowana. Słabą stroną jest brak komunikacji miejskiej i podmiejskiej w miastach MOF GW w tym Skwierzynie, Witnicy, Kostrzynie nad Odrą oraz Strzelce Krajeńskich. Niewykorzystany jest zasadniczo potencjał

położenia na Odrzańskiej Drodze Wodnej (Kostrzyn nad Odrą) oraz Międzynarodowej Drodze Wodnej E-70 (Gorzów Wielkopolski). Nie można zapominać, iż duże znaczenie dla rozwoju gospodarczego MOF GW w wielu aspektach ma położenie w sąsiedztwie granicy z Niemcami. Dotyczy to między innymi bliskości rynku zbytu, możliwości kształtowania powiązań sieciowych, konkurencyjności usług sprzedawanych przez przedsiębiorców z MOF GW po stronie niemieckiej, czy wreszcie szeroko rozumianej współpracy transgranicznej, np. związanej z rozwojem turystyki, kultury, relacji społecznych. Istotne znaczenie ma również kwestia zrównoważonej mobilności miejskiej, opierająca się przede wszystkim na zbiorowym transporcie publicznym oraz rozwiązaniach nisko i zeroemisyjnych, w tym komunikacji rowerowej.

Sfera środowiskowo-przestrzenna

Potencjał rozwoju MOF GW kształtować będzie w dużej mierze funkcja, znaczenie oraz koncentracja usług w stolicy regionu, jak również sprawne wykorzystanie potencjałów rozwojowych właściwych dla pozostałych gmin tworzących układ funkcjonalno-przestrzenny.

Gorzów Wielkopolski pełni ważną rolę w strukturze przestrzennej kraju. Zaliczany jest do grupy miast regionalnych, pełniących funkcje metropolitarne, koncentracji działalności gospodarczej, usług społecznych, w tym kultury i nauki. Pozostałe gminy wchodzące w skład MOF GW powinny stanowić względem Gorzowa Wielkopolskiego funkcję komplementarną właściwą dla posiadanych przez nie potencjałów rozwojowych i rozwijając się zgodnie z założeniami przyjętymi w opracowanych na swoje potrzeby strategiach rozwoju lokalnego. W perspektywie 2030 roku należy oczekiwać wzmocnienia roli miasta w kreowaniu procesów rozwojowych w ujęciu regionalnym i lokalnym. Związane to będzie m.in. z rozwojem powiązań komunikacyjnych, w tym na bazie rozwiniętej sieci kolejowej. Obecnie potencjał lokalizacyjny Gorzowa Wielkopolskiego w układzie regionalnym i międzynarodowym nie jest w pełni wykorzystany.

Obszar MOF GW ma szansę stać się regionem inteligentnej i zielonej gospodarki pod pewnymi warunkami. Sprzyjać temu będą rozwój turystyki zgodnej z ochroną przyrody: budowa ścieżek turystycznych, rowerowych, poprawa jakości dróg, zwiększenie obszarów zielonych na terenach miejskich. Znaczenie mieć będzie prowadzenie gospodarki w sposób uwzględniający ochronę posiadanych zasobów przyrodniczych (zasady zrównoważonego rozwoju).

W wymiarze środowiskowym oczekiwana jest dalsza ewolucja w kierunku rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, przystosowanej do zmian i kryzysu klimatycznego.

Jakość środowiska może stanowić atut rozwojowy MOF GW. Niemniej Jednocześnie widoczny jest brak przygotowania na zmiany klimatyczne (susze, nawalne deszcze). Zagrożenie powodziowe w obrębie MOF GW występujące na terenach zalewowych zlokalizowanych wzdłuż Warty, Noteci i Odry. Problem ten dotyczy wybranych gmin znajdujących się w zasięgu strefy oddziaływania rzeki. Problem jest przy tym dostęp do zasobów wodnych, co związane jest z hydrologiczną suszą. Rzeki latem mają bardzo obniżony poziom. Wody gruntowe obniżają się, co ma wpływ na tereny zieleni. Występują choroby drzew niszczące lasy przede wszystkim iglaste, co skutkuje ich wycinką.

Na obszarze MOF GW wciąż występują problemy związane z ochroną środowiska. Zaliczyć do nich należy: kwestie jakości powietrza, pomimo poprawy części jego parametrów, gospodarkę odpadami, hałas, gospodarkę wodno-kanalizacyjną. Dla części gmin problemem nadal jest niski poziom skanalizowania, który występuje między innymi na obszarach wiejskich, charakteryzujących się przy tym rozproszaniem osadniczym.

Na terenie MOF GW notuje się niski odsetek powierzchni objętych ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Brak takich planów powoduje, że często dochodzi do konfliktów społecznych, np. dot. przeznaczenia nieruchomości rolnych pod zabudowę mieszkaniową. Występują konflikty związane z określeniem przeznaczenia terenów na stykach gmin (konflikt funkcji terenów np. sąsiedztwo terenów przemysłowych z mieszkaniowymi, zabudowa na terenach zalewowych).

Mając na względzie diagnozę oraz konsultacje z przedstawicielami samorządów lokalnych oraz biznesu, nauki, kultury, organizacji społecznych z MOF GW zdefiniowano kluczowe wyzwania

rozwojowe. Zostały one wypracowane w sposób partycypacyjny, przy udziale liderów i aktorów rozwoju lokalnego i regionalnego podczas prac nad Strategią rozwoju ponadlokalnego MOF GW.

Tabela 1. Wyzwania rozwojowe MOF GW

Sfera	Wyzwania rozwojowe MOF GW
Społeczna	1. Dążenie do spójności i zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, poprzez m.in. zapewnienie pełnego i równego dostępu do usług publicznych dla wszystkich mieszkańców.
	2. Rozwijanie infrastruktury oraz usług publicznych i usług czasu wolnego, kształtowanych z myślą o podnoszeniu jakości życia mieszkańców, spójności społecznej oraz rozwoju turystycznym, wykorzystujące potencjał instytucji kultury, rekreacji, sportu oraz uwarunkowania przyrodnicze.
Gospodarcza	3. Rozwój konkurencyjnej gospodarki w kierunku inteligentnej i zielonej, bazującej na potencjałach poszczególnych gmin MOF GW, oddziałujący pozytywnie na sytuację ekonomiczną mieszkańców (wzrost dochodów ludności, nowe miejsca pracy) i samorządów (wzrost dochodów budżetowych) oraz kształtujący zdolność do zatrzymania młodych osób.
	4. Rozwój funkcji turystycznej z wyróżniającymi się na tle kraju i regionu produktami turystycznymi, w szczególności bazującymi na potencjale przyrodniczym (zielone płuca Polski) i kulturowym oraz dobrze rozwiniętej infrastrukturze turystycznej.
	5. Kształtowanie nowoczesnej edukacji opartej na synergii między edukacją na każdym poziomie, od podstawowego do wyższego, a lokalnym rynkiem pracy, ukierunkowane na zwiększanie szans rozwoju osobistego oraz aktywności zawodowej mieszkańców.
Środowiskowo-przestrzenna	6. Rozwijanie spójności obszaru MOF GW poprzez kształtowanie wspólnej polityki przestrzennej uwzględniającej uwarunkowania społeczne, gospodarcze i środowiskowe.
	7. Poprawa jakości środowiska, przeciwdziałanie ingerencji w środowisko przyrodnicze, umiejętne wykorzystanie posiadanych walorów przyrodniczych oraz aktywna adaptacja do zmian klimatu.
	8. Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej kształtowanej przez dobrze rozwinięty i funkcjonujący niskoemisyjny system komunikacji zbiorowej, wpływający na spójność społeczną, dostęp do usług publicznych oraz rynku pracy.
	9. Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej MOF GW w celu podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej obszaru oraz uwolnienia potencjału turystycznego.
	10. Zacieśnianie współpracy w ramach MOF GW w celu osiągnięcia efektu synergii oraz optymalnego wykorzystania zewnętrznych i wewnętrznych narzędzi wsparcia rozwoju regionalnego i lokalnego.
11. Intensyfikacja współpracy MOF GW na poziomie krajowym i międzynarodowym, w tym transgranicznym, dla zrównoważonego rozwoju obszaru, realizowana przy udziale partnerów publicznych, społecznych oraz gospodarczych.	

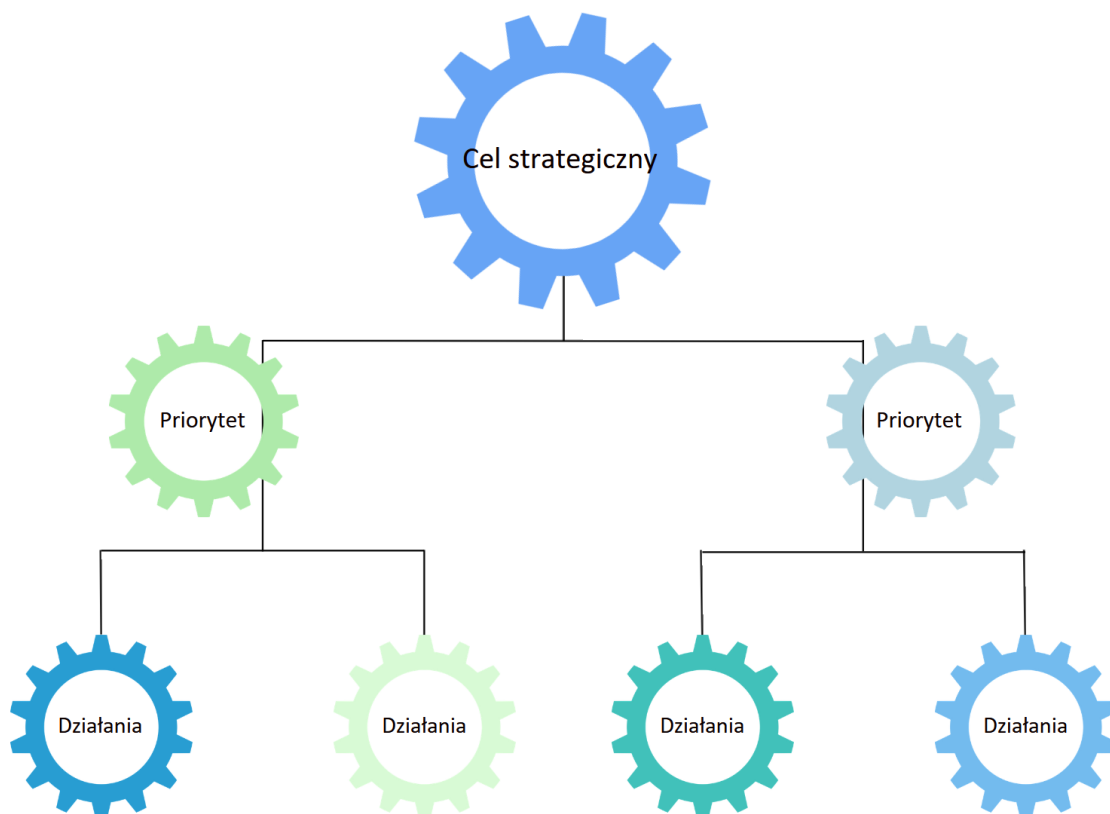
III. Koncepcja interwencji Strategii ZIT MOF GW

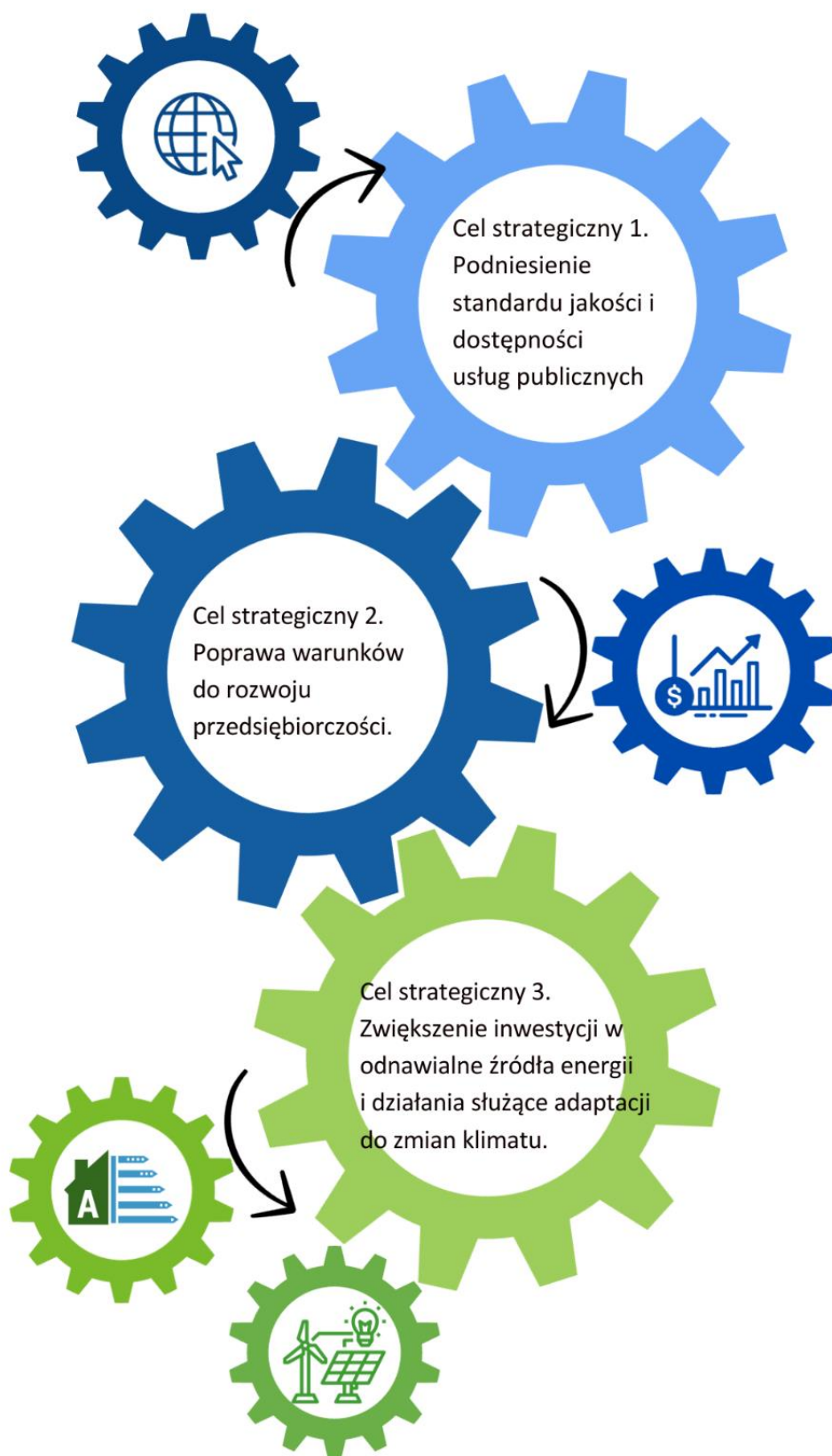
Koordinacja działań pomiędzy różnymi sektorami, takimi jak edukacja, gospodarka, środowisko czy zdrowie, jest niezbędna dla osiągnięcia spójności funkcjonalnej w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzenno-środowiskowym. Dlatego wszystkie cele Strategii ZIT MOF GW odpowiadają na wyzwania przedstawione w części diagnostycznej. Wpisują się również w obszary wsparcia zapisane w Funduszach Europejskich dla Lubuskiego 2021-2021.

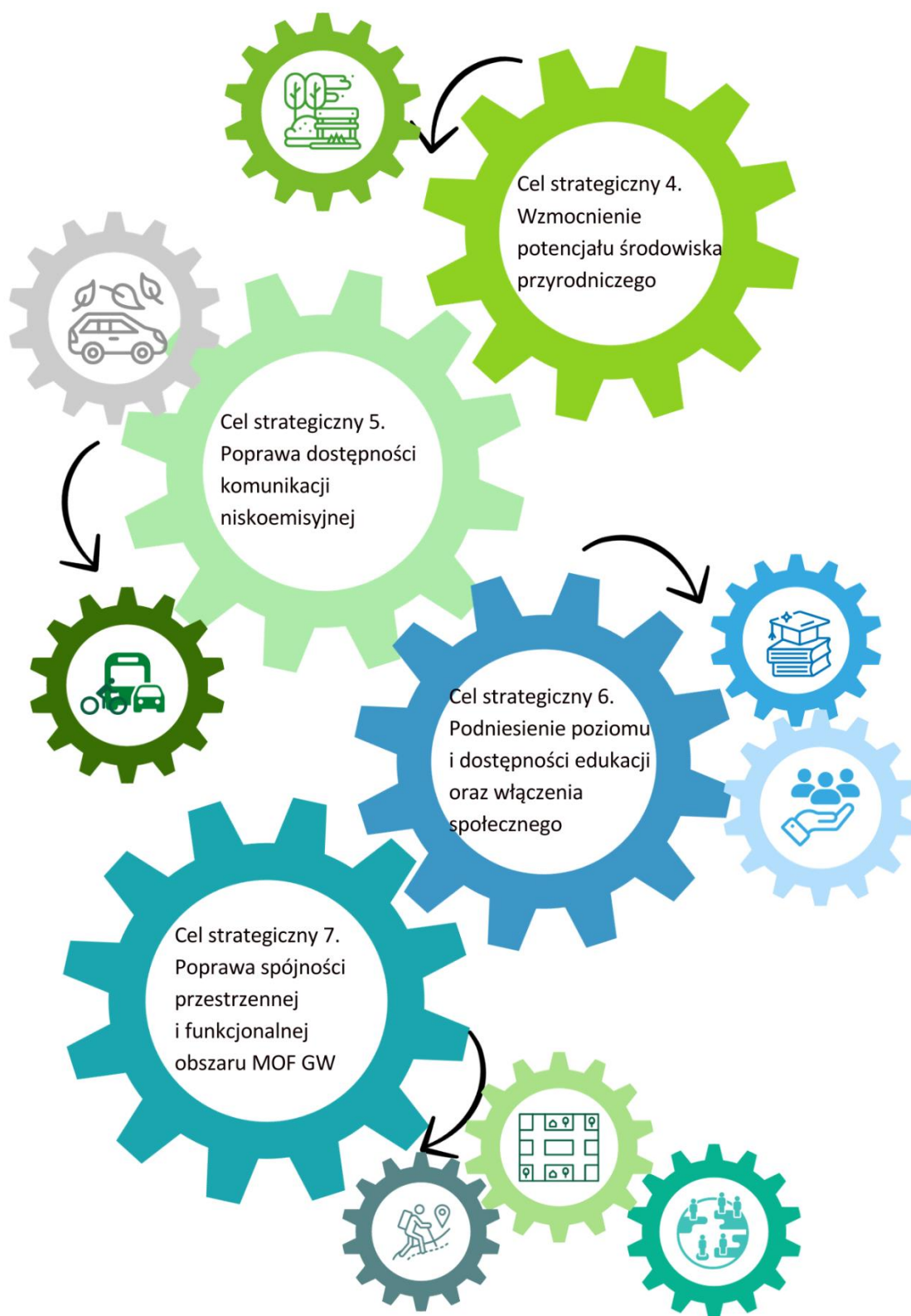
1. Cele strategiczne, priorytety i działania Strategii ZIT MOF GW

Cele strategiczne, priorytety i działania ułożone są w formie drzewa prezentującego strukturę logiczną Strategii ZIT MOF GW. Cele strategiczne zostały wyprowadzone z celów szczegółowych FEWL 21-27. Dzięki temu uzyskana została jednoznaczna spójność Strategii ZIT MOF GW z dokumentem regionalnym województwa lubuskiego.

Prezentowane poniżej cele strategiczne określają rezultaty o zasadniczym znaczeniu dla rozwoju MOF GW w długiej perspektywie czasu i związane są z decyzjami dotyczącymi utrzymania lub zmiany wykorzystania zasobów i potencjałów tego Obszaru. Ograniczoność dostępnych środków na rozwój Obszaru nie daje możliwości zrealizowania wszystkich potrzebnych mieszkańcom obszaru zamierzeń. Odpowiedzią na to jest określenie priorytetów rozwoju, które pozwolą odpowiedzieć na najważniejsze potrzeby i uzyskać największe efekty z środków wydatkowanych w okresie realizacji Strategii ZIT MOF GW. Ścieżkę logiczną interwencji Strategii w rozwój Obszaru, zamykają jej działania, które stanowią operacjonalizację priorytetowych zamierzeń Strategii ZIT MOF GW.

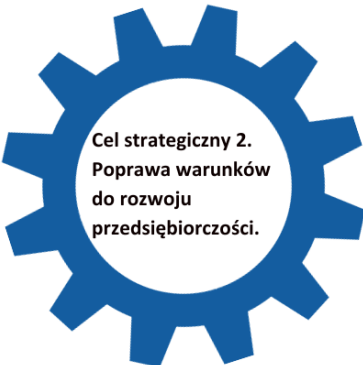

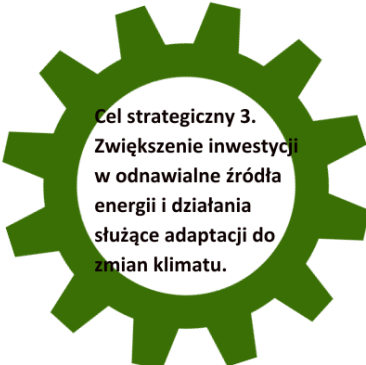

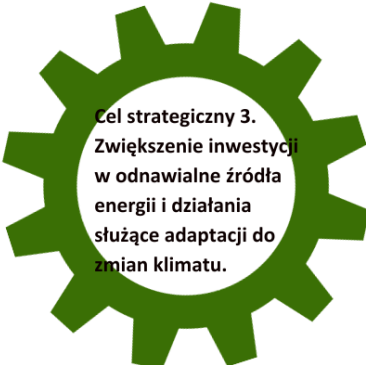

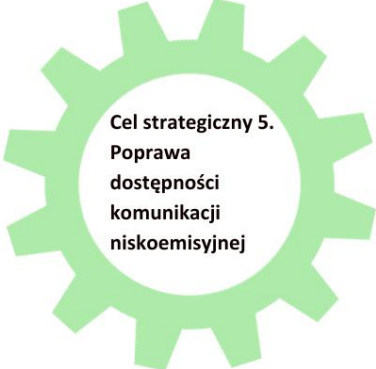

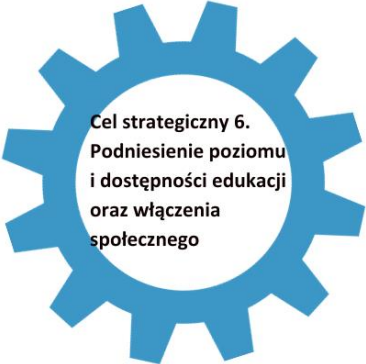

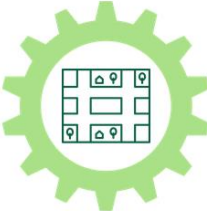

W tabeli poniżej zaprezentowano cele strategiczne, priorytety oraz działania wpisane w cele szczegółowe FEWL 21-27.

Tabela 2. Zestawienie celów strategicznych Strategii ZIT MOF GW z przypisanymi do nich priorytetami i działaniami

Cel Szczegółowy FEWL 21-27	Cel strategiczny Strategii ZIT	Priorytet Strategii ZIT	Działanie Strategii ZIT
<p>Cel Szczegółowy 1.2. Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych</p>		<p>P.1.1 Poprawa dostępności cyfrowej w usługach publicznych</p> 	<p>1.1.1. Rozwój usług świadczonych elektronicznie w administracji publicznej</p> <p>1.1.2. Upowszechnienie kanałów dostępu do e-usług publicznych</p>
<p>Cel Szczegółowy 1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>		<p>P 2.1. Gospodarka lokalna przyjazna inwestorom</p> 	<p>2.1.1. Rozwój aktywności gospodarczej</p>
<p>Cel Szczegółowy 2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju</p>		<p>P 3.1. Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii</p> 	<p>3.1.1. Racjonalizacja produkcji i wykorzystania energii</p>
<p>Cel Szczegółowy 2.4. Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego</p>		<p>P 3.2. Zapobieganie negatywnym skutkom zmian klimatu</p> 	<p>3.2.1. Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu</p> <p>3.2.2. Racjonalizacja gospodarki wodnej i opadowej</p>

<p>Cel Szczegółowy 2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</p>		<p>P.4.1 Poprawa jakości terenów zieleni i wsparcie działań dotyczących różnorodności biologicznej</p> 	<p>4.1.1. Tworzenie, ochrona i integracja kompleksów zieleni</p>
<p>Cel Szczegółowy 2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p>		<p>P 5.1. Rozwijanie infrastruktury komunikacji niskoemisyjnej</p> 	<p>5.1.1. Rozwinięta sieć dróg rowerowych i pieszych oraz infrastruktury towarzyszącej</p>
<p>Cel Szczegółowy 4f. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p>		<p>P 6.1. Edukacja na wysokim poziomie</p> 	<p>6.1.1. Wsparcie dostępu do dobrej jakości edukacji przedszkolnej. 6.1.2. Poprawa jakości kształcenia na poziomie edukacji ogólnej 6.1.3. Poprawa jakości kształcenia w ramach rozwoju szkolnictwa zawodowego</p>

<p>Cel Szczegółowy 4h Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji</p>		<p>P 6.2 Poprawa jakości życia mieszkańców i spójności Społecznej</p> 	<p>6.2.1. Zmniejszanie bezrobocia i zwiększanie zatrudnienia 6.2.2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu</p>
<p>Cel Szczegółowy 5.1. Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych</p>		<p>P 7.1. Partnerstwo na rzecz MOF GW</p> 	<p>7.1.1. Rozwijanie sieci współpracy i realizacja wspólnych przedsięwzięć w MOF GW</p>
<p>P 7.2. Poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznych</p> 		<p>7.2.1. Zagospodarowanie przestrzeni miejskich i wiejskich 7.2.2. Zwiększenie potencjału inwestycyjnego terenów na obszarze MOF GW</p>	
<p>P 7.3. Podniesienie atrakcyjności oferty kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej.</p> 		<p>7.3.1. Wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych do rozwoju oferty kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej.</p>	

Źródło: Opracowanie własne

Struktura celów, priorytetów i działań ma charakter rozbudowany i nie ogranicza się jedynie do interwencji możliwych na ten moment w formule zintegrowanych inwestycji terytorialnych. Szerokie ujęcie pozwoli Partnerom Porozumienia poszukiwać finansowania programów, które być może nie są jeszcze zdefiniowane, ale mogą być realizowane w przyszłości.

Poniżej przedstawiono zestawienie celów strategicznych, priorytetów i działań Strategii ZIT MOF GW z przypisanymi do nich obszarami wsparcia w ramach celów polityki, celów szczegółowych FEWL 2021-2023, działań z SZOP FELB 21-27, priorytetów FENiKS, oraz celu Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP). Każdy cel zawiera swoje uzasadnienie, typ przedsięwzięć możliwych do zrealizowania

w jego ramach, beneficjentów działań, wskaźniki produktu i rezultatu, które posłużą do monitoringu oraz przypisane konkretne projekty i podmioty je realizujące.

Projekty przypisane do celów strategicznych, priorytetów i działań mają poprawiać jakość usług publicznych oraz życie mieszkańców, wspierać rozwój gospodarczy, poprawiać dostępność komunikacyjną obszaru, niwelować negatywne skutki zmian klimatycznych, wzmacniać atrakcyjność turystyczną i kulturową obszaru w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzenno-środowiskowym.

Cel strategiczny 1: Podniesienie standardu jakości i dostępności usług publicznych	
EFRR Cel Polityki 1 Cel szczegółowy 1.2	Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych
Działanie FELB.01.04	Cyfrowe lubuskie
Uzasadnienie:	<p>W ramach celu będą podejmowane działania dążące do zapewnienia łatwiejszego dostępu do różnych usług świadczonych przez sektor publiczny, zwiększenia zadowolenia obywateli, poprawy efektywności administracji oraz budowania bardziej sprawiedliwego społeczeństwa.</p> <p>Poprawa jakości usług może skutkować efektywniejszym wykorzystaniem zasobów publicznych. Skutecznie działające usługi przyczynią się do zwiększenia efektywności administracji. Wzrost dostępności usług publicznych, zwłaszcza dla tych, którzy wcześniej mieli utrudniony dostęp, jest kluczowy dla budowania społeczeństwa bardziej sprawiedliwego.</p> <p>Celem projektów realizowanych w ramach zaprojektowanych działań jest zwiększenie dla mieszkańców dostępności wysokiej jakości usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.</p> <p>Cel uznaje się również za zasadny do realizacji ze względu na zdiagnozowane potrzeby/potencjały/wyzwania zawarte w wynikach diagnozy i analizy SWOT.</p>
Typy projektów:	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój elektronicznej administracji w samorządach. • Tworzenie, standaryzacja i aktualizacja cyfrowych e-usług i referencyjnych zasobów cyfrowych w tym wsparcie infrastruktury do ich realizacji. • Aplikacje w oparciu o dostępne cyfrowo ISP w administracji samorządowej i jednostkach jej podległych. • Udostępnienie zasobów naukowych, kulturowych i administracji podlegających JST. • Wsparcie rozwoju kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego istotnych dla sprawnego funkcjonowania współczesnej administracji samorządowej możliwe jest do realizacji jako komponent powyższych projektów. • Projekty wzmacniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług lub systemów informatycznych poprzez budowę lub modernizację istniejących systemów o zasięgu regionalnym i lokalnym. • Rozwój infrastruktury danych przestrzennych.
Beneficjenci	Jednostki Samorządu Terytorialnego/ Mieszkańcy MOF GW

Priorytet Strategii ZIT MOF GW	<i>P.1.1 Poprawa dostępności cyfrowej w usługach publicznych</i>	
Działanie Strategii ZIT MOF GW	<i>Działanie 1.1.1. Rozwój usług świadczonych elektronicznie w administracji publicznej</i>	
Działanie Strategii ZIT MOF GW	<i>Działanie 1.1.2. Upowszechnienie kanałów dostępu do e-usług publicznych</i>	
Wskaźniki:	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych (szt) 2. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby) 3. Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego (szt) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych (użytkownicy/rok)
Projekty Strategii ZIT MOF GW wpisujące się w cel, priorytet i działania Strategii ZIT MOF GW	Gmina realizująca projekt	
Rozwój elektronicznych usług świadczonych przez Miasto Gorzów Wielkopolski – etap III	Miasto Gorzów Wielkopolski	
E-usługi w Gminie Bogdaniec	Gmina Bogdaniec	
E-usługi w Gminie Deszczno	Gmina Deszczno	
Rozwój e-usług w Gminie Lubiszyn	Gmina Lubiszyn	
Strzelecki e-urząd	Gmina Strzelne Krajeńskie	
Cyfryzacja Urzędu gminy Kłodawa oraz wdrożenie e-usług publicznych dla mieszkańców	Gmina Kłodawa	

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 2. Poprawa warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

EFRR. Cel Polityki 1 Cel szczegółowy 1.3.	Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne
Działanie FELB.01.07	Rozwój przedsiębiorczości
Uzasadnienie:	Działania podejmowane w ramach celu strategicznego będą tworzyły warunki dla rozwoju przedsiębiorczości na obszarze MOF GW i pozwolą wykorzystać potencjał gospodarczy obszaru. Przedsiębiorczość jest kluczowym źródłem tworzenia miejsc pracy. Wspierając przedsiębiorców w zakładaniu i rozwijaniu firm, samorząd pomaga w generowaniu nowych możliwości zatrudnienia, redukując bezrobocie i poprawiając sytuację na rynku pracy. Poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości zachęca do innowacyjności poprzez dostarczanie dostępu do zasobów, wsparcia badawczego oraz zachęt finansowych, a to z kolei przyczynia

	<p>się do postępu technologicznego i rozwoju lokalnej gospodarki. Rozwijanie przedsiębiorczości stwarza szanse dla osób chcących poszerzać swoje umiejętności i kompetencje. Proces zakładania i prowadzenia firmy wymaga zdobycia różnorodnych umiejętności, co przekłada się na rozwój osobisty i zawodowy.</p> <p>Cel uznaje się również za zasadny do realizacji ze względu na zdiagnozowane potrzeby/potencjały/wyzwania zawarte w wynikach diagnozy i analizy SWOT.</p>	
Typy projektów:	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie rozwoju aktywności eksportowej przedsiębiorstw poprzez rozwój kompetencji w zakresie internacjonalizacji oraz dostosowanie oferty firmy do wymagań rynków zagranicznych, • Wsparcie procesów uzyskania międzynarodowych certyfikatów, patentów, uprawnień i pozwoleń, • Wsparcie udziału MŚP, grup branżowych i międzybranżowych, IOB w międzynarodowych wydarzeniach gospodarczych, targach, misjach gospodarczych (wydarzenia gospodarcze inne niż realizowane na poziomie krajowym oraz inne niż polskie mosty technologiczne) oraz w nawiązywaniu relacji, z zagranicą, w tym w celu nawiązania współpracy międzynarodowej • Wsparcie IOB organizujących wydarzenia gospodarcze dla MŚP oraz inicjujących działania w obszarze współpracy międzynarodowej przedsiębiorstw, • Badania i analizy rynków eksportowych w celu wyłonienia kluczowych rynków i oferowanych na nich produktach i usługach na rzecz działalności eksportowej MŚP oraz wyłonienie kluczowych kierunków, branż oraz produktów i usług mających istotne znaczenie dla rozwoju poszczególnych obszarów województwa, • Wsparcie inwestorów napływających do regionu, • Działania na rzecz zwiększenia nowoczesnych przestrzeni dla MŚP na potrzeby badań i innowacji. 	
Beneficjenci	Jednostki Samorządu Terytorialnego/Przedsiębiorstwa z sektora MŚP	
Priorytet Strategii ZIT MOF GW	<i>P 2.1. Gospodarka lokalna przyjazna inwestorom</i>	
Działanie Strategii ZIT MOF GW	<i>2.1.1. Rozwój aktywności gospodarczej</i>	
Wskaźniki:	<p>Wskaźniki produktu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże) 2. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego 3. Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego 	<p>Wskaźniki rezultatu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. MŚP korzystające z usług inkubatora przedsiębiorczości po jego utworzeniu
Projekty Strategii ZIT MOF GW	Gmina realizująca projekt	
Centrum Wsparcia Biznesu Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego	Miasto Gorzów Wielkopolski jako lider projektu oraz Gminy MOF GW	
Wsparcie przedsiębiorców na terenie gminy Kłodawa	Gmina Kłodawa	

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 3. Zwiększenie inwestycji w odnawialne źródła energii i działania służące adaptacji do zmian klimatu.	
EFRR/FS Cel Polityki 2. Cel szczegółowy 2	Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju
Działanie FELB.02.05	Odnawialne źródła energii
EFRR/FS Cel Polityki 2. Cel szczegółowy 4	Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
Działanie FELB.02.7	Adaptacja do zmian klimatu
Uzasadnienie:	<p>Działania w ramach tego celu wynikają z potrzeby inwestowania w rozwiązania ekologiczne, sprzyjające ochronie klimatu, budowie wizerunku gmin ekologicznych, czystych. Nie bez znaczenia jest także zdolność do generowania oszczędności dla budżetu samorządów.</p> <p>Partnerzy z MOF GW realizować będą działania związane z rozwojem OZE w odniesieniu do obiektów publicznych, Wspólnym efektem będzie efekt środowiskowy (obniżenie emisji) w zakresie poprawy jakości powietrza oraz efekt wizerunkowy (budowanie świadomości ekologicznej). Realizacja działań przyczyni się do poprawy skuteczności zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego poprzez wygenerowane oszczędności w kosztach bieżących, jak też zmniejszy uzależnienie od energii bazującej na węglu.</p> <p>Działania służące adaptacji do zmian klimatu są niezwykle istotne ze względu na rosnące zagrożenia wynikające z globalnego ocieplenia i zmian klimatycznych. Zmiany klimatu mogą prowadzić do ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak wzmożone burze, powodzie, susze i fale upałów. Działania adaptacyjne będą miały na celu zmniejszenie ryzyka występowania niepożądanych zdarzeń i ochronę życia oraz zdrowia ludzi. Obszary miast i gmin zostaną przystosowane do zmian klimatu m.in. poprzez lokalne obniżenie temperatury, poprawę jakości powietrza oraz wykorzystanie wód opadowych</p> <p>Cel uznaje się również za zasadny do realizacji ze względu na zdiagnozowane potrzeby/potencjały/wyzwania zawarte w wynikach diagnozy i analizy SWOT.</p>
Typy projektów:	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa i rozbudowa OZE w zakresie wytwarzania energii elektrycznej • Budowa i rozbudowa OZE w zakresie wytwarzania energii cieplnej • Budowa magazynów energii wytworzonej z OZE • Zazielenienia zbiorników wodnych lub ich renaturyzacji w lokalnych zlewniach; • Budowa, rozbudowa lub remont zbiorników wód opadowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą • Likwidacja zasklepienia lub uszczelnienia gruntu poprzez stosowanie wzmocnień przepuszczalnych dla wody • Tworzenie ogrodów deszczowych, stawów, niecek • Projekty dotyczące gospodarowania i zarządzania wodą przeznaczoną do spożycia • Budowa lub zakup urządzeń wodnych uzupełniających sieć kanalizacyjną pozwalających na zatrzymanie wody w miejscu opadu

	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona lub zwiększanie retencji zlewniowej na gruntach leśnych, wodno-błotnych, zadrzewionych i zakrzewionych, na użytkach rolnych oraz na gruntach zabudowanych i zurbanizowanych • Ochrona lub przywrócenie retencji dolin rzecznych; • Zachowanie i rozbudowa (poprawa) funkcjonalności systemu zabezpieczenia obszarów depresyjnych; • Odbudowa zniszczonej przez powódzie infrastruktury przeciwpowodziowej. Projekty o charakterze regionalnym i lokalnych wynikające z potrzeb jst. • Zwiększanie retencji na gruntach leśnych zadrzewionych i zakrzewionych, wodno-błotnych, na użytkach rolnych oraz na gruntach zabudowanych i zurbanizowanych; • Zwiększenie retencji dolin rzecznych; • Budowę mobilnych systemów ochrony przed powodzią; • Budowa, przebudowa lub odbudowa zbiorników małej retencji i zbiorników suchych; • Budowa, modernizacja kanalizacji deszczowej • Zakup urządzeń podczyszczających wody opadowe i roztopowe; 	
Beneficjenci	Jednostki Samorządu Terytorialnego	
Priorytet Strategii ZIT MOF GW	<i>P 3.1. Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii</i>	
Działanie Strategii ZIT MOF GW	<i>3.1.1. Racjonalizacja produkcji i wykorzystania energii</i>	
Wskaźniki:	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej) 2. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego 3. Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna) 2. Dodatkowa moc zainstalowana odnawialnych źródeł energii
Projekty Strategii ZIT MOF GW	Gmina realizująca projekt	
Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej w Gorzowie Wielkopolskim	Miasto Gorzów wielkopolski	
Rozwój OZE w obiektach użyteczności publicznej w Gminie Deszczno	Gmina Deszczno	
Budowa magazynów energii na potrzeby użyteczności publicznej w Gminie Kłodawa	Gmina Kłodawa	
Priorytet Strategii ZIT MOF GW	<i>P 3.2. Zapobieganie negatywnym skutkom zmian klimatu</i>	
Działanie Strategii ZIT MOF GW	<i>3.2.1. Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu</i>	
Działanie Strategii ZIT MOF GW	<i>3.2.2. Racjonalizacja gospodarki wodnej i opadowej</i>	
Wskaźniki:	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego 2. Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego 3. Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu 4. Powierzchnia objęta środkami ochrony przed niekontrolowanymi pożarami 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej
Projekty Strategii ZIT MOF GW		Gmina realizująca projekt
Wspieranie błękitno-zielonej infrastruktury w Gorzowie Wielkopolskim		Miasto Gorzów Wielkopolski
Mała retencja-więcej wody dla przyrody		Gmina Bogdaniec
Rozbudowa systemu gospodarowania wodami opadowymi w Wawrowie		Gmina Santok
Wsparcie małej retencji poprzez przebudowę zbiornika retencyjnego w rejonie ul. Sobieskiego w Skwierzynie wraz z konserwacją rowów melioracyjnych		Gmina Skwierzyna
Poprawa retencji i zagospodarowanie wód opadowych na terenie gminy Strzelce		Gmina Strzelce Krajeńskie

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 4. Wzmocnienie potencjału środowiska przyrodniczego	
EFRR/FS Cel Polityki 2. Cel szczegółowy 7	Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia
Działanie FELB 02.11	Ochrona przyrody
Uzasadnienie:	<p>Działania w ramach celu będą wspierały zrównoważony rozwój społeczności, przyczynią się do lepszej jakości życia mieszkańców oraz zachowania różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów, ochrony i przywrócenia naturalnych siedlisk oraz krajobrazów w obszarach miejskich i wiejskich.</p> <p>W obszarach miejskich tworzenie terenów zielonych, ogrodów publicznych i dziedzińców zwiększa estetykę przestrzeni miejskiej, poprawia jakość powietrza, reguluje temperaturę i przyczynia się do zmniejszenia efektu wysp ciepła.</p> <p>Cel uznaje się również za zasadny do realizacji ze względu na zdiagnozowane potrzeby/potencjały/wyzwania zawarte w wynikach diagnozy i analizy SWOT.</p>
Typy projektów:	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie obszarów zielonych w miastach, rozszczelnienie gruntów, wykorzystanie niebieskiej i zielononiebieskiej infrastruktury w celu zwiększenia/przywrócenia różnorodności biologicznej na obszarach miejskich • Realizacja inwestycji w zakresie tworzenia centów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach chronionego krajobrazu, jak

	<p>i również na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime tj. Banki genowe, parki miejskie, ogrody botaniczne, ekoparki;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekty z zakresu ochrony czynnej gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz siedlisk przyrodniczych w oparciu o zatwierdzone dokumenty planistyczne; • Projekty z zakresu wsparcia gatunków i siedliska przyrodniczego, które wymagają działań ochronnych do utrzymania właściwego stanu ochrony lub stabilnego trendu stanu ochrony lub liczebności populacji; • Wprowadzenie elementów edukacji i informacji w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej • Projekty dotyczące remediacji, dekontaminacji i rekultywacji terenów zanieczyszczonych i zdegradowanych 	
Beneficjenci	Jednostki Samorządu Terytorialnego	
Priorytet Strategii ZIT MOF GW	P.4.1 Poprawa jakości terenów zieleni i wsparcie działań dotyczących różnorodności biologicznej	
Działanie Strategii ZIT MOF GW	4.1.1. Tworzenie, ochrona i integracja kompleksów zieleni	
Wskaźniki:	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego 2. Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego 3. Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ludność mająca dostęp do nowej lub zmodernizowanej zielonej infrastruktury
Projekty Strategii ZIT MOF GW	Gmina realizująca projekt	
Parki kieszonkowe – zagospodarowanie terenów zielonych w Gorzowie Wielkopolskim	Miasto Gorzów Wielkopolski	
Tworzenie centrów bioróżnorodności w Gminie Bogdaniec	Gmina Bogdaniec	
Zagospodarowanie przestrzeni skweru przy urzędzie Gminy Kłodawa	Gmina Kłodawa	
Zwiększenie bioróżnorodności na skwerach miejscowości Gminy Lubiszyn.	Gmina Lubiszyn	
Ekologiczny skwer nad Jeziorem Dolnym	Gmina Strzelce Krajeńskie	

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 5. Poprawa dostępności komunikacji niskoemisyjnej.	
EFRR/FS Cel Polityki 2. Cel szczegółowy 8	Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
Działanie FELB.03.02	Mobilność miejska

FENIKS Priorytet III	Transport miejski
FENIKS Cel szczegółowy 2.8	Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
SUMP Cel 4.1.	Efektywny i powszechny system transportu publicznego
Uzasadnienie:	<p>Poprawa dostępności komunikacji niskoemisyjnej i zeroemisyjnej jest kluczowa dla budowy zrównoważonej mobilności, czyli takiej, która spełnia potrzeby transportowe społeczeństwa, minimalizując jednocześnie negatywne skutki dla środowiska i zdrowia.</p> <p>Efektywny system transportu publicznego i zeroemisyjnego, łączący różne obszary MOF GW, może przyczynić się do lepszej spójności funkcjonalnej. Ułatwi to mieszkańcom dostęp do pracy, edukacji i usług oraz pomoże zmniejszyć natężenie ruchu samochodowego.</p> <p>Działania rozwijające infrastrukturę komunikacji niskoemisyjnej obejmą także budowę dróg i pasów dla rowerów oraz ścieżek dla pieszych, co zachęci do korzystania z bardziej ekologicznych środków transportu. Transport rowerowy, łącznie z ruchem pieszym, powinny tworzyć podstawę przemieszczania się w zrównoważonym, ekologicznym i przyjaznym dla mieszkańca obszarze funkcjonalnym. Aby jednak taka forma transportu była przyjazna i konkurencyjna względem innych środków przewozu, konieczne jest utworzenie na terenie MOF GW zintegrowanej, dostępnej i dobrej jakościowo infrastruktury.</p> <p>Podstawowym celem interwencji będzie dążenie do stworzenia warunków dla zrównoważonej mobilności dzięki zapewnieniu sprawnego, efektywnego, inteligentnego i bezpiecznego nisko oraz zeroemisyjnego systemu transportu publicznego w miastach, który będzie dostępny dla wszystkich użytkowników, w tym również dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Cel uznaje się również za zasadny do realizacji ze względu na zdiagnozowane potrzeby/potencjały/wyzwania zawarte w wynikach diagnozy i analizy SWOT.</p>
Typy projektów:	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa systemu węzłów przesiadkowych • Budowa parkingów typu park&ride, przy czym lokalizacja obiektów objętych wsparciem musi zapewniać integrację z publicznym transportem zbiorowym, • Budowa infrastruktury ładowania i tankowania pojazdów zeroemisyjnych • Budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury na potrzeby transportu miejskiego i komplementarnych form mobilności • Cyfryzacja transportu miejskiego, • Zakup taboru kołowego nisko i zeroemisyjnego spełniającego wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu dyrektywy 2019/1161/we zmieniającej dyrektywę 2009/33/we • Inwestycje preferujące ruch pieszy i rowerowy, w tym w szczególności: stojaki, wiaty rowerowe, stacje samoobsługowej naprawy rowerów; ciągi rowerowe i ciągi pieszo-rowerowe, przejścia dla pieszych, chodniki, sygnalizacja świetlna, azyle dla pieszych, dedykowane pasy ruchu dla komunikacji zbiorowej, • Budowa parkingów typu bike&ride, • Wdrażanie/rozwój roweru miejskiego, w tym w szczególności: zakup rowerów, stacji dokowania, systemu informatycznego, na który składa

	<p>się m.in. moduł geo-lokalizacji, wypożyczeń, rezerwacji, moduł serwisowy i integrujący system rowerowy z informacją pasażerską. Zapisy Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS) zakładają inwestycje w infrastrukturę szynową (tramwajowa, metro), węzły przesiadkowe (w tym: parkingi P&R poza centrami miast), miejskie systemy ITS, rozwiązania IT czy systemy sprzedaży biletów i informacji pasażerskiej. Projekty mogą również dotyczyć inwestycji w tabor szynowy, autobusowy i trolejbusy.</p>	
Beneficjenci	Jednostki Samorządu Terytorialnego/ Użytkownicy indywidualni i przedsiębiorcy korzystający z dofinansowanej miejskiej infrastruktury transportowej i środków publicznego transportu zbiorowego	
Priorytet Strategii ZIT MOF GW	P 5.1. Rozwijanie infrastruktury komunikacji niskoemisyjnej	
Działanie Strategii ZIT MOF GW	5.1.1. Rozwinięta sieć dróg rowerowych i pieszych oraz infrastruktury towarzyszącej	
Wskaźniki:	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
	<ol style="list-style-type: none"> Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego Wspierana infrastruktura rowerowa Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego 	<ol style="list-style-type: none"> Szacowana emisja gazów cieplarnianych
Projekty Strategii ZIT MOF GW	Gmina realizująca projekt	
System ścieżek rowerowych w Gorzowie Wielkopolskim – etap IV	Miasto Gorzów Wielkopolski	
Budowa ścieżki wzdłuż rzeki Kłodawki – etap II	Miasto Gorzów Wielkopolski	
Inteligentny system parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta Gorzowa Wielkopolskiego	Miasto Gorzów Wielkopolski	
Rozwój infrastruktury transportu niskoemisyjnego w Gminie Bogdaniec.	Gmina Bogdaniec	
Przebudowa ścieżki pieszo- rowerowej wzdłuż ul. Gorzowskiej w m. Kłodawa	Gmina Kłodawa	
Budowa ścieżki rowerowej w m. Kłodawa przy Kłodawce	Gmina Kłodawa	
Budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych	Gmina Lubiszyn	
Budowa systemu dróg rowerowych MOF GW w Gminie Santok – etap I	Gmina Santok	
Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościno – etap I	Gmina Skwierzyna	
Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Strzelce – Brzoza i stworzenie ścieżek rowerowych, przez wyodrębnienie pasów rowerowych na drogach gminnych w mieście.	Gmina Strzelce Krajeńskie	
Budowa ścieżek pieszych i pieszo-rowerowych w Witnicy	Gmina Witnica	
Priorytet Strategii ZIT MOF GW	P 5.2. Wspieranie transportu publicznego	
Działanie Strategii ZIT MOF GW	5.2.1. Rozwijanie infrastruktury publicznej komunikacji niskoemisyjnej przyjaznej środowisku	
Wskaźniki:	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego 2. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego 3. Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego 4. Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitarnej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Szacowana emisja gazów cieplarnianych
Projekty Strategii ZIT MOF GW Projekt FENiKS		Gmina realizująca projekt
System zrównoważonego transportu miejskiego w Gorzowie Wlkp. – etap II		Miasto Gorzów Wielkopolski
System zrównoważonego transportu miejskiego w Gorzowie Wlkp. – tabor tramwajowy i infrastruktura techniczna – etap II		Miasto Gorzów Wielkopolski

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 6. Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego.	
<p>EFS+ Cel Polityki 4 Cel szczegółowy 4f</p> <p>Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>EFS+ Cel Polityki 4 Cel szczegółowy 4h</p> <p>Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji</p>
<p>Działanie FELB.06.07 Edukacja</p>	<p>Działanie FELB.06.11 Aktywna integracja społeczno-zawodowa</p>
<p>Uzasadnienie:</p>	<p>W ramach interwencji przewiduje się realizację przedsięwzięć z zakresu rozwoju kompetencji kluczowych i umiejętności niezbędnych na rynku pracy uczniów szkół prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe. Dostęp do edukacji wysokiej jakości jest kluczowy dla rozwijania potencjału jednostek i przyczynia się do lepszego przygotowania społeczeństwa do wyzwań współczesnego świata.</p> <p>Działania w ramach tego celu będą miały istotne konsekwencje dla rozwoju społeczno-gospodarczego, obniżenia ubóstwa, zwiększenia mobilności społecznej oraz budowania bardziej sprawiedliwego i zrównoważonego społeczeństwa.</p>

	<p>Cel odnosi się również do dążeń mających na celu zapewnienie uczestnictwa i integracji różnych grup społecznych, w tym tych mniej uprzywilejowanych, w życie społeczne, gospodarcze i kulturalne obszaru MOF GW.</p> <p>Cel uznaje się również za zasadny do realizacji ze względu na zdiagnozowane potrzeby/potencjały/wyzwania zawarte w wynikach diagnozy i analizy SWOT.</p>
<p>Typy projektów:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Upowszechnienie wychowania przedszkolnego • Utworzenie nowych miejsc, w tym również nowych i alternatywnych form wychowania; • Realizacja dodatkowych zajęć oraz zajęć zwiększających kompetencje kluczowe; działania wspierające umiejętności językowe dzieci z obszarów wiejskich; • Opieka psychologiczna (w tym dla dzieci z doświadczeniem uchodźstwa – na podstawie innych przesłanek niż status migranta); • Szkolenia, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli, w szczególności na rzecz zindywidualizowanego podejścia do ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. • Wzrost dostępności i jakości kształcenia ogólnego; • Rozwój kompetencji kluczowych i kompetencji przyszłości; • Wsparcie psychologiczne i wyrównywanie deficytów powstałych w wyniku pandemii covid-19; • Wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (w tym uczniów z doświadczeniem migracji i uchodźstwa – na podstawie innych przesłanek niż status migranta); • Opieka psychologiczna i pedagogiczna; • Poradnictwo i doradztwo edukacyjno-zawodowe; • Rozwój kompetencji cyfrowych; • Działania społeczno-wychowawczych; • Wsparcie rozwijania zainteresowań poza edukacją formalną; • Wprowadzanie nowych metod nauczania; • Działania wspierające umiejętności językowe dzieci z obszarów wiejskich. • Efektywny system formalnego kształcenia zawodowego • Dostosowanie oferty edukacyjnej kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy; • Podniesienie prestiżu szkolnictwa branżowego; • Wsparcie aktywizacyjne osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo z zastosowaniem instrumentów aktywnej integracji (m.in. edukacyjnych, społecznych, zawodowych, zdrowotnych, mieszkaniowych i rekreacyjno-kulturalnych) ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową. • Wsparcie aktywizacyjne osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami oraz osób biernych zawodowo realizowane przez podmioty reintegracyjne oraz tworzenie nowych podmiotów, w ramach których prowadzona będzie m.in. aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna.
<p>Beneficjenci</p>	<p>Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Przedsiębiorstwa, Służby publiczne, Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)</p>

Priorytet Strategii ZIT MOF GW	P 6.1. Edukacja na wysokim poziomie	
Działanie Strategii ZIT MOF GW	6.1.1. Wsparcie dostępu do dobrej jakości edukacji przedszkolnej. 6.1.2. Poprawa jakości kształcenia na poziomie edukacji ogólnej 6.1.3. Poprawa jakości kształcenia w ramach rozwoju szkolnictwa zawodowego	
Wskaźniki:	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
	1. Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem 2. Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego 3. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	1. Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu
Projekty Strategii ZIT MOF GW		Gmina realizująca projekt
Zawodowcy w Gorzowie 3.0		Miasto Gorzów Wielkopolski
„Kompetencje przyszłości.”		Miasto Gorzów Wielkopolski
Kreatywne przedszkolaki z Gorzowa		Miasto Gorzów Wielkopolski
Nowe miejsca w przedszkolu w Gminie Bogdaniec		Gmina Bogdaniec
Nowoczesna szkoła w Gminie Deszczno		Gmina Deszczno
Kompetentny i odkrywczy uczeń		Gmina Santok
Szkoły równych szans w Gminie Skwierzyna		Gmina Skwierzyna
Superprzedszkolaki i Zaczarowana Szkoła w gminie Strzelce Krajeńskie		Gmina Strzelce Krajeńskie
„Mądry Przedszkolak – upowszechnienie wychowania przedszkolnego”		Gmina Witnica
Priorytet Strategii ZIT MOF GW	P 6.2 Poprawa jakości życia mieszkańców i spójności społecznej	
Działanie Strategii ZIT MOF GW	6.2.1. Zmniejszanie bezrobocia i zwiększanie zatrudnienia 6.2.2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu	
Wskaźniki:	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
	1. Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie 2. Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	1. Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu 2. Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu 3. Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu
Projekty Strategii ZIT MOF GW		Gmina realizująca projekt
Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gorzowa Wielkopolskiego realizowana w CIS		Miasto Gorzów Wielkopolski
Aktywizacja osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem		Gmina Bogdaniec

Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w Gminie Santok	Gmina Santok
„Uwierz w siebie – działaj z nami”	Gmina Skwierzyna
Nowa szansa na życie. Droga do niezależności i aktywizacji poprzez Centrum Integracji Społecznej w Witnicy”	Gmina Witnica

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 7. Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW			
EFRR Cel polityki 5 Cel szczegółowy 5.1	Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich		
Działanie FELB 08.02	Wsparcie terytorialne obszarów miejskich		
Uzasadnienie:	<p>Realizacja zintegrowanych projektów i wzmocnienie współpracy pozwoli na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych, dotyczących całego Obszaru MOF GW. Miejskie obszary funkcjonalne muszą realizować działania odpowiadające potrzebom mieszkańców, głównie w zakresie wsparcia infrastruktury podstawowej, gospodarczej, kulturowej, zagospodarowania przestrzeni publicznej. Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW to kompleksowe wyzwanie, które wymaga zintegrowanego planowania, współpracy różnych instytucji i uwzględnienia różnorodnych aspektów rozwoju obszaru. Efektywna organizacja przestrzenna oraz funkcjonalna koordynacja wpłyną na jakość życia mieszkańców, rozwój gospodarczy oraz środowisko naturalne. Działania poprawią jakości życia mieszkańców, doprowadzą do lepszego skomunikowania obszaru i jakości przestrzeni publicznych.</p> <p>Inwestowanie w obszary zielone, parki i tereny rekreacyjne, wpłynie na jakość życia mieszkańców oraz spójność przestrzenną i estetykę obszaru MOF GW. Atrakcyjne przestrzenie sprzyjają integracji mieszkańców.</p> <p>Cel uznaje się również za zasadny do realizacji ze względu na zdiagnozowane potrzeby/potencjały/wyzwania zawarte w wynikach diagnozy i analizy SWOT.</p>		
Typy projektów:	<ul style="list-style-type: none"> • Inwestycje w zakresie wsparcia kultury i dziedzictwa kulturowego; • Inwestycje w zakresie rozwoju turystyki poprzez rozwój różnych form turystyki, zróżnicowanie oferty turystycznej • Przygotowanie i wdrażanie strategii terytorialnych 		
Beneficjenci			
Priorytet Strategii ZIT MOF GW	P 7.1. Partnerstwo na rzecz MOF GW		
Działanie Strategii ZIT MOF GW	7.1.1. Rozwijanie sieci współpracy i realizacja wspólnych przedsięwzięć w MOF GW		
Wskaźniki:	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; text-align: center;">Wskaźniki produktu</td> <td style="width: 50%; text-align: center;">Wskaźniki rezultatu</td> </tr> </table>	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu		

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego 2. Podmioty zaangażowane w przygotowanie i realizację strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego
Projekty Strategii ZIT MOF GW		Gmina realizująca projekt
Przygotowanie i wdrażanie Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego		Miasto Gorzów Wielkopolski
Priorytet Strategii ZIT MOF GW	P 7.2. Poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznych	
Działanie Strategii ZIT MOF GW	7.2.1. Zagospodarowanie przestrzeni miejskich i wiejskich	
Działanie Strategii ZIT MOF GW	7.2.2. Zwiększenie potencjału inwestycyjnego terenów na obszarze MOF GW	
Wskaźniki:	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich 2. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego 	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem
Projekty Strategii ZIT MOF GW		Gmina realizująca projekt
Modernizacja parku Czechówek w Gorzowie Wielkopolskim		Miasto Gorzów Wielkopolski
Modernizacja świetlicy wiejskiej w Łośnie		Gmina Kłodawa
Przebudowa skwerów w centrach miejscowości		Gmina Lubiszyn
Rewitalizacja Parku Drogowskazów i Słupów Milowych Cywilizacji w Witnicy		Gmina Witnica
Zbrojenie terenów inwestycyjnych w Gorzowie Wielkopolskim – II etap		Miasto Gorzów Wielkopolski
Priorytet Strategii ZIT MOF GW	P 7.3. Podniesienie atrakcyjności oferty kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej.	
Działanie Strategii ZIT MOF GW	7.3.1. Wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych do rozwoju oferty kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej.	
Wskaźniki:	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem 2. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem

Projekty Strategii ZIT MOF GW	Gmina realizująca projekt
Budowa i rozbudowa miejsc rekreacji w Gorzowie Wielkopolskim	Miasto Gorzów Wielkopolski
Rozwój i promowanie zasobów turystyczno – kulturalnych na terenie Gminy Bogdaniec	Gmina Bogdaniec
Wspieranie rozwoju turystyki lokalnej: rozwój infrastruktury wodnej nad jeziorem Marwicko	Gmina Lubiszyn
„Rozbudowa i przebudowa Centrum Rekreacji i Kultury w Santoku – Kultura łączy”	Gmina Santok
Rozwój bazy turystycznej rzeki Warta	Gmina Skwierzyna
Budowa kompleksu sportowego w Strzelcach Krajeńskich z boiskami, bieżnią i infrastrukturą towarzyszącą	Gmina Strzelce Krajeńskie
Rozwój potencjału turystycznego Gminy Deszczno	Gmina Deszczno

Źródło: Opracowanie własne

IV. Tryb wyboru projektów obowiązujący w realizacji Strategii ZIT oraz lista projektów wyłonionych w trybie niekonkurencyjnym.

Zgodnie z art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 projekty do dofinansowania mogą być wybrane w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny.

1. Procedura wyboru projektów niekonkurencyjnych.

Niekonkurencyjny tryb wyboru projektów zastosowano dla projektów mających strategiczne znaczenie dla społeczno-gospodarczego rozwoju MOF Gorzowa Wielkopolskiego w obszarach wsparcia przeznaczonych dla Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Funduszach Europejskich dla Lubuskiego 2021-2027 oraz dla projektów, których podmioty realizujące są określone we wniosku o dofinansowanie. Wskazane w Strategii ZIT MOF GW przedsięwzięcia zostały wytypowane w trakcie prac nad Strategią w ramach wewnętrznego procesu konsultacji, doboru, integracji i oceny projektów przeprowadzanego przez wszystkie gminy Porozumienia. Projekty te zostały zgłoszone jako propozycje przedsięwzięć niekonkurencyjnych, a następnie, na etapie opiniowania Strategii ZIT zgodnie w art. 34 ust. 6 pkt 2 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, poddane procesowi opiniowania przez Instytucję Zarządzającą programem FEWL 2021-2027.

Zgodnie z Ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 w ramach trybu niekonkurencyjnego dla Strategii ZIT MOF GW została przygotowana lista zintegrowanych projektów strategicznych w formie fiszek projektowych. Lista ta została sporządzona na podstawie wewnętrznej procedury wyboru propozycji projektów zgłoszonych przez 9 samorządów tworzących MOF GW:

Zebranie propozycji i weryfikacja projektów

W ramach pierwszego etapu prac nad doбором projektów i ich integracją wszyscy partnerzy porozumienia ZIT przesłali fiszki projektowe, zawierające informacje niezbędne do późniejszej oceny i integracji projektów. Karty przedsięwzięć projektowych musiały zawierać nazwę projektu, cel projektu, wnioskodawcę, krótki opis projektu, beneficjentów projektu, wskaźniki produktu i rezultatu, szacowaną kwotę projektu oraz przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie i realizacji projektu. Zgłaszane projekty muszą mieć charakter strategiczny dla rozwoju MOF GW i wpisywać się w cele strategiczne, priorytety i działania Strategii ZIT.

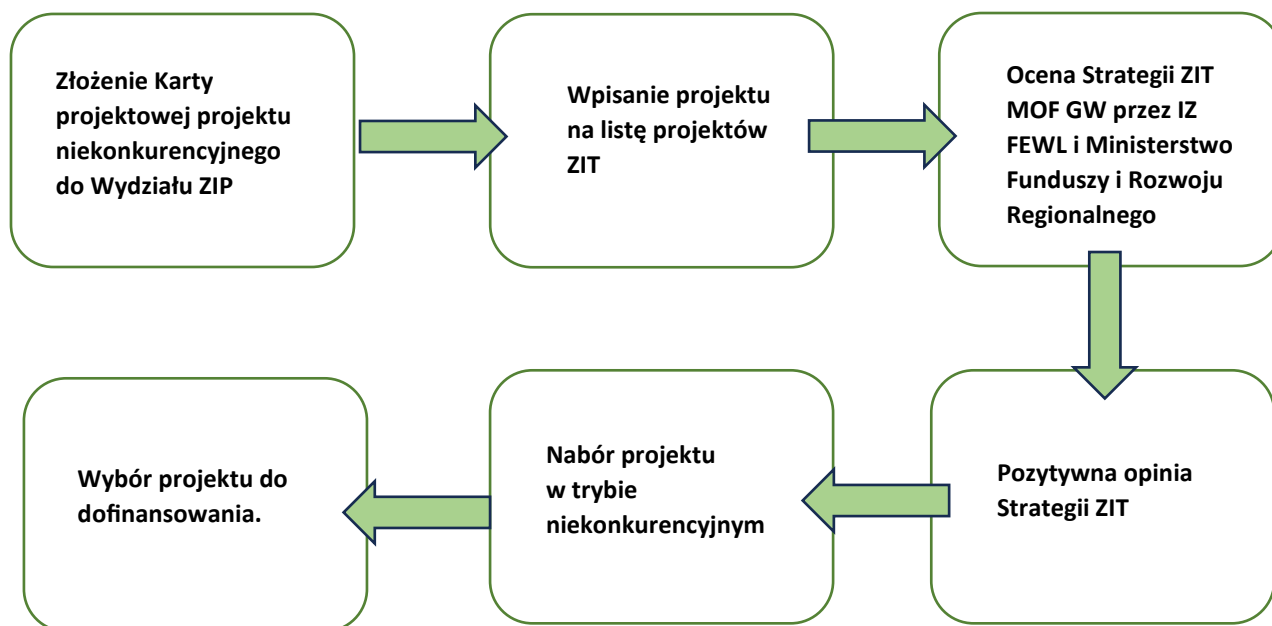
Projekty musiały również wpisywać się w możliwe obszary wsparcia dedykowane instrumentom ZIT, odnosić się do zdiagnozowanych potrzeb i problemów rozwojowych (zawartych w części diagnostycznej Strategii ZIT), określać wskaźniki produktu i rezultatu, a także mieścić się w ramach kwot przeznaczonych na dofinansowanie projektów w ramach ZIT MOF GW.

Liderem projektu jest Miasto Gorzów Wielkopolski- Prezydent, który przy wsparciu ekspertów zewnętrznych, przeprowadził selekcję fiszek projektowych zgłoszonych w ramach prac nad Strategią ZIT MOF. Zgłaszane projekty musiały być zgodne z określonymi celami Strategii ZIT MOF GW.

Projekty zintegrowane będą podlegały ocenie według kryteriów formalnych i merytorycznych. Kryteria wyboru projektów oraz ich zmiany będą zatwierdzane przez Komitet Monitorujący programu regionalnego FEWL 2021-2027.

Oceny formalnej i merytorycznej dokonują IZ FEWL/ /IZ FEnKS w zależności od rodzaju projektu. Instytucja Zarządzająca FEWL dokonuje oceny merytorycznej zgłoszonych projektów. na podstawie kryteriów wyboru przyjętych przez Komitet Monitorujący FEWL. W przypadku projektów FEnKS procedurę naboru przeprowadza Centrum Unijnych Projektów Transportowych w Warszawie, a ocena dotyczy spełniania kryteriów horyzontalnych oraz kryteriów dla danego typu projektu i jest dokonywana w oparciu o kryteria wyboru projektów zatwierdzone przez Komitet Monitorujący FEnKS.

Schemat 1. Procedura wyboru projektów w trybie niekonkurencyjnym.

Źródło: Opracowanie własne

2. Lista projektów strategicznych realizowanych w ramach Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla MOF GW.

Istotą wdrażania Strategii ZIT jest realizacja projektów zintegrowanych przyczyniających się do rozwiązywania wspólnych problemów i skoordynowanego zaspakajania potrzeb obszaru objętego Strategią ZIT MOF GW.

Projekt zintegrowany to projekt, który wpisuje się w cele rozwoju MOF GW, objęte instrumentem i jest ukierunkowany na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych – oznacza to, że projekt ten będzie miał wpływ na więcej niż 1 gminę w MOF GW oraz jego realizacja jest uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej strategii.

Projekt zintegrowany powinien spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków:

- 1) Jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej.
- 2) Deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin MOF GW

Projekty zintegrowane będą wzmocniały ponadlokalne podejście terytorialne przez następujące działania:

- 1) Wsparcie w przygotowaniu dokumentów na poziomie lokalnym i ponadlokalnym niezbędnych do wdrażania instrumentów finansowych.
- 2) Wsparcie tworzenia powiązań sieciowych oraz powiązań funkcjonalnych między Partnerami posiadającymi komplementarne zasoby lub uzupełniającą się wzajemnie strukturę społeczną i gospodarczą.
- 3) Wzmocnienie form współpracy, wymiany doświadczeń i informacji pomiędzy Partnerami Porozumienia w ramach instrumentów terytorialnych.

Tabela 3. Zestawienie projektów niekonkurencyjnym w wiązkach projektów.

Cel szczegółowy FEWL 2021-2027i Działanie FELB	Wiązka projektów	Projekty realizowane w ramach wiązki	Gminy realizujące projekty w ramach wiązki
EFRR Cel Polityki 1 Cel szczegółowy 1.2	Wiązka 1: Rozwój usług cyfrowych w administracji publicznej na obszarze MOF GW	1. Rozwój elektronicznych usług świadczonych przez Miasto Gorzów Wielkopolski – etap III 2. E-usługi w Gminie Bogdaniec	1. Miasto Gorzów Wielkopolski 2. Gmina Bogdaniec 3. Gmina Deszczno

<p>Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych Działanie FELB.01.04 Cyfrowe lubuskie</p>	<p><i>Efektem realizowanych na obszarze ZIT MOF GW projektów będzie zwiększenie dostępności wysokiej jakości usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną dla mieszkańców całego obszaru.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. E-usługi w Gminie Deszczno 4. Strzelecki e-urząd 5. Cyfryzacja Urzędu gminy Kłodawa oraz wdrożenie e-usług publicznych dla mieszkańców 6. Rozwój e-usług W Gminie Lubiszyn 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Gmina Strzelne Krajeńskie 5. Gmina Kłodawa 6. Gmina Lubiszyn
<p>EFRR. Cel Polityki 1 Cel szczegółowy 1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne Działanie FELB.01.07 Rozwój przedsiębiorczości</p>	<p>Wiązka 2: Wsparcie rozwoju gospodarczego na obszarze MOF GW <i>Efektem realizacji przedsięwzięć będzie rozwój gospodarczy obszaru MO GW, promocja lokalnej gospodarki na zewnątrz i pozyskanie nowych inwestorów.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Centrum Wsparcia Biznesu Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego 2. Wsparcie przedsiębiorców z terenu gminy Kłodawa 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miasto Gorzów Wielkopolski – projekt partnerski wraz z innymi gminami MOF GW 2. Gmina Kłodawa
<p>EFRR/FS Cel Polityki 2. Cel szczegółowy 2 Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju Działanie FELB.02.05 Odnawialne źródła energii</p>	<p>Wiązka 3: Poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej poprzez inwestycje w odnawialne źródła energii <i>Wspólnym efektem realizacji przedsięwzięć będzie efekt środowiskowy (obniżenie emisji) w zakresie poprawy jakości powietrza. Realizacja projektu przyczyni się do poprawy skuteczności zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego poprzez wygenerowane oszczędności w kosztach bieżących, jak też</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej w Gorzowie Wielkopolskim 2. Rozwój OZE w obiektach użyteczności publicznej w Gminie Deszczno 3. Budowa magazynów energii na potrzeby użyteczności publicznej w Gminie Kłodawa 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miasto Gorzów Wielkopolski 2. Gmina Deszczno 3. Gmina Kłodawa

	<i>zmniejszy uzależnienie od energii bazującej na węglu.</i>		
<p>EFRR/FS</p> <p>Cel Polityki 2.</p> <p>Cel szczegółowy 4</p> <p>Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego</p> <p>Działanie FELB.02.7</p> <p>Adaptacja do zmian klimatu</p>	<p>Wiązka 4: Przystosowanie obszaru MOF GW do zmian klimatu</p> <p><i>Efektom realizacji przedsięwzięć będzie zmniejszające deficytów wody i zmniejszanie problemów związanych z zachowaniem zasobów wodnych na terenie MOF GW. Realizacja projektów przyniesie znaczny efekt środowiskowy.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie błękitno-zielonej infrastruktury w Gorzowie Wielkopolskim 2. Mała retencja-więcej wody dla przyrody 3. Rozbudowa systemu gospodarowania wodami opadowymi 4. Poprawa retencji i zagospodarowanie wód opadowych na terenie gminy Strzelce 5. Wsparcie małej retencji poprzez przebudowę zbiornika retencyjnego w rejonie ul. Sobieskiego w Skwierzynie wraz z konserwacją rowów melioracyjnych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miasto Gorzów Wielkopolski 2. Gmina Bogdaniec 3. Gmina Santok 4. Gmina Strzelce Krajeńskie 5. Gmina Skwierzyna
<p>EFRR/FS</p> <p>Cel Polityki 2.</p> <p>Cel szczegółowy 7 Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</p> <p>Działanie FELB 02.11</p> <p>Ochrona przyrody</p>	<p>Wiązka 5: Poprawa jakości terenów zieleni na terenie MOF GW w celu zachowania bioróżnorodności obszaru.</p> <p><i>Efektom realizacji przedsięwzięć będzie rozwój terenów zielonych na terenie MOF GW, który poprawi komfort życia mieszkańców poprzez obniżenie temperatury, poprawę jakości powietrza.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Parki kieszonkowe – zagospodarowanie terenów zielonych w Gorzowie Wielkopolskim 2. Tworzenie centrów bioróżnorodności w Gminie Bogdaniec 3. Zagospodarowanie przestrzeni skweru przy urzędzie Gminy Kłodawa 4. Ekologiczny skwer nad Jeziorem Dolnym 5. Zwiększenie bioróżnorodności na skwerach miejscowości Gminy Lubiszyn. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miasto Gorzów Wielkopolski 2. Gmina Bogdaniec 3. Gmina Kłodawa 4. Gmina Strzelce Krajeńskie 5. Gmina Lubiszyn
<p>EFRR/FS</p> <p>Cel Polityki 2.</p> <p>Cel szczegółowy 8</p> <p>Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p> <p>Działanie FELB.03.02</p> <p>Mobilność miejska</p>	<p>Wiązka 6: Rozwój infrastruktury transportu niskoemisyjnego na obszarze MOF GW i poprawa dostępności komunikacyjnej.</p> <p><i>Efektom realizacji przedsięwzięć będzie poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru MOF</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. System ścieżek rowerowych w Gorzowie Wielkopolskim – etap IV 2. Budowa ścieżki wzdłuż rzeki Kłodawki – etap II 3. Inteligentny system parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta Gorzowa Wielkopolskiego 4. Rozwój infrastruktury transportu niskoemisyjnego w Gminie Bogdaniec. 5. Przebudowa ścieżki pieszo- rowerowej wzdłuż ul. Gorzowskiej w m. Kłodawa 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miasto Gorzów Wielkopolski 2. Miasto Gorzów Wielkopolski 3. Miasto Gorzów Wielkopolski 4. Gmina Bogdaniec 5. Gmina Kłodawa 6. Gmina Kłodawa 7. Gmina Lubiszyn 8. Gmina Santok 9. Gmina Skwierzyna

	<p><i>GW poprzez rozwinięcie sieci dróg pieszo- rowerowych. Rozbudowa sieci oraz poprawa spójności i standardu szlaków rowerowych i ścieżek pieszo- rowerowych zwiększy dostępności do terenów i przestrzeni publicznych transportem zeroemisyjnym.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 6. Budowa ścieżki rowerowej w m. Kłodawa przy Kłodawce 7. Budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych 8. Budowa systemu dróg rowerowych MOF GW w Gminie Santok – etap I 9. Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościnowo – etap I 10. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Strzelce – Brzoza i stworzenie ścieżek rowerowych, przez wyodrębnienie pasów rowerowych na drogach gminnych w mieście. 11. Budowa ścieżek pieszych i pieszo-rowerowych w Witnicy 	<ol style="list-style-type: none"> 10. Gmina Strzelce Krajeńskie 11. Gmina Witnica
<p>EFS+ Cel Polityki 4 Cel szczegółowy 4h Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>Działanie FELB.06.07 Edukacja</p>	<p>Wiązka 7: Poprawa jakości kształcenia ogólnego i zawodowego na obszarze MOF GW</p> <p><i>Efektom realizacji przedsięwzięć będzie poprawa jakości kształcenia na wszystkich poziomach edukacji na obszarze MOF GW.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zawodowcy w Gorzowie 3.0 2. „Kompetencje przyszłości.” 3. Kreatywne przedszkolaki w Gorzowie 4. Nowe miejsca w przedszkolu w Gminie Bogdaniec 5. Nowoczesna szkoła w Gminie Deszczno 6. Kompetentny i odkrywcy uczeń 7. Szkoły równych szans w Gminie Skwierzyna 8. Super przedszkolaki i Zaczarowana Szkoła w gminie Strzelce Krajeńskie 9. „Mądry Przedszkolak – upowszechnienie wychowania przedszkolnego” 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miasto Gorzów Wielkopolski 2. Miasto Gorzów Wielkopolski 3. Miasto Gorzów Wielkopolski 4. Gmina Bogdaniec 5. Gmina Deszczno 6. Gmina Santok 7. Gmina Skwierzyna 8. Gmina Strzelce Krajeńskie 9. Gmina Witnica
<p>EFS+ Cel Polityki 4 Cel szczegółowy 4h Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz</p>	<p>Wiązka 8: Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru MOF GW poprzez działania włączające społecznie</p> <p><i>Efektom realizacji przedsięwzięć będzie poprawa jakości życia</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gorzowa Wielkopolskiego realizowana w CIS 2. Aktywizacja osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem 3. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w Gminie Santok 4. „Uwierz w siebie – działaj z nami” 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miasto Gorzów Wielkopolski 2. Gmina Bogdaniec 3. Gmina Santok 4. Gmina Skwierzyna 5. Gmina Witnica

<p>zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji Działanie FELB.06.11 Aktywna integracja społeczno-zawodowa</p>	<p><i>mieszkańców i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.</i></p>	<p>5. Nowa szansa na życie. Droga do niezależności i aktywizacji poprzez Centrum Integracji Społecznej w Witnicy”</p>	
<p>EFRR Cel polityki 5 Cel szczegółowy 5.1 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich Działanie FELB 08.02 Wsparcie terytorialne obszarów miejskich</p>	<p>Wiązka 9: Rozwijanie współpracy między Partnerami Porozumienia ZIT MOF GW <i>Efektem realizacji przedsięwzięcia będzie wzmocnienie partnerstwa w ramach ZIT MOF GW co przyczyni się do kontynuowania wielu działań wykraczających poza granice administracyjne jednej gminy i realizowanych na terenie całego obszaru funkcjonalnego.</i></p>	<p>1. Przygotowanie i wdrażanie Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego</p>	<p>1. Miasto Gorzów Wielkopolski</p>
	<p>Wiązka 10. Poprawa jakości miejskich zieleni na obszarze MOF GW <i>Wspólnym efektem dotyczyć będzie wzmocnienia potencjału turystycznego miejscowości MOF GW w oparciu o dziedzictwo przyrodnicze oraz kulturowe. Wskazane w ramach wiązki lokalizacje pełnią funkcję miejsc obsługi ruchu turystycznego.</i></p>	<p>1. Modernizacja parku Czechówek w Gorzowie Wielkopolskim 2. Przebudowa skwerów w centrach miejscowości 3. Rewitalizacja Parku Drogowskazów i Słupów Milowych Cywilizacji w Witnicy</p>	<p>1. Miasto Gorzów Wielkopolski 2. Gmina Kłodawa 3. Gmina Witnica</p>
	<p>Wiązka 11. Poprawa jakości i funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej.</p>	<p>1. Modernizacja świetlicy wiejskiej w Łośnie</p>	<p>1. Gmina Kłodawa</p>

	<p><i>Rozwój infrastruktury społecznej realizować będzie cele włączenia społecznego i integracji.</i></p>		
	<p>Wiązka 13: Rozwój oferty kulturalnej i sportowo - rekreacyjnej na obszarze MOF GW <i>Projekt zakłada rozwinięcie i sieciowanie istniejącej oferty kulturalnej i sportowo - rekreacyjnej. Projekt pozwoli efektywniej wykorzystać posiadaną infrastrukturę oraz dostosować ofertę do potrzeb w ujęciu ponadlokalnym. Kluczowym aspektem będzie różnorodność oferty i jej profil w zależności od miejsca. Powstała w każdej z gmin infrastruktura służyć będzie docelowo mieszkańcom pozostałych gmin uczestniczących w projekcie.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa i rozbudowa miejsc rekreacji w Gorzowie Wielkopolskim 2. Rozbudowa i przebudowa Centrum Rekreacji i Kultury w Santoku – Kultura włącza 3. Budowa kompleksu sportowego w Strzelcach Krajeńskich z boiskami, bieżnią i infrastrukturą towarzyszącą 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miasto Gorzów Wielkopolski 2. Gmina Santok 3. Gmina Strzelce Krajeńskie
	<p>Wiązka 14: Rozwój potencjału obszaru i oferty turystycznej na obszarze MOF GW. <i>Projekt zakłada wzmocnienie potencjału turystycznego na obszarze MOF GW z wykorzystaniem lokalnych walorów przyrodniczych. Rozwój turystyki pozwoli wzmocnić potencjał lokalnej gospodarki.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój i promowanie zasobów turystyczno – kulturalnych na terenie Gminy Bogdaniec 2. Wspieranie rozwoju turystyki lokalnej: rozwój infrastruktury wodnej nad jeziorem Marwicko 3. Rozwój bazy turystycznej rzeki Warta 4. Rozwój potencjału turystycznego Gminy Deszczno 5. Zbrojenie terenów inwestycyjnych w Gorzowie Wielkopolskim – II etap 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gmina Bogdaniec 2. Gmina Lubiszyn 3. Gmina Skwierzyna 4. Gmina Deszczno 5. Miasto Gorzów Wielkopolski

Poniżej przedstawiono listę projektów, które będą realizowane w trybie niekonkurencyjnym wraz z opisem przedsięwzięć, wysokością dofinansowania i przewidywanym terminem realizacji projektu.

Tabela 4. Lista projektów podstawowych wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych z FEWL 2021-2027

Tytuł i nr projektu	Cel/działanie strategii terytorialnej	Numer celu polityki i celu szczegółowego programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027	Numer Działania Szczegółowego Opisu Priorytetów programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027	Wnioskodawca	Cel i krótki opis projektu	Projekty powiązane	Szacowana wysokość środków Unii Europejskiej z budżetu programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)
1. Rozwój elektronicznych usług świadczonych przez Miasto Gorzów Wielkopolski – etap III	Cel strategiczny 1. Podniesienie standardu jakości i dostępności usług publicznych	Cel polityki 1 Cel szczegółowy 1.2.	FELB.01.04	Miasto Gorzów Wielkopolski	Celem projektu jest ułatwienie dostępu obywatelom, w tym uczniom oraz rodzicom, os. niepełnosprawnym, przedsiębiorcom i instytucjom do nowoczesnych zaawansowanych usług elektronicznych świadczonych na szczeblu administracji samorządowej w Mieście Gorzowie Wielkopolskim, umożliwiającej	1. E-usługi w Gminie Bogdaniec 2. E-usługi w Gminie Deszczno 3. Strzelecki e-urząd 4. Cyfryzacja Urzędu gminy Kłodawa oraz wdrożenie e-usług publicznych dla mieszkańców 5. Rozwój e-usług W Gminie Lubiszyn	3 049 000,00	I kwartał 2024

					<p>dwustronną interakcją w środowisku cyfrowym.</p> <p>Projekt kontynuuje i integruje działania wdrażane przez Urząd Miasta i jednostki podległe w innych realizowanych projektach.</p> <p>W ramach projektu planowane są m. in. niżej wymienione elementy:</p> <p>- rozwój elektronicznej administracji w Urzędzie Miasta Gorzowa Wielkopolskiego oraz podległych jednostkach oświatowych Miasta Gorzowa Wielkopolskiego zapewni m.in. wspólną obsługę administracyjną, finansową i organizacyjną dla jednostek organizacyjnych Miasta Gorzowa Wielkopolskiego. Jednostkami obsługiwanymi będą żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, zespoły szkół, szkoły ponadpodstawowe oraz</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

					<p>placówki oświatowo-wychowawcze.</p> <p>- elektroniczna ewidencja dróg; poprzez którą mieszkańcy będą mieli możliwość wystąpić o konkretne informacje związane z utrzymaniem, oznakowaniem dróg, a zarządca dróg w oparciu o zebrane szczegółowe dane, będzie mógł udzielić mieszkańcom zwrotnej odpowiedzi w przedmiotowym module.</p> <p>- Budżet Obywatelski.</p> <p>- bezpłatna aplikacja webowa dostępna z poziomu strony internetowej oraz urządzeń mobilnych.</p> <p>Ww. katalog usług ma charakter przykładowy, zostanie określony na podstawie diagnozy poprzedzającej przygotowanie projektu w oparciu o ówczesne zaangażowanie UM</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--

					<p>i jednostek podległych we wdrożenie e-usług.</p> <p>Usługi świadczone będą na co najmniej 4 poziomie e - dojrzałości.</p> <p>Wzmocnienie administracji samorządowej pakietami usług, aplikacjami itp., umożliwi mieszkańcom łatwiejszy dostęp do usług elektronicznych świadczonych na szczeblu administracji samorządowej, oferowanych przez jednostki organizacyjne Miasta Gorzowa, w tym placówki oświatowe.</p> <p>Projekt będzie miał charakter zintegrowany. Skierowany do mieszkańców Miasta Gorzowa Wielkopolskiego, MOF Gorzowa Wielkopolskiego, województwa lubuskiego.</p> <p>E-usługi świadczone będą dla wszystkich zainteresowanych.</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

2.	E-usługi w Gminie Bogdaniec	Cel strategiczny 1. Podniesienie standardu jakości i dostępności usług publicznych	Cel polityki 1 Cel szczegółowy 1.2	FELB.01.04	Gmina Bogdaniec	Celem projektu jest zwiększenie dostępności wysokiej jakości usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną dla mieszkańców Gminy Bogdaniec oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa i interoperacyjności systemów informatycznych udostępniających informację publiczną. W ramach zadania planuje się udostępnić dla mieszkańców e-usługę, która umożliwi za pomocą profilu zaufanego/węzła krajowego dokonania płatności w związku z opłatami i podatkami obsługiwanymi przez systemy funkcjonujące w urzędzie oraz przeglądanie i składanie wniosków lub deklaracji z tytułu ww. opłat, podatków oraz innych spraw urzędowych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój elektronicznych usług świadczonych przez Miasto Gorzów Wielkopolski – etap III 2. E-usługi w Gminie Deszczno 3. Strzelecki e-urząd 4. Cyfryzacja Urzędu gminy Kłodawa oraz wdrożenie e-usług publicznych dla mieszkańców 5. Rozwój e-usług W Gminie Lubiszyn 	146 079,55	I-II kwartał 2024
3.	E-usługi w Gminie Deszczno	Cel strategiczny 1.	Cel polityki 1 Cel szczegółowy 1.2.	FELB.01.04	Gmina Deszczno	Cel projektu: Celem projektu jest poprawa zdolności Urzędu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój elektronicznych usług świadczonych 	360 342,82	III kwartał 2026

	<p>Podniesienie standardu jakości i dostępności usług publicznych</p>				<p>Gminy w Deszcznie oraz jednostek podległych do świadczenia zdiagnozowanych e-usług publicznych na minimum czwartym poziomie dojrzałości.</p> <p>Opis projektu: W ramach projektu na podstawie diagnozy potrzeb wybrane zostaną istotne z punktu widzenia mieszkańców i urzędników obszary cyfryzacji.</p> <p>Planowane są m.in. w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obsługi procedury i opłat podatków lokalnych - obsługi procedury i opłat w zakresie: lokalizacji urzędzeń i zajęcia pasa drogowego - obsługi i procedury i opłat w zakresie: wydawania zaświadczeń o wpisie do MPZP, lokalizacji celu publicznego 	<p>przez Miasto Gorzów Wielkopolski – etap III</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. E-usługi w Gminie Bogdaniec 3. Strzelecki e-urząd 4. Cyfryzacja Urzędu gminy Kłodawa oraz wdrożenie e-usług publicznych dla mieszkańców 5. Rozwój e-usług W Gminie Lubiszyn 		
--	---	--	--	--	--	--	--	--

					<ul style="list-style-type: none"> - obsługi wykupu miejsc na cmentarzach - komunikacji w zakresie wydawania dowodu osobistego - płatności w przedszkolach szkołach (wyżywienie, opłata stała) - rezerwacji i płatności za wynajem sal wiejskich - zakupu biletów miesięcznych w komunikacji publicznej - zintegrowanej karty bibliotecznej <p>Ww. katalog usług ma charakter przykładowy, zostanie określony na podstawie diagnozy poprzedzającej przygotowanie projektu w oparciu o ówczesne zaangażowanie UG i jednostek podległych we wdrożenie e-usług.</p> <p>Usługi świadczone będą na przynajmniej 4 stopniu dojrzałości.</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>Istotą projektu będzie integracja posiadanych rozwiązań w aplikację webową tj. „Cyfrową Kartę Mieszkańca Gminy Deszczno”.</p> <p>W oparciu o powyższe mieszkaniec posiadał będzie indywidualne konto z usługami UG i jednostek podległych oraz u wybranego operatora transportu publicznego.</p>				
4.	Cyfryzacja Urzędu gminy Kłodawa oraz wdrożenie e-usług publicznych dla mieszkańców	Cel strategiczny 1. Podniesienie standardu jakości i dostępności usług publicznych	Cel polityki 1 Cel szczegółowy 1.2.	FELB.01.04	Gmina Kłodawa	<p>Celem głównym projektu jest poprawa warunków funkcjonowania administracji publicznej na terenie Gminy Kłodawa poprzez wdrożenie e-usług publicznych i zapewnienie ich użytkowania przez szeroką grupę interesariuszy ,zwiększony poziom wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w administracji publicznej poprzez zapewnienie petentom Urzędu Gminy Kłodawa oraz podległych jednostek dostępu do szerokiego zakresu wysokiej jakości usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój elektronicznych usług świadczonych przez Miasto Gorzów Wielkopolski – etap III 2. E-usługi w Gminie Bogdaniec 3. E-usługi w Gminie Deszczno 4. Strzelecki e-urząd 5. Rozwój e-usług W Gminie Lubiszyn 	179 855,21	II kwartał 2024

					Efektom realizacji projektu będzie wyposażenie UM Kłodawa i objętych projektem jednostek w narzędzia i usługi przyczyniające się do efektywniejszych działań – w tym wzmocnienie stopnia cyfryzacji administracji oraz rozwój elektronicznych usług publicznych, integracji systemów oraz zwiększenia stopnia dostępności dla obywateli				
5.	Rozwój e-usług w Gminie Lubiszyn	Cel strategiczny 1. Podniesienie standardu jakości i dostępności usług publicznych	Cel polityki 1 Cel szczegółowy 1.2.	FELB.01.04	Gmina Lubiszyn	Celem projektu jest ułatwienie mieszkańcom gminy dostępu do nowoczesnych, zaawansowanych usług elektronicznych, umożliwiających wgląd do najważniejszych informacji bezpośrednio z pozycji smartfona, połączonych w jednej aplikacji. Ważnym elementem wdrażanego rozwiązania, będzie przyspieszenie wymiany informacji pomiędzy mieszkańcem a urzędem, dzięki modułom jakie zawierać będzie aplikacja. Gmina planuje wdrożyć moduły takie jak:	1. Rozwój elektronicznych usług świadczonych przez Miasto Gorzów Wielkopolski – etap III 2. E-usługi w Gminie Bogdaniec 3. E-usługi w Gminie Deszczno 4. Strzelecki e-urząd 5. Cyfryzacja Urzędu gminy Kłodawa oraz wdrożenie e-usług publicznych dla mieszkańców	141 857,00	I kwartał 2024

					<p>Zgłoszenia, Ogłoszenia, Kiedy Odpady, Dostępny Samorząd, Konsultacje Społeczne, Podatki i Opłaty, mTurysta oraz moduł Więcej, który umożliwi będzie podłączenie linków zewnętrznych, które przekierują użytkownika bezpośrednio do wybranej strony. Aplikacja wpłynie na jakość życia mieszkańców Gminy Lubiszyn. Szybki dostęp do ważnych informacji poprzez moduł Ogłoszenia, w którym zamieszczane będą komunikaty o najważniejszych wydarzeniach w Gminie, czy alerty oraz możliwość zamieszczenia informacji o awariach w module Zgłoszenia, spowodują poprawę komunikacji na poziomie mieszkańców – urząd. Profesjonalne usługi świadczone przez Gminę wpłyną również na jednolitą wymianę informacji w przestrzeni MOF GW. Kolejnym</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>wdrażanym rozwiązaniem ułatwiającym dostęp do informacji mieszkańcom oraz gminom MOF GW jest Wirtualny Spacer, który przedstawiać będzie panoramę nad sołectwami z opisami miejscowości, czy ważniejszych miejsc w gminie, wraz z opisami i ujęciami wideo wybranych miejsc.</p> <p>Gmina Lubiszyn zaplanowała również zakup sprzętu komputerowego wraz z urządzeniami peryferyjnymi, w ramach cyfryzacji jednostek podległych. Zakupione zostanie 10 szt. komputerów przenośnych - laptopów wraz z myszkami, zgodnie z zapotrzebowaniem tych jednostek.</p>			
6. Strzelecki e-urząd	<p>Cel strategiczny 1.</p> <p>Podniesienie standardu jakości i dostępności</p>	<p>Cel polityki 1</p> <p>Cel szczegółowy 1.2</p>	FELB.01.04	Gmina Strzelce Krajeńskie	<p>Poszerzenie oferty e-usług w Urzędzie Miejskim w celu ułatwienia obsługi klientów. Wprowadzone usługi mają skrócić kolejki w Urzędzie i usprawnić wydawanie dokumentów mieszkańcom.</p>	1. Rozwój elektronicznych usług świadczonych przez Miasto Gorzów Wielkopolski – etap III	344 511,34	I kwartał 2025

	usług publicznych					<ul style="list-style-type: none"> 2. E-usługi w Gminie Bogdaniec 3. E-usługi w Gminie Deszczno 4. Cyfryzacja Urzędu gminy Kłodawa oraz wdrożenie e-usług publicznych dla mieszkańców 5. Rozwój e-usług W Gminie Lubiszyn 		
7. Centrum Wsparcia Biznesu Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego	Cel strategiczny 2. Poprawa warunków do rozwoju przedsiębiorczości.	Cel polityki 1 Cel szczegółowy 1.3	FELB.01.07	Miasto Gorzów Wielkopolski	Celem projektu jest wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MMŚP oraz tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości poprzez stworzenie Centrum Wsparcia Biznesu Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego (MOF GW). Działania w ramach Centrum Wsparcia Biznesu będą realizowane w ramach funkcjonowania Wydziału Obsługi Inwestora i Biznesu Urzędu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego, który stanowi grupa osób odpowiedzialnych za relację z lokalnym biznesem, promocję potencjału inwestycyjnego obszaru MOF GW i obsługę lokalnych przedsiębiorstw oraz inwestorów zewnętrznych.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie przedsiębiorców z terenu gminy Kłodawa 2. Zbrojenie terenów inwestycyjnych w Gorzowie Wielkopolskim – II etap 	3 650 000,00	I kwartał 2024

8.	Wsparcie przedsiębiorców z terenu gminy Kłodawa	Cel strategiczny 2. Poprawa warunków do rozwoju przedsiębiorczości.	Cel polityki 1 Cel szczegółowy 1.3	FELB.01.07	Gmina Kłodawa	Celem głównym projektu jest wsparcie przedsiębiorców z terenu gminy Kłodawa, co pozytywnie wpłynie na wzrost innowacyjności, konkurencyjności oraz internacjonalizacja przedsiębiorstw z grupy MŚP funkcjonujących na terenie Gminy Kłodawa. Skuteczne wsparcie tego sektora gospodarczego przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności i przyspieszenia rozwoju regionu. W ramach projektu planuje się przeprowadzenie cyklu szkoleń dla przedsiębiorców w zakresie innowacyjnych technologii oraz zastosowania OZE w procesie technologicznym.	1. Centrum Wsparcia Biznesu Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego- projekt partnerki z gminami MOF GW	162 433,03	III kwartał 2024
9.	Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej w Gorzowie	Cel strategiczny 3. Zwiększenie inwestycji w odnawialne źródła energii i działania	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.2	FELB.02.05	Miasto Gorzów Wielkopolski	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej. W ramach projektu planuje się utworzenie magazynów energii.	1. Rozwój OZE w obiektach użyteczności publicznej w Gminie Deszczno 2. Budowa magazynów	1 643 000,00	III kwartał 2024

Wielkopolski m	służące adaptacji do zmian klimatu.				Poprawa jakości środowiska przyrodniczego poprzez wdrożenie rozwiązań wpływających na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i łagodzenie skutków klimatu, zmniejszenie kosztów eksploatacji budynków.	energii na potrzeby użyteczności publicznej w Gminie Kłodawa		
10. Rozwój OZE w obiektach użyteczności publicznej w Gminie Deszczno	Cel strategiczny 3. Zwiększenie inwestycji w odnawialne źródła energii i działania służące adaptacji do zmian klimatu.	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.2	FELB.02.05	Gmina Deszczno	<u>Cel projektu:</u> Celem projektu jest wzrost udziału OZE w budynkach użyteczności publicznej w Gminie Deszczno poprzez budowę magazynów energii. <u>Opis projektu:</u> Przedmiotem projektu będzie wykonanie magazynów energii w zdiagnozowanym lub zdiagnozowanych obiektach użyteczności publicznej w gminie Deszczno. Lokalizacja magazynów energii poprzedzona zostanie badaniami potrzeb w tym zakresie,	1. Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej w Gorzowie Wielkopolskim 2. Budowa magazynów energii na potrzeby użyteczności publicznej w Gminie Kłodawa	505 713,85	III kwartał 2024

					<p>tak by nastąpił optymalny z punktu widzenia beneficjenta wzrost efektywności wykorzystania OZE w zarządzanych przez niego obiektach.</p> <p>Magazyny będą uzupełnieniem posiadanych lub planowanych do budowy nowych źródeł energii odnawialnej.</p>			
11. Budowa magazynów energii na potrzeby użyteczności publicznej w Gminie Kłodawa	<p>Cel strategiczny 3.</p> <p>Zwiększenie inwestycji w odnawialne źródła energii i działania służące adaptacji do zmian klimatu</p>	<p>Cel polityki 2</p> <p>Cel szczegółowy 2.2</p>	FELB.02.05	Gmina Kłodawa	<p>Projekt ma na celu budowę magazynu energii działającego na potrzeby źródła OZE (panele) przy budynku urzędu gminy Kłodawa .</p> <p>Projekt uwzględniając interesy szerszego grona odbiorców, przyczyni się do poprawy warunków życia lokalnej społeczności w tym osób pracujących w budynku jak również osób odwiedzających ten obiekt.</p> <p>Promocja projektu będzie zachęcała do działań proekologicznych,</p>	<p>1. Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej w Gorzowie Wielkopolskim</p> <p>2. Rozwój OZE w obiektach użyteczności publicznej w Gminie Deszczno</p>	106 221,66	II kwartał 2024

					zwłaszcza tych dotyczących walki z tzw. „niską emisją”, co powinno przełożyć się na zwiększoną świadomość w tym aspekcie wszystkich mieszkańców miejscowości jak i osób korzystających z budynku.			
12. Wspieranie błękitno-zielonej infrastruktury w Gorzowie Wielkopolskim	Cel strategiczny 3. Zwiększenie inwestycji w odnawialne źródła energii i działania służące adaptacji do zmian klimatu.	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.4	FELB.02.07	Miasto Gorzów Wielkopolski	<p>Celem projektu jest stworzenie elementów błękitno-zielonej infrastruktury w mieście Gorzowie Wielkopolskim, np. utworzenie zielonych przystanków w sieci komunikacji publicznej oraz rozszczelnienie powierzchni nieprzepuszczalnych w mieście, m.in. w sąsiedztwie szkół.</p> <p>Działania zaplanowane w projekcie przyczynią się do opóźnienia odpływu wód opadowych w mieście oraz ich retencjonowania i dystrybucji w okresie suszy.</p> <p>Zieleń w miastach obniża temperaturę powietrza w upalne dni i daje możliwość schronienia w miejscu zacienionym podczas</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mała retencja- więcej wody dla przyrody 2. Rozbudowa systemu gospodarowania wodami opadowymi w Wawrowie 3. Poprawa retencji i zagospodarowanie wód opadowych na terenie gminy Strzelce 4. Wsparcie małej retencji poprzez przebudowę zbiornika retencyjnego w rejonie ul. Sobieskiego w Skwierzynie wraz z konserwacją 	2 640 000,00	IV kwartał 2024

					<p>oczekiwania, np. na autobus/tramwaj.</p> <p>Powyższe rozwiązania oparte na przyrodzie, będą pełniły istotną rolę w zwiększaniu retencji w mieście. Zadanie to jest odpowiedzią na zmiany klimatu i suszę.</p> <p>Inwestycja jest także bezpośrednio związana z działaniami na rzecz ochrony bioróżnorodności. Wykonane działania służyć będą także żyjącym w mieście zwierzętom – ptakom, ale przede wszystkim owadom, które będą mogły zapylać roślinność porastającą przystanki i miejsca odbetonowane w mieście.</p>	rowów melioracyjnych		
13. Poprawa retencji i zagospodarowanie wód opadowych na terenie gminy Strzelce	<p>Cel strategiczny 3.</p> <p>Zwiększenie inwestycji w odnawialne źródła energii i działania służące adaptacji do zmian klimatu.</p>	<p>Cel polityki 2</p> <p>Cel szczegółowy 2.4</p>	FELB.02.07	Gmina Strzelce Krajeńskie	<p>Modernizacja terenów gruntowych poprzez zwiększenie ich chłonności, remont stawów retencyjnych na terenach wiejskich. Zadanie ma poprawić retencje na terenie gminy, zwiększyć powierzchnie chłonne i ograniczyć spływanie wód deszczowych do oczyszczalni.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie błękitno-zielonej infrastruktury w Gorzowie Wielkopolskim 2. Mała retencja- więcej wody dla przyrody 3. Rozbudowa systemu gospodarowania wodami opadowymi w Wawrowie 	492 989,64	I kwartał 2027

						4. Wsparcie małej retencji poprzez przebudowę zbiornika retencyjnego w rejonie ul. Sobieskiego w Skwierzynie wraz z konserwacją rowów melioracyjnych		
14. Mała retencja- więcej wody dla przyrody.	Cel strategiczny 3. Zwiększenie inwestycji w odnawialne źródła energii i działania służące adaptacji do zmian klimatu.	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.4	FELB.02.07.	Gmina Bogdaniec	Celem projektu jest poprawa stanu technicznego urządzeń małej retencji. Poprawa infrastruktury minimalizującej możliwość wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz likwidacja ich skutków. Zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych. Działania będą podejmowane w celu ograniczenia suszy i zmniejszenia zagrożenia powodziowego.	1. Wspieranie błękitno-zielonej infrastruktury w Gorzowie Wielkopolskim 2. Rozbudowa systemu gospodarowania wodami opadowymi w Wawrowie 3. Poprawa retencji i zagospodarowanie wód opadowych na terenie gminy Strzelce 4. Wsparcie małej retencji poprzez przebudowę zbiornika retencyjnego w rejonie ul. Sobieskiego w Skwierzynie wraz	295 311,22	I-III kwartał 2024

						z konserwacją rowów melioracyjnych		
15. Rozbudowa systemu gospodarowania wodami opadowymi w Wawrowie	Cel strategiczny 3. Zwiększenie inwestycji w odnawialne źródła energii i działania służące adaptacji do zmian klimatu.	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.4	FELB.02.07	Gmina Santok	Projekt dotyczy wymiany opraw oświetleniowych i dowieszenia nowych opraw w miejscach niedoświetlonych terenów sportowych w m. Wawrów. Planowane jest uzyskanie oszczędności w zużyciu energii elektrycznej . Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych. Działania przyczynią się w zakresie poprawy jakości powietrza. Modernizacja oświetlenia na terenach sportowych na energooszczędne sprzyja redukowaniu emisji gazów cieplarnianych, umożliwi także znaczne oszczędności energii elektrycznej. Modernizacja oświetlenia będzie sprzyjać ekologicznemu gospodarowaniu energią. Celem głównym projektu jest zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego poprzez	1. Wspieranie błękitno-zielonej infrastruktury w Gorzowie Wielkopolskim 2. Mała retencja- więcej wody dla przyrody 3. Poprawa retencji i zagospodarowanie wód opadowych na terenie gminy Strzelce 4. Wsparcie małej retencji poprzez przebudowę zbiornika retencyjnego w rejonie ul. Sobieskiego w Skwierzynie wraz z konserwacją rowów melioracyjnych	756 919,00	IV kwartał 2024

					zmniejszenie wykorzystania energii elektrycznej na potrzeby oświetlenia stadionu, oświetlenia ulicznego w m. Wawrów.			
16. Wsparcie małej retencji poprzez przebudowę zbiornika retencyjnego w rejonie ul. Sobieskiego w Skwierzynie wraz z konserwacją rowów melioracyjnych	Cel strategiczny 3. Zwiększenie inwestycji w odnawialne źródła energii i działania służące adaptacji do zmian klimatu.	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.4	FELB.02.07	Gmina Skwierzyna	Celem inwestycji pn. „Wsparcie małej retencji poprzez przebudowę zbiornika retencyjnego w rejonie ul. Sobieskiego w Skwierzynie wraz z konserwacją rowów melioracyjnych” jest wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego. Realizacja projektu ma również na celu poprawę stosunków wodnych na terenie miasta Skwierzyna.	1. Wspieranie błękitno-zielonej infrastruktury w Gorzowie Wielkopolskim 2. Mała retencja- więcej wody dla przyrody 3. Rozbudowa systemu gospodarowania wodami opadowymi 4. Poprawa retencji i zagospodarowanie wód opadowych na terenie gminy Strzelce	1 020 961,12	I kwartał 2025
17. Parki kieszonkowe – zagospodarowanie terenów	Cel strategiczny 4.	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.7	FELB 02.11	Miasto Gorzów Wielkopolski	Projekt zakłada zagospodarowanie około 5 miejsc/terenów w mieście na tzw. parki kieszonkowe.	1. Tworzenie centrów bioróżnorodności w Gminie Bogdaniec	3 409 000,00	IV kwartał 2024

<p>zielonych w Gorzowie Wielkopolskim</p>	<p>Wzmocnienie potencjału środowiska przyrodniczego</p>				<p>Obecnie są to zaniedbane lub zagospodarowane miejsca z przeznaczeniem na zielen miejską.</p> <p>Zaplanowany zakres projektu, zakładający inwestycje w zaniedbane obszary zielone w mieście, zapewni wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych przy zachowaniu równowagi pomiędzy zasobami naturalnymi, a ofertą rekreacyjną. Wykonane zostaną nasadzenia, które stworzą spójny system zieleni w mieście, łączącej tereny parków oraz obszary istniejącej roślinności miejskiej.</p> <p>Nasadzenia różnorodnych gatunków roślin i realizacja wyżej wskazanych działań, umożliwi stworzenie siedlisk, które zapewnią ochronę dla rodzimych gatunków owadów, ptaków i małych ssaków w mieście, które będą mogły migrować dzięki nowym enklawom zieleni</p>	<p>2. Zagospodarowanie przestrzeni skweru przy urzędzie Gminy Kłodawa</p> <p>3. Ekologiczny skwer nad Jeziorem Dolnym</p> <p>4. Zwiększenie bioróżnorodności na skwerach miejscowości Gminy Lubiszyn.</p>		
---	---	--	--	--	---	---	--	--

					<p>pomiędzy istniejącymi obszarami biologicznie czynnymi w mieście, w tym zrewaloryzowanymi parkami kieszonkowymi.</p> <p>Zwierzęta, posiadając ochronę w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień poruszają się swoimi korytarzami ekologicznymi, nie stwarzając sytuacji niebezpiecznych dla siebie oraz mieszkańców. Dlatego tak ważne jest, żeby nie dochodziło do izolacji i fragmentacji siedlisk, co jest ogromnym zagrożeniem dla żyjących w mieście zwierząt. W związku z powyższym, działania objęte projektem będą miały pozytywny wpływ na ochronę przyrody i zachowanie bioróżnorodności odnowionych enklaw zieleni.</p> <p>Wszystkie planowane w ramach projektu nasadzenia roślin wpłyną na zwiększenie bioróżnorodności i</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

					<p>poprawią warunki bytowania rodzimych organizmów żywych w środowisku miejskim poprzez zwiększenie bazy pokarmowej oraz utworzenie miejsc schronienia dla rodzimych owadów i ptaków, jak i drobnych ssaków.</p> <p>Przedsięwzięcie obejmuje wytypowane zaniedbane tereny, które dzięki zaplanowanym pracom inwestycyjnym, zostaną zrewaloryzowane i udostępnione społeczności, pełniąc rolę miejsc cennych pod względem przyrodniczym, jak i rekreacyjnym.</p>			
18. Tworzenie centrów ochrony bioróżnorodności w Gminie Bogdaniec.	<p>Cel strategiczny 4.</p> <p>Wzmocnienie potencjału środowiska przyrodniczego</p>	<p>Cel polityki 2</p> <p>Cel szczegółowy 2.7</p>	FELB.02.11	Gmina Bogdaniec	<p>Projekt dotyczy tworzenia centrów ochrony różnorodności biologicznej. Projekt polega na stworzeniu centrum integracyjnego w Bogdańcu, miejsca wypoczynku na łonie natury. Park znajduje się wzdłuż ścieżki rowerowej, gdzie możliwość dojazdu będą mieli rowerzyści i</p>	<p>1. Parki kieszonkowe – zagospodarowanie terenów zielonych w Gorzowie Wielkopolskim</p> <p>2. Zagospodarowanie przestrzeni skweru przy urzędzie Gminy Kłodawa</p>	167 665,35	I-IV kwartał 2024

					<p>piesi. W parku planowane są nasadzenia, adaptacja dotychczasowej zieleni i drzew oraz urządzenia małej infrastruktury. Działania projektu przyczynią się do ochrony środowiska i bioróżnorodności oraz łagodzenia zachodzących zmian klimatycznych i zapobieganie im.</p>	<p>3. Ekologiczny skwer nad Jeziorem Dolnym</p> <p>4. Zwiększenie bioróżnorodności na skwerach miejscowości Gminy Lubiszyn.</p>		
19. Zagospodarowanie przestrzeni skweru przy urzędzie Gminy Kłodawa	<p>Cel strategiczny 4.</p> <p>Wzmocnienie potencjału środowiska przyrodniczego</p>	<p>Cel polityki 2</p> <p>Cel szczegółowy 2.7</p>	FELB 02.11	Gmina Kłodawa	<p>Poprawa funkcjonalności i jakości infrastruktury publicznej służącej aktywizacji społeczno-kulturalnej mieszkańców Gminy Kłodawa. Efektem będzie przywrócenie funkcji społecznych, rekreacyjnych i turystycznych skweru przy budynku Urzędu gminy Kłodawa w Kłodawie. Zostanie to osiągnięte poprzez przebudowę istniejącej przestrzeni publicznej w miejsce sprzyjające rekreacji i wypoczynkowi oraz organizacji imprez kulturalnych, wyposażenie tego miejsca w estetyczne</p>	<p>1. Parki kieszonkowe – zagospodarowanie terenów zielonych w Gorzowie Wielkopolskim</p> <p>2. Tworzenie centrów bioróżnorodności w Gminie Bogdaniec</p> <p>3. Ekologiczny skwer nad Jeziorem Dolnym</p> <p>4. Zwiększenie bioróżnorodności na skwerach miejscowości Gminy Lubiszyn.</p>	206 431,89	I kwartał 2025

					i funkcjonalne urządzenia małej architektury, uporządkowanie istniejącej i urządzenie nowej zieleni, poprawę jakości nawierzchni ciągów i zastosowanie innych rozwiązań ułatwiających poruszanie się. Zwiększenie aktywności tych osób do korzystania z dóbr publicznych przyczyni się do poprawy jakości ich życia ,zachęty do zmiany swojego położenia, integracji z innymi mieszkańcami.			
20. Zwiększenie bioróżnorodności na skwerach miejscowości Gminy Lubiszyn	Cel strategiczny 4. Wzmocnienie potencjału środowiska przyrodniczego	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.7	FELB 02.11	Gmina Lubiszyn	Celem realizacji projektu jest zwiększenie bioróżnorodności na terenie gminy poprzez powiększenie oraz wzbogacenie roślinności, wybierając i sadząc rodzime gatunki roślin, które są przystosowane do naszej strefy klimatycznej. Takie rośliny lepiej zimują i rosną, przez co nie wymagają znacznej opieki na obszarze terenów zielonych w	1.Parki kieszonkowe – zagospodarowanie terenów zielonych w Gorzowie Wielkopolskim 2.Tworzenie centrów bioróżnorodności w Gminie Bogdaniec 3. Zagospodarowanie przestrzeni skweru przy urzędzie Gminy Kłodawa	162 819,00	II kwartał 2024

					<p>miejsowościach objętych projektem. Potrzeba realizacji projektu wynika z konieczności podejmowania działań na rzecz ochrony przyrody w celu zachowania jej dla przyszłych pokoleń. Wyzwaniem i potrzebą aktualnej rzeczywistości jest konieczność tworzenia miejsc zacienionych w celu obniżenia temperatury w okresie letnim. Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na poprawę warunków i jakości życia mieszkańców, zapewniając im miejsce do odpoczynku oraz likwidację wysp ciepła.</p> <p>Projekt, swoim zakresem, będzie obejmował wykonanie nasadzeń drzew i krzewów na skwerach w miejscowościach Staw i Wysoka w Gminie Lubiszyn. Zaplanowano zaprojektowanie spójnych z miejscowym krajobrazem rabat, wpisujących się w istniejącą i</p>	4. Ekologiczny skwer nad Jeziorem Dolnym		
--	--	--	--	--	--	--	--	--

					zmodernizowaną wcześniej infrastrukturę. Obecnie są to, w większości, niezagospodarowane lub słabo zagospodarowane miejsca w centrach miejscowości. W wyniku realizacji projektu główne miejsca dwóch wsi zyskają nowe funkcje, z których skorzysta o wiele więcej mieszkańców i przyjezdnych, w warunkach rozbudowanej bioróżnorodności a także ochroną zasobów wilgoci, niezbędnej do wzrostu roślinności.			
21. Ekologiczny skwer nad Jeziorem Dolnym	Cel strategiczny 4. Wzmocnienie potencjału środowiska przyrodniczego	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.7	FELB.02.11	Gmina Strzelce Krajeńskie	Budowa ekoskweru wraz z wiatą edukacyjną i punktami widokowymi nad Jeziorem Dolnym	1.Parki kieszonkowe – zagospodarowanie terenów zielonych w Gorzowie Wielkopolskim 2.Tworzenie centrów bioróżnorodności w Gminie Bogdaniec 3. Zagospodarowanie przestrzeni skweru	598 885,65	I kwartał 2026

						przy urzędzie Gminy Kłodawa 4.Zwiększenie bioróżnorodności na skwerach miejscowości Gminy Lubiszyn.		
22. System ścieżek rowerowych w Gorzowie Wielkopolskim – etap IV	Cel strategiczny 5. Poprawa dostępności komunikacji niskoemisyjnej	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.8.	FELB 03.02	Miasto Gorzów Wielkopolski	Projekt zakłada budowę brakujących dróg rowerowych m.in. przy ul. Myśluborskiej i Al. Konstytucji 3 Maja oraz na ul. Ks. A. Czartoryskiego. Celem głównym projektu jest wzrost i poprawa mobilności miejskiej w Gorzowie Wielkopolskim poprzez rozbudowę ścieżek rowerowych spełniających głównie funkcję komunikacyjną prowadzącą do substytucji innych form transportu. Natomiast postawienie na niskoemisyjny środek transportu – rower, obok dobrze funkcjonującego transportu zbiorowego, który pełnić będzie jednocześnie funkcje dojazdu do pracy oraz formę spędzania wolnego	1.Budowa ścieżki wzdłuż rzeki Kłodawki – etap II 2.Rozwój infrastruktury transportu niskoemisyjnego w Gminie Bogdaniec. 3.Przebudowa ścieżki pieszo- rowerowej wzdłuż ul. Gorzowskiej w m. Kłodawa 4.Budowa ścieżki rowerowej w m. Kłodawa przy Kłodawce 5.Budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych 6.Budowa systemu dróg rowerowych	6 000 000,00	I kwartał 2024

					<p>czasu przez mieszkańców Gorzowa i okolicznych gmin, może być alternatywą dla mieszkańców korzystających z transportu samochodowego.</p>	<p>MOF GW w Gminie Santok – etap I</p> <p>7. Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościno – etap I</p> <p>8. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Strzelce – Brzoza i stworzenie ścieżek rowerowych, przez wyodrębnienie pasów rowerowych na drogach gminnych w mieście.</p> <p>9. Budowa ścieżek pieszych i pieszorowerowych w Witnicy</p> <p>10. Inteligentny system parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta Gorzowa Wielkopolskiego</p>		
23. Budowa ścieżki wzdłuż rzeki Kłodawki – etap II	Cel strategiczny 5. Poprawa dostępności	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.8.	FELB 03.02	Miasto Gorzów Wielkopolski	Projekt zakłada budowę ścieżki rowerowej przy rzece Kłodawka na odcinku od granicy z	1. System ścieżek rowerowych w Gorzowie	12 800 000,00	I kwartał 2024

	komunikacji niskoemisyjnej				<p>Gminą Kłodawa do Ronda Barlineckiego.</p> <p>Celem głównym projektu jest wzrost i poprawa mobilności miejskiej w Gorzowie Wielkopolskim poprzez rozbudowę ścieżek rowerowych spełniających głównie funkcję komunikacyjną prowadzącą do substytucji innych form transportu. Natomiast postawienie na niskoemisyjny środek transportu – rower, obok dobrze funkcjonującego transportu zbiorowego, który pełnić będzie jednocześnie funkcje dojazdu do pracy oraz formę spędzania wolnego czasu przez mieszkańców Gorzowa i okolicznych gmin, może być alternatywą dla mieszkańców korzystających z transportu samochodowego.</p>	<p>Wielkopolskim – etap IV</p> <p>2.Rozwój infrastruktury transportu niskoemisyjnego w Gminie Bogdaniec.</p> <p>3.Przebudowa ścieżki pieszo- rowerowej wzdłuż ul. Gorzowskiej w m. Kłodawa</p> <p>4.Budowa ścieżki rowerowej w m. Kłodawa przy Kłodawce</p> <p>5.Budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych</p> <p>6.Budowa systemu dróg rowerowych MOF GW w Gminie Santok – etap I</p> <p>7.Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościno – etap I</p>		
--	----------------------------	--	--	--	---	--	--	--

						<p>8. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Strzelce – Brzoza i stworzenie ścieżek rowerowych, przez wyodrębnienie pasów rowerowych na drogach gminnych w mieście.</p> <p>9. Budowa ścieżek pieszych i pieszo-rowerowych w Witnicy</p> <p>10. Inteligentny system parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta Gorzowa Wielkopolskiego</p>		
24. Inteligentny system parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta Gorzowa Wielkopolskiego	Cel strategiczny 5. Poprawa dostępności komunikacji niskoemisyjnej	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.8	FELB.03.02	Miasto Gorzów Wielkopolski	Przedmiotem projektu będzie stworzenie inteligentnego systemu parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta Gorzowa Wielkopolskiego. Projekt ma na celu ulepszenie wykorzystania istniejących miejsc parkingowych, co wpłynie pozytywnie na uregulowanie ruchu pojazdów spalinowych w	<p>1. Budowa ścieżki wzdłuż rzeki Kłodawki – etap II</p> <p>2. System ścieżek rowerowych w Gorzowie Wielkopolskim – etap IV</p> <p>3. Rozwój infrastruktury transportu</p>	1 700 000,00	II kwartał 2024

				<p>mieście. Informacja o dostępności miejsc parkingowych w czasie rzeczywistym redukuje korki podczas poszukiwania miejsca parkingowego.</p> <p>Realizacja projektu przyczyni się do ograniczenia ruchu pojazdów samochodów, ograniczenie emisji spalin, co wpłynie na zrównoważony rozwój miasta i jego mieszkańców.</p> <p>Ponadto realizacja projektu powoli na cykliczne, kompleksowe badanie napełnień i rotacji miejsc parkingowych w Gorzowie Wielkopolskim.</p> <p>Projekt wypełnia założenia Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla MOF GW.</p>	<p>niskoemisyjnego w Gminie Bogdaniec.</p> <p>4.Przebudowa ścieżki pieszo- rowerowej wzdłuż ul. Gorzowskiej w m. Kłodawa</p> <p>5.Budowa ścieżki rowerowej w m. Kłodawa przy Kłodawce</p> <p>6.Budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych</p> <p>7.Budowa systemu dróg rowerowych MOF GW w Gminie Santok – etap I</p> <p>8.Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościno – etap I</p> <p>9.Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Strzelce – Brzoza i stworzenie ścieżek rowerowych, przez wyodrębnienie</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--

						<p>pasów rowerowych na drogach gminnych w mieście.</p> <p>10. Budowa ścieżek pieszych i pieszorowerowych w Witnicy</p>		
25. Rozwój infrastruktury transportu niskoemisyjnego w Gminie Bogdaniec.	<p>Cel strategiczny 5.</p> <p>Poprawa dostępności komunikacji niskoemisyjnej</p>	<p>Cel polityki 2</p> <p>Cel szczegółowy 2.8</p>	FELB.03.02	Gmina Bogdaniec	<p>Projekt ma na celu rozwój transportu publicznego rozwój infrastruktury dla transportu niezmotoryzowanego inwestycje w drogi rowerowe i ciągi pieszorowerowe, parkingi.</p>	<p>1. System ścieżek rowerowych w Gorzowie Wielkopolskim – etap IV</p> <p>2. Budowa ścieżki wzdłuż rzeki Kłodawki – etap II</p> <p>3. Przebudowa ścieżki pieszorowerowej wzdłuż ul. Gorzowskiej w m. Kłodawa</p> <p>4. Budowa ścieżki rowerowej w m. Kłodawa przy Kłodawce</p> <p>5. Budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych</p> <p>6. Budowa systemu dróg rowerowych</p>	1193 923,27	III kwartał 2024 – II kwartał 2025

					<p>MOF GW w Gminie Santok – etap I</p> <p>7. Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościno – etap I</p> <p>8. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Strzelce – Brzoza i stworzenie ścieżek rowerowych, przez wyodrębnienie pasów rowerowych na drogach gminnych w mieście.</p> <p>9. Budowa ścieżek pieszych i pieszorowerowych w Witnicy</p> <p>10. Inteligentny system parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta Gorzowa Wielkopolskiego</p>			
26. Przebudowa ścieżki pieszorowerowej wzdłuż ul.	Cel strategiczny 5. Poprawa dostępności	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.8	FELB.03.02.	Gmina Kłodawa	Przebudowa ścieżki pieszorowerowej w m. Kłodawa wzdłuż ul. Gorzowskiej od granicy z m. Gorzów Wlkp. W kierunku Barlinka.	1. System ścieżek rowerowych w Gorzowie	1 138 486,14	III kwartał 2025

Gorzowskiej w m. Kłodawa	komunikacji niskoemisyjnej				<p>Długość ok. 5 km. W zakresie : wymiany nawierzchni na asfaltową oraz przejazdów rowerowych i obniżenia krawężników, oznakowania pionowego i poziomego. Celem pr. Jest zapewnienie mieszkańcom MOF GW – w tym przede wszystkim Gminy Kłodawa - bezpiecznego i funkcjonalnego korzystania z alternatywnej infrastruktury ekologicznego transportu publicznego (np. Ścieżek rowerowych).</p> <p>Realizacja projektu prowadzić będzie do stworzenia nowej jakości w zakresie transportu publicznego na terenie Gminy Kłodawa. Rozwiąże wiele problemów gminy w sferze komunikacji oraz przyniesie korzyści społeczne. Nawet częściowe przeniesienie ciężaru komunikacyjnego z indywidualnego na</p>	<p>Wielkopolskim – etap IV</p> <p>2. Budowa ścieżki wzdłuż rzeki Kłodawki – etap II</p> <p>3. Rozwój infrastruktury transportu niskoemisyjnego w Gminie Bogdaniec.</p> <p>4. Budowa ścieżki rowerowej w m. Kłodawa przy Kłodawce</p> <p>5. Budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych</p> <p>6. Budowa systemu dróg rowerowych MOF GW w Gminie Santok – etap I</p> <p>7. Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościno – etap I</p> <p>8. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Strzelce –</p>		
--------------------------	----------------------------	--	--	--	--	---	--	--

					<p>ekologiczny nieemisyjny transport rowerowy Przyniesie „oszczędności” w środowisku naturalnym, ilości wypadków ,a ponadto przyczyni się do wzrostu zadowolenia mieszkańców gminy.</p>	<p>Brzoza i stworzenie ścieżek rowerowych, przez wyodrębnienie pasów rowerowych na drogach gminnych w mieście.</p> <p>9. Budowa ścieżek pieszych i pieszo-rowerowych w Witnicy</p> <p>10. Inteligentny system parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta Gorzowa Wielkopolskiego</p>		
27. Budowa ścieżki rowerowej w m. Kłodawa przy Kłodawce	<p>Cel strategiczny 5. Poprawa dostępności komunikacji niskoemisyjnej</p>	<p>Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.8</p>	FELB.03.02	Gmina Kłodawa	<p>Budowa ścieżki rowerowej wraz z oświetleniem i towarzyszącą infrastrukturą rowerową (dwukierunkowa droga dla rowerów, po której przemieszczać będą się również piesi) ma na celu połączenie i spięcie szlaku pieszo-rowerowego realizowanego przez miasto Gorzów wzdłuż rzeki Kłodawki, (I etap w ramach rewitalizacji zdegradowanych obszarów miasta Gorzowa</p>	<p>1. System ścieżek rowerowych w Gorzowie Wielkopolskim – etap IV</p> <p>2. Budowa ścieżki wzdłuż rzeki Kłodawki – etap II</p> <p>3. Rozwój infrastruktury transportu niskoemisyjnego w Gminie Bogdaniec.</p>	1 138 486	IV kwartał 2024

					<p>Wlkp. Wzdłuż rzeki Kłodawki poprzez budowę ciągu pieszo-rowerowego wraz z zagospodarowaniem wybranych podwórek). Oraz istniejącej ścieżki rowerowej i chodnika zlokalizowanych w pasie drogi wojewódzkiej nr 151 (ul. Gorzowska), w Kłodawie. Wybudowanie odcinka ścieżki rowerowej o długości ok. 1,6 km pozwoli na bezpieczne przemieszczanie się tzw. Niechronionych uczestników ruchu drogowego (pieszych, rowerzystów, użytkowników hulajnóg) siecią ciągów komunikacyjnych na teren gminy Kłodawa i miasta Gorzów Wlkp. Będzie ona jednocześnie częścią sieci szlaków rowerowych ujętych w opracowaniu Polityka Rowerowa Województwa Lubuskiego 2030</p>	<p>4.Przebudowa ścieżki pieszo- rowerowej wzdłuż ul. Gorzowskiej w m. Kłodawa</p> <p>5.Budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych</p> <p>6.Budowa systemu dróg rowerowych MOF GW w Gminie Santok – etap I</p> <p>7.Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościno – etap I</p> <p>8.Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Strzelce – Brzoza i stworzenie ścieżek rowerowych, przez wyodrębnienie pasów rowerowych na drogach gminnych w mieście.</p> <p>9.Budowa ścieżek pieszych i pieszo-</p>	
--	--	--	--	--	---	---	--

						rowerowych w Witnicy 10. Inteligentny system parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta Gorzowa Wielkopolskiego		
28. Budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych	Cel strategiczny 5. Poprawa dostępności komunikacji niskoemisyjnej	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.8	FELB.03.02	Gmina Lubiszyn	Przedmiotem przedsięwzięcia jest udostępnienie bezpiecznej ścieżki rowerowej, łączącej istniejące szlaki w sąsiednich gminach. Inwestycja polegać będzie na budowie drogi rowerowej o nawierzchni bitumicznej. Zaplanowano budowę ścieżki o długości ok. 7 km. Ścieżka będzie łączyć Gorzów Wlkp. z gminą Lubiszyn, prowadzona będzie w znacznej części po byłym torowisku byłej linii kolejowej nr 415 na odcinku od Baczyny do Wysokiej, stanowiąc jeden z etapów planowanej w przyszłości realizacji na całej długości przebiegu linii kolejowej 415, fragmentami również	1.System ścieżek rowerowych w Gorzowie Wielkopolskim – etap IV 2.Budowa ścieżki wzdłuż rzeki Kłodawki – etap II 3.Rozwój infrastruktury transportu niskoemisyjnego w Gminie Bogdaniec. 4.Przebudowa ścieżki pieszo- rowerowej wzdłuż ul. Gorzowskiej w m. Kłodawa 5.Budowa ścieżki rowerowej w m. Kłodawa przy Kłodawce	1 159 416,00	IV kwartał 2024

				<p>wzdłuż dróg powiatowych, łącząc się ze ścieżkami w gminie Kłodawa oraz Bogdaniec. Głównym celem budowy ścieżki jest stworzenie alternatywnej - do dróg powiatowych i wojewódzkich, po których jeździ tysiące pojazdów emitujących substancje szkodliwe do powietrza – rowerowej drogi komunikacyjnej. Dzięki projektowi możliwe będzie obniżenie emisji substancji szkodliwych do powietrza przez obniżenie ruchu pojazdów mechanicznych i zastąpienie ich transportem niezmotoryzowanym. Ważną kwestią w realizacji przedmiotowej inwestycji będzie bezpieczeństwo niechronionych użytkowników dróg. Przeniesienie ruchu rowerowego na wybudowane ścieżki rowerowe w znacznym stopniu poprawi bezpieczeństwo przemieszczania się mieszkańców gmin MOF</p>	<p>6. Budowa systemu dróg rowerowych MOF GW w Gminie Santok – etap I</p> <p>7. Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościno – etap I</p> <p>8. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Strzelce – Brzoza i stworzenie ścieżek rowerowych, przez wyodrębnienie pasów rowerowych na drogach gminnych w mieście.</p> <p>9. Budowa ścieżek pieszych i pieszorowerowych w Witnicy</p> <p>10. Inteligentny system parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta Gorzowa Wielkopolskiego</p>		
--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>GW. Realizacja zadania to również wypełnienie misji zapisanej w dokumentach strategicznych w ramach rozbudowy oferty turystycznej naszej gminy.</p> <p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje: opracowanie dokumentacji projektowej, realizacja przedsięwzięcia, promocja projektu.</p>			
29. Budowa systemu dróg rowerowych MOF GW w Gminie Santok – etap I	<p>Cel strategiczny 5.</p> <p>Poprawa dostępności komunikacji niskoemisyjnej</p>	<p>Cel polityki 2</p> <p>Cel szczegółowy 2.8</p>	FELB.03.02	Gmina Santok	<p>Realizacja projektu ma wspomóc stworzenie spójnej sieci dróg dla rowerów, która ma umożliwiać przemieszczanie się rowerem, w szczególności na trasach codziennej aktywności mieszkańców obszaru, chcących dojeżdżać rowerem do pracy, szkoły itd.</p> <p>Gmina Santok celem realizacji ww. celów planuje realizację następujących inwestycji:</p> <p>1. Modernizacja drogi rowerowej Gorzów – Czechów – Górki.</p>	<p>1.System ścieżek rowerowych w Gorzowie Wielkopolskim – etap IV</p> <p>2.Budowa ścieżki wzdłuż rzeki Kłodawki – etap II</p> <p>3.Rozwój infrastruktury transportu niskoemisyjnego w Gminie Bogdaniec.</p> <p>4.Przebudowa ścieżki pieszo- rowerowej wzdłuż ul. Gorzowskiej w m. Kłodawa</p>	1 483 777,00	IV kwartał 2024

				<p>2. Budowa drogi rowerowej Górki – Santok.</p> <p>3. Budowa drogi rowerowej Wawrów – Janczewo.</p> <p>4. Budowa drogi rowerowej Janczewo – Santok.</p> <p>W ramach niniejszego projektu planuje się spójne i bezpieczne połączenie drogi rowerowej w m. Santok od Promenady do przeprawy promowej w m. Santok na wysokości dz. ew. nr 581 wraz z niezbędną infrastrukturą.</p>	<p>5. Budowa ścieżki rowerowej w m. Kłodawa przy Kłodawce</p> <p>6. Budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych</p> <p>7. Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościno – etap I</p> <p>8. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Strzelce – Brzoza i stworzenie ścieżek rowerowych, przez wyodrębnienie pasów rowerowych na drogach gminnych w mieście.</p> <p>9. Budowa ścieżek pieszych i pieszorowerowych w Witnicy</p> <p>10. Inteligentny system parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta</p>		
--	--	--	--	--	---	--	--

						Gorzowa Wielkopolskiego		
30. Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościnowo – etap I	Cel strategiczny 5. Poprawa dostępności komunikacji niskoemisyjnej	Cel polityki 2. Cel szczegółowy 2.8	FELB.03.02	Gmina Skwierzyna	Celem Inwestycji pn. „Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościnowo – etap I” jest wsparcie zrównoważonej mobilności jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej. Zakres rzeczowy inwestycji (etap I) obejmuje budowę ścieżki rowerowej, projektowanej po nasypie pozostałym po nieczynnej linii kolejowej Skwierzyna – Stare Bielice.	1.System ścieżek rowerowych w Gorzowie Wielkopolskim – etap IV 2.Budowa ścieżki wzdłuż rzeki Kłodawki – etap II 3.Rozwój infrastruktury transportu niskoemisyjnego w Gminie Bogdaniec. 4.Przebudowa ścieżki pieszo- rowerowej wzdłuż ul. Gorzowskiej w m. Kłodawa 5.Budowa ścieżki rowerowej w m. Kłodawa przy Kłodawce 6.Budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych 7.Budowa systemu dróg rowerowych	2 892 094,22	I kwartał 2025

						<p>MOF GW w Gminie Santok – etap I</p> <p>8. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Strzelce – Brzoza i stworzenie ścieżek rowerowych, przez wyodrębnienie pasów rowerowych na drogach gminnych w mieście.</p> <p>9. Budowa ścieżek pieszych i pieszo-rowerowych w Witnicy</p> <p>10. Inteligentny system parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta Gorzowa Wielkopolskiego</p>		
31. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Strzelce – Brzoza i stworzenie ścieżek rowerowych, przez wyodrębnieni	Cel strategiczny 5. Poprawa dostępności komunikacji niskoemisyjnej	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.8	FELB.03.02	Gmina Strzelce Krajeńskie	Utworzenie sieci ścieżek rowerowych na terenie gminy w okolicach DK22, a także wydzielenie pasów dla rowerzystów na drogach miejskich.	<p>1. System ścieżek rowerowych w Gorzowie Wielkopolskim – etap IV</p> <p>2. Budowa ścieżki wzdłuż rzeki Kłodawki – etap II</p>	2 815 726,51	II kwartał 2025

<p>e pasów rowerowych na drogach gminnych w mieście.</p>						<p>3.Rozwój infrastruktury transportu niskoemisyjnego w Gminie Bogdaniec.</p> <p>4.Przebudowa ścieżki pieszo- rowerowej wzdłuż ul. Gorzowskiej w m. Kłodawa</p> <p>5.Budowa ścieżki rowerowej w m. Kłodawa przy Kłodawce</p> <p>6.Budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych</p> <p>7.Budowa systemu dróg rowerowych MOF GW w Gminie Santok – etap I</p> <p>8.Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościnowo – etap I</p> <p>9.Budowa ścieżek pieszych i pieszo-</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--	--

						rowerowych w Witnicy 10. Inteligentny system parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta Gorzowa Wielkopolskiego		
32. Budowa ścieżek pieszych i pieszo-rowerowych w Witnicy	Cel strategiczny 5. Poprawa dostępności komunikacji niskoemisyjnej	Cel polityki 2 Cel szczegółowy 2.8.	FEBL.03.02	Gmina Witnica	Cel: poprawa dostępności komunikacji niskoemisyjnej, dostęp do obiektów kultury i nauki. Opis: budowa ścieżek pieszo-rowerowych i rowerowych wraz z lampami solarnymi i niezbędnym zagospodarowaniem wzdłuż rzeczki Witna w Witnicy łączących park Drogowskazów i Placów Milowych z parkiem przy stadionie miejskim	1.System ścieżek rowerowych w Gorzowie Wielkopolskim – etap IV 2.Budowa ścieżki wzdłuż rzeki Kłodawki – etap II 3.Rozwój infrastruktury transportu niskoemisyjnego w Gminie Bogdaniec. 4.Przebudowa ścieżki pieszo- rowerowej wzdłuż ul. Gorzowskiej w m. Kłodawa 5.Budowa ścieżki rowerowej w m. Kłodawa przy Kłodawce	2 142 850,70	II kwartał 2024

						<p>6. Budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych</p> <p>7. Budowa systemu dróg rowerowych MOF GW w Gminie Santok – etap I</p> <p>8. Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościno – etap I</p> <p>9. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Strzelce – Brzoza i stworzenie ścieżek rowerowych, przez wyodrębnienie pasów rowerowych na drogach gminnych w mieście.</p> <p>10. Inteligentny system parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta Gorzowa Wielkopolskiego</p>		
--	--	--	--	--	--	---	--	--

33. Kompetencje przyszłości	Cel strategiczny 6. Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego	Cel polityki 4 Cel szczegółowy 4f	FELB.06.07	Miasto Gorzów Wielkopolski	Projekt ma na celu wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (w tym uczniów z doświadczeniem migracji i uchodźstwa) w rozwoju kompetencji kluczowych. Dzięki zastosowaniu nowych metod nauczania bazujących na samodzielnym dochodzeniu do wiedzy, pracy w grupie, komunikacji w zespole, samoocenie i ocenie koleżeńskiej, wzrośnie jakość i atrakcyjność kształcenia ogólnego. Natomiast skuteczna edukacja włączająca umożliwi uczestnictwo w życiu szkoły każdego ucznia, zarówno z niepełnosprawnościami jak i specjalnymi potrzebami. Wsparcie rozwoju kompetencji przyszłości takich jak umiejętności techniczne i cyfrowe, analiza danych, rozwiązywanie złożonych problemów, kreatywność, mają być	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zawodowcy w Gorzowie 3.0 2. Kreatywne przedszkolaki w Gorzowie 3. Nowe miejsca w przedszkolu w Gminie Bogdaniec 4. Nowoczesna szkoła w Gminie Deszczno 5. Kompetentny i odkrywcy uczeń 6. Szkoły równych szans w Gminie Skwierzyna 7. Super przedszkolaki i Zaczarowana Szkoła w gminie Strzelce Krajeńskie 8. „Mądry Przedszkolak – upowszechnienie wychowania przedszkolnego” 	6 113 990,00	I kwartał 2024
-----------------------------	---	--	------------	----------------------------	---	---	--------------	----------------

					<p>pomocne w procesie edukacji, ale też rozwijać zainteresowania uczniów poza edukacją formalną np. poprzez kursy i szkolenia life coaching, bezpieczeństwo w sieci oraz tzw. NETYKIETY (zbiór zasad dobrego zachowania w Internecie). Projekt ma za zadanie wspierać działania młodych ludzi na rzecz promowania równości szans i aktywnego udziału w życiu społecznym. Uczniowie na każdym etapie edukacji powinni mieć dostęp do opieki psychologicznej i pedagogicznej, jak również mieć możliwość konsultacji i doradztwa edukacyjno-zawodowego. Ważnym zadaniem będą również działania na rzecz integracji społecznej obywateli państw trzecich.</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

34. Zawodowcy w Gorzowie 3.0	Cel strategiczny 6. Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego	Cel polityki 4 Cel szczegółowy 4f	FELB.06.07	Miasto Gorzów Wielkopolski	Jak „odczarować” wizerunek szkolnictwa zawodowego i podnieść jego prestiż? Jak zachęcić młodych do pracy w zawodach deficytowych dla województwa lubuskiego? Projekt ma na celu wsparcie uczniów szkół zawodowych na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów na rynku pracy. W GW podobnie jak w całym województwie (na podstawie Barometru zawodów 2023), niedoreprezentowana jest branża budowlana, poszukiwane są również osoby w zawodach związanych z gastronomią, branżą transportową i medyczną, specjaliści elektroniki, automatyki i robotyki. Odpowiedzią ma być współpraca z pracodawcami przy organizacji staży i praktyk, w kraju i za granicą. Dzięki aktywnemu doradztwu edukacyjno-	1. „Kompetencje przyszłości.” 2. Kreatywne przedszkolaki w Gorzowie 3. Nowe miejsca w przedszkolu w Gminie Bogdaniec 4. Nowoczesna szkoła w Gminie Deszczno 5. Kompetentny i odkrywca uczeń 6. Szkoły równych szans w Gminie Skwierzyna 7. Super przedszkolaki i Zaczarowana Szkoła w gminie Strzelce Krajeńskie 8. „Mądry Przedszkolak – upowszechnienie wychowania przedszkolnego”	14 117 232,00	I kwartał 2024
------------------------------	---	--	------------	----------------------------	--	---	---------------	----------------

					zawodowemu, szkoleniom life coaching, wsparciu psychologicznemu, będziemy kształtować umiejętności interpersonalne i społeczne. Będziemy prowadzić działania mające na celu zapobieganie wypadaniu uczniów z systemu szkolnego i przeciwdziałanie porzucaniu szkoły. Projekt zakłada kształcenie nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu w postaci szkoleń, doradztwa czy life coaching.			
35. "Kreatywne przedszkolaki z Gorzowa"	Cel strategiczny 6. Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego	Cel polityki 4 Cel szczegółowy 4f	FELB.06.07	Miasto Gorzów Wielkopolski	Każde dziecko w wieku 3-6 lat powinno mieć dostęp do edukacji przedszkolnej. Jest to okres, w którym kształtuje się rozwój społeczny, intelektualny i emocjonalny dziecka. Celem projektu jest upowszechnienie wychowania przedszkolnego m.in. poprzez utworzenie nowych miejsc, oddziałów	1. Zawodowcy w Gorzowie 3.0 2. „Kompetencje przyszłości.” 3. Nowe miejsca w przedszkolu w Gminie Bogdaniec 4. Nowoczesna szkoła w Gminie Deszczno	2 000 000,00	I kwartał 2024

					<p>integracyjnych dla dzieci z niepełnosprawnościami w tym autystycznych. Dla nauczycieli wychowania przedszkolnego planujemy szkolenia, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji, szczególną uwagę przykładając do kształcenia na rzecz zindywidualizowanego podejścia do ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W celu uniknięcia nabierania braków edukacyjnych u dzieci realizować będzie my zajęcia dodatkowe zwiększające kompetencje kluczowe np. umiejętności językowe (język ojczysty i język obcy). W ramach działań zapewniona będzie opieka psychologiczna, szczególnie mając na uwadze dzieci z doświadczeniem uchodźstwa.</p>	<p>5. Kompetentny i odkrywcy uczeń</p> <p>6. Szkoły równych szans w Gminie Skwierzyna</p> <p>7. Super przedszkolaki i Zaczarowana Szkoła w gminie Strzelce Krajeńskie</p> <p>8. „Mądry Przedszkolak – upowszechnienie wychowania przedszkolnego”</p>		
36. Nowe miejsca w przedszkolach w Gminie Bogdaniec.	Cel strategiczny 6. Podniesienie poziomu i dostępności	Cel polityki 4 Cel szczegółowy	FELB.06.07	Gmina Bogdaniec	Utworzenie nowych miejsc w przedszkolu w Gminie Bogdaniec, dostosowanie i remont pomieszczeń	1. Zawodowcy w Gorzowie 3.0 2. „Kompetencje przyszłości.”	1 292 122,08	I-II kwartał 2024

	edukacji oraz włączenia społecznego	4f			przeznaczonych na oddziały przedszkolne oraz utworzenie placu zabaw. Projekt będzie zakładał wynagrodzenie nauczycieli prowadzących grupy oraz zakup wyposażenia i pomocy dydaktycznych. Potrzeba złożenia projektu wynika z przeprowadzonej diagnozy.	3. Kreatywne przedszkolaki w Gorzowie 4. Nowoczesna szkoła w Gminie Deszczno 5. Kompetentny i odkrywca uczeń 6. Szkoły równych szans w Gminie Skwierzyna 7. Super przedszkolaki i Zaczarowana Szkoła w gminie Strzelce Krajeńskie 8. „Mądry Przedszkolak – upowszechnienie wychowania przedszkolnego”		
37. Nowoczesna szkoła w Gminie Deszczno	Cel strategiczny 6. Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego	Cel polityki 4 Cel szczegółowy 4f	FEBL.06.07	Gmina Deszczno	<u>Cel projektu</u> Poprawa dostępności do dobrej jakości kształcenia w szkołach podstawowych w gminie Deszczno poprzez rozwój dodatkowej oferty edukacyjnej	1. Zawodowcy w Gorzowie 3.0 2. „Kompetencje przyszłości.” 3. Kreatywne przedszkolaki w Gorzowie	1 837 352,77	II kwartał 2024

					<p><u>Opis projektu</u></p> <p>W ramach projektu przewiduje się działania obejmujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizacja zajęć wspierających rozwój uczniów zgodnie ze zdiagnozowanymi deficytami - rozwój dodatkowej oferty edukacyjnej wspierającej kompetencje kluczowe - rozwój dodatkowej oferty wspierającej kompetencje językowe dzieci na obszarach wiejskich - wsparcie dla pracowni pedagogicznych zgodnie z zdiagnozowanymi potrzebami - wsparcie dodatkowej oferty edukacyjnej (koła zainteresowań, wyjazdy edukacyjne itp.) – zgodnie z diagnozą - doposażenie pracowni przedmiotowych w zakresie rozwijającym 	<p>4. Nowe miejsca w przedszkolu w Gminie Bogdaniec</p> <p>5. Kompetentny i odkrywca uczeń</p> <p>6. Szkoły równych szans w Gminie Skwierzyna</p> <p>7. Super przedszkolaki i Zaczarowana Szkoła w gminie Strzelce Krajeńskie</p> <p>8. „Mądry Przedszkolak – upowszechnienie wychowania przedszkolnego”</p>		
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					kompetencje kluczowe (element uzupełniający).			
38. Kompetentny i odkrywczy uczeń	Cel strategiczny 6. Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego	Cel polityki 4 Cel szczegółowy 4f	FELB.06.07	Gmina Santok	Cele projektu są spójne z celem szczegółowymi 4f - Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Projekt obejmuje wsparciem oddziały wychowania wczesnoszkolnego zlokalizowane na terenie gminy Santok. W ramach realizacji projektu utworzone zostaną nowe miejsca wychowania wczesnoszkolnego, realizowane będą dodatkowe zajęcia oraz	1. Zawodowcy w Gorzowie 3.0 2. „Kompetencje przyszłości.” 3. Kreatywne przedszkolaki w Gorzowie 4. Nowe miejsca w przedszkolu w Gminie Bogdaniec 5. Nowoczesna szkoła w Gminie Deszczno 6. Szkoły równych szans w Gminie Skwierzyna 7. Super przedszkolaki i Zaczarowana Szkoła w gminie Strzelce Krajeńskie 8. „Mądry Przedszkolak – upowszechnienie wychowania przedszkolnego”	1 605 816,00	II kwartał 2024

					<p>zajęcia zwiększające kompetencje kluczowe. Dodatkowo wsparciem zostaną objęci nauczyciele wychowania wczesnoszkolnego, którzy za pośrednictwem realizacji projektu będą doskonalić swoje umiejętności i kompetencje zawodowe, poprzez kursy uzupełniające i/lub studia podyplomowe. Dodatkowo uczestnicy projektu zostaną objęci zajęciami specjalistycznymi np.: logopeda, dogoterapia, taniec, przewiduje się działania wspierające umiejętności językowe dzieci z obszarów wiejskich.</p>			
39. Szkoły równych szans w Gminie Skwierzyna	<p>Cel strategiczny 6.</p> <p>Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego</p>	<p>Cel polityki 4.</p> <p>Cel szczegółowy 4f</p>	FELB.06.07	Gmina Skwierzyna	<p>Projekt ma na celu wspieranie uczniów i nauczycieli trzech gminnych placówek oświatowych w zakresie dostępu do dobrej jakości edukacji na poziomie podstawowym, średnim oraz zawodowym.</p>	<p>1. Zawodowcy w Gorzowie 3.0</p> <p>2. „Kompetencje przyszłości.”</p> <p>3. Kreatywne przedszkolaki w Gorzowie</p>	2 165 984,98	II kwartał 2024

						<p>4. Nowe miejsca w przedszkolu w Gminie Bogdaniec</p> <p>5. Nowoczesna szkoła w Gminie Deszczno</p> <p>6. Kompetentny i odkrywczy uczeń</p> <p>7. Super przedszkolaki i Zaczarowana Szkoła w gminie Strzelce Krajeńskie</p> <p>8. „Mądry Przedszkolak – upowszechnienie wychowania przedszkolnego”</p>		
40. Superprzedszkolaki i Zaczarowana Szkoła w gminie Strzelce Krajeńskie	Cel strategiczny 6. Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego	Cel polityki 4 Cel szczegółowy 4f	FELB.06.07	Gmina Strzelce Krajeńskie	Poszerzenie oferty przedszkolnej i szkolnej przez zwiększenie zajęć dodatkowych i zakup materiałów dydaktycznych	<p>1. Zawodowcy w Gorzowie 3.0</p> <p>2. „Kompetencje przyszłości.”</p> <p>3. Kreatywne przedszkolaki w Gorzowie</p> <p>4. Nowe miejsca w przedszkolu w Gminie Bogdaniec</p>	3 047 316,78	I kwartał 2025

						<p>5. Nowoczesna szkoła w Gminie Deszczno</p> <p>6. Kompetentny i odkrywczy uczeń</p> <p>7. Szkoły równych szans w Gminie Skwierzyna</p> <p>8. „Mądry Przedszkolak – upowszechnienie wychowania przedszkolnego”</p>		
41. „Mądry Przedszkolak – upowszechnienie wychowania przedszkolnego”	<p>Cel strategiczny 6.</p> <p>Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego</p>	<p>Cel polityki 4</p> <p>Cel szczegółowy 4f</p>	FEBL.06.07	Gmina Witnica	<p>Cel: kształtowanie kompetencji i niwelowanie kluczowych dysproporcji wśród dzieci w wieku przedszkolnym, podniesienie kwalifikacji nauczycieli.</p> <p>Opis:</p> <p>Zwiększenie kompetencji nauczycieli i wychowawców, a także zajęcia dodatkowe dla wychowanków.</p>	<p>1. Zawodowcy w Gorzowie 3.0</p> <p>2. „Kompetencje przyszłości.”</p> <p>3. Kreatywne przedszkolaki w Gorzowie</p> <p>4. Nowe miejsca w przedszkolu w Gminie Bogdaniec</p> <p>5. Nowoczesna szkoła w Gminie Deszczno</p> <p>6. Kompetentny i odkrywczy uczeń</p>	2 319 097,69	III kwartał 2024

						7. Szkoły równych szans w Gminie Skwierzyna 8. Super przedszkolaki i Zaczarowana Szkoła w gminie Strzelce Krajeńskie		
42. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gorzowa Wielkopolskiego realizowana w CIS	Cel strategiczny 6. Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego	Cel polityki 4 Cel szczegółowy 4h	FELB.06.11	Miasto Gorzów Wielkopolski	Projekt będzie realizowany w partnerstwie. Każdy uczestnik CIS realizuje program Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego, który trwa od 6-24 miesięcy. Projekt obejmie swoimi działaniami osoby wykluczone społecznie, bezrobotne i bierne zawodowo z Gorzowa Wielkopolskiego	1. Aktywizacja osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem 2. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w Gminie Santok 3. „Uwierz w siebie – działaj z nami” 4. Nowa szansa na życie. Droga do niezależności i aktywizacji poprzez Centrum Integracji Społecznej w Witnicy”	10.469.456,00	I kwartał 2024
43. Aktywizacja osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem	Cel strategiczny 6. Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz	Cel polityki 4 Cel szczegółowy 4h	FELB.06.11	Gmina Bogdaniec	Projekt zakłada aktywizację społeczno-zawodową osób i rodzin oraz osób niepełnosprawnych zagrożonych ubóstwem i	1. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców MOF Gorzowa Wielkopolskiego realizowana w CIS	608 505,25	I-IV kwartał 2024

	włączenia społecznego				wykluczeniem. W realizację projektu zaangażowane będą instytucje z terenu Gminy Bogdaniec m.in. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bogdańcu.	<ol style="list-style-type: none"> 2. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w Gminie Santok 3. „Uwierz w siebie – działaj z nami” 4. Nowa szansa na życie. Droga do niezależności i aktywizacji poprzez Centrum Integracji Społecznej w Witnicy” 		
44. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w Gminie Santok	<p>Cel strategiczny 6.</p> <p>Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego</p>	<p>Cel polityki 4</p> <p>Cel szczegółowy 4h</p>	FELB.06.11	Gmina Santok	<p>Projekt zakłada wsparcie aktywizacyjne osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo z zastosowaniem instrumentów aktywnej integracji (m.in. edukacyjnych, społecznych, zawodowych, zdrowotnych, mieszkaniowych i rekreacyjno-kulturalnych) ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową, a także wsparcie aktywizacyjne osób z</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców MOF Gorzowa Wielkopolskiego realizowana w CIS 2. Aktywizacja osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem 3. „Uwierz w siebie – działaj z nami” 4. Nowa szansa na życie. Droga do niezależności i aktywizacji poprzez Centrum Integracji 	756 234,00	I kwartał 2024

					niepełnosprawnościami i ich rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie koszty szkoleń, integracji społecznej, dotowanego zatrudnienia, itp.	Spółecznej w Witnicy”		
45. „Uwier w siebie – działaj z nami”	Cel strategiczny 6. Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego	Cel polityki 4. Cel szczegółowy 4h	FELB.06.11	Gmina Skwierzyna / Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie	Projekt zakłada objęcie wsparciem osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osób niepełnosprawnych, osób biernych zawodowo na terenie Gminy Skwierzyna poprzez udział w kompleksowych i zindywidualizowanych formach aktywizacji: zawodowej, edukacyjnej i społecznej.	1. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców MOF Gorzowa Wielkopolskiego realizowana w CIS 2. Aktywizacja osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem 3. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w Gminie Santok 4. Nowa szansa na życie. Droga do niezależności i aktywizacji poprzez Centrum Integracji Społecznej w Witnicy”	1 020 037,67	II kwartał 2024

46. „Nowa szansa na życie. Droga do niezależności i aktywizacji poprzez Centrum Integracji Społecznej w Witnicy”.	Cel strategiczny 6. Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego	Cel polityki 4 Cel szczegółowy 4h	FELB.06.11	Gmina Witnica	Cel: nabycie szansy na zaistnienie na rynku pracy osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem Opis: zamierzenie obejmuje prowadzenie przez Centrum Integracji Społecznej zajęć szkoleniowych, coachingu skierowanych do osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem	1. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców MOF Gorzowa Wielkopolskiego realizowana w CIS 2. Aktywizacja osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem 3. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w Gminie Santok 4. „Uwierz w siebie – działaj z nami”	910 600,00	II kwartał 2024
47. Modernizacja parku Czechówek w Gorzowie Wielkopolskim	Cel strategiczny 7. Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW	Cel polityki 5 Cel szczegółowy 5.1	FELB 08.02	Miasto Gorzów Wielkopolski	W ramach zamierzenia modernizacji parku Czechówek w Gorzowie Wielkopolskim planuje się m.in. punktową naprawę odcinków ścieżek gruntowych, budowę wiaty rekreacyjno-edukacyjnej na polanie parkowej, plac zabaw z siłownią, plac do gry w bule, oświetlenie, renowację i aranżację zieleni. Na terenie parku wykonane zostanie oznaczenie przebiegu szlaku spacerowego oraz mała architektura.	1. Przebudowa skwerów w centrach miejscowości 2. Rewitalizacja Parku Drogowskazów i Słupów Milowych Cywilizacji w Witnicy	1 000 000, 00	I kwartał 2024

					<p>Przestrzeń parkowej zieleni miejskiej z założenia stanowi przestrzeń rekreacji i odpoczynku od zgiełku miasta dla jego mieszkańców. Obecnie zaniedbany Park Czechówek nie zachęca do korzystania z jego walorów przyrodniczych i rekreacyjnych.</p> <p>Realizacja projektu przyczyni się do podniesienia jakości życia mieszkańców, poprzez wzrost dostępności wysokiej jakości przestrzeni miejskiej z infrastrukturą rekreacyjno-wypoczynkową.</p> <p>By walory rekreacyjne mogły zostać wykorzystane, niezbędne jest zaoferowanie infrastruktury, która umożliwi bezpieczne i komfortowe korzystanie z danej przestrzeni publicznej. W ramach projektu zaplanowane są zarówno zadania z zakresu poprawy warunków przestrzenno-funkcjonalnych parku (np. remont ścieżek spacerowych) oraz montaż obiektów małej infrastruktury, a także obiektów służących do rekreacji i edukacji, co umożliwi pełne i</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

					<p>kompleksowe wykorzystanie przestrzeni parku, jako obiektu rekreacyjnego.</p> <p>Rezultatem realizacji projektu będzie podniesienie jakości obszaru parku, co przełoży się na wzrost jego walorów estetycznych i funkcjonalnych, a także umożliwi pełne wykorzystanie jego potencjału poprzez właściwe zagospodarowanie przestrzeni do celów rekreacyjnych, turystycznych, kulturalnych, edukacyjnych.</p> <p>Po modernizacji Park Czechówek stanie się miejscem spotkań, integracji, wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców. Udostępnienie przestrzeni publicznej parku wszystkim grupom społecznym, m. in. poprzez poprawę stanu technicznego oraz ładu funkcjonalno-przestrzennego, umożliwi zrównoważoną integrację społeczną. Park ponownie stanie się miejscem spotkań wszystkich grup społecznych, dzięki podniesieniu poziomu atrakcyjności wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej.</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

<p>48. Budowa i rozbudowa miejsc rekreacji w Gorzowie Wielkopolskim</p>	<p>Cel strategiczny 7. Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW</p>	<p>Cel polityki 5 Cel szczegółowy 5.1</p>	<p>FELB 08.02</p>	<p>Miasto Gorzów Wielkopolski</p>	<p>W ramach projektu planuje się budowę i rozbudowę miejsc rekreacji w Gorzowie Wielkopolskim, jak na przykład: budowę wodnych placów zabaw na świeżym powietrzu, utworzenie ścieżki spacerowo-biegowej w centrum miasta, budowę przestrzeni wypoczynkowo-rekreacyjnych oraz sportowych. Realizacja projektu przyczyni się do podniesienia jakości życia mieszkańców, poprzez wzrost dostępności wysokiej jakości przestrzeni miejskiej z infrastrukturą sportową i rekreacyjno-wypoczynkową. Powstałe strefy rekreacji będą pełniły funkcję turystyczno-rekreacyjną oraz sportową, ponieważ <i>celem</i> przedsięwzięcia jest utworzenie miejsc aktywnego i zdrowego wypoczynku, dających szerokie możliwości rekreacji dla różnych grup wiekowych. Nowe formy rekreacji zachęcą mieszkańców Gorzowa, jak i całego MOF GW do aktywnego i</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępu kultury poprzez zakup wyposażenia dla Miejskiego Centrum Kultury w Gorzowie Wlkp. 2. Rozbudowa i przebudowa Centrum Rekreacji i Kultury w Santoku – Kultura łączy 3. Budowa kompleksu sportowego w Strzelcach Krajeńskich z boiskami, bieżnią i infrastrukturą towarzyszącą 	<p>14 000 000,00</p>	<p>I kwartał 2024</p>
---	---	---	-------------------	-----------------------------------	---	--	----------------------	-----------------------

					<p>zdrowego spędzania czasu wolnego.</p> <p>Projekt przyczyni się także do podniesienia atrakcyjności i zwiększenia potencjału turystyczno-rekreacyjnego obszaru, poprzez stworzenie miejsca aktywnego wypoczynku i relaksu dla mieszkańców Gorzowa, a także całego obszaru MOF GW, jak i regionu.</p> <p>Projekt będzie realizowany etapowo.</p>			
49. Zbrojenie terenów inwestycyjnych w Gorzowie Wielkopolskim – II etap	<p>Cel strategiczny 7.</p> <p>Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW</p>	<p>Cel polityki 5</p> <p>Cel szczegółowy 5.1</p>	FELB 08.02	Miasto Gorzów Wielkopolski	<p>W związku z potrzebą przygotowania terenów inwestycyjnych w Gorzowie Wielkopolskim, kontynuowane będą działania z poprzedniej perspektywy finansowej UE.</p> <p>Projekt zakłada kompleksowe uzbrojenie terenów przeznaczonych pod inwestycje (z wyłączeniem terenów pod inwestycje mieszkaniowe) w Gorzowie Wielkopolskim, polegające w szczególności na dostarczeniu do granic poszczególnych działek inwestycyjnych podstawowych mediów. W ramach projektu udostępnione zostaną tereny inwestycyjne gotowe na</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie przedsiębiorców z terenu gminy Kłodawa 2. Centrum Wsparcia Biznesu Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego 	19 498 000,00 PLN	I kwartał 2024

					przyjęcie inwestora z sektora MŚP. Głównym celem projektu jest stworzenie lepszych warunków dla rozwoju i wzmocnienie konkurencyjności MŚP oraz ułatwienie dostępu inwestorów do nowych atrakcyjnych terenów inwestycyjnych na terenie Gorzowa Wielkopolskiego poprzez przygotowanie atrakcyjnych terenów pod nowe inwestycje. Wsparcie tworzenia terenów inwestycyjnych ułatwi dalszy rozwój istniejących MŚP oraz przyciąganie nowych inwestorów, co w znacznym stopniu przyczyni się do rozwoju MOF GW.			
50. Przygotowanie i wdrażanie Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego	Cel strategiczny 7. Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW	Cel polityki 5 Cel szczegółowy 5.1	FELB 08.02	Miasto Gorzów Wielkopolski	Idea Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, a tym samym celem przedmiotowego projektu, jest współpraca samorządów na rzecz zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Gorzowa Wielkopolskiego. Partnerzy współpracować będą w ramach prac nad	ZIT MOF GW	85 000,00	I kwartał 2024

					<p>wspólnym dokumentem: Strategią ZIT MOF GW, z którego wynikać będą zintegrowane działania dotyczące rozwoju MOF GW, odpowiadające na wyzwania obszaru, a także uwzględniające deficyty i definiujące narzędzia będące odpowiedzią na ich niwelowanie.</p> <p>Opracowanie niniejszego planu działań jest niezbędne do ubiegania się o środki w ramach ZIT MOF GW, ulokowane w FEWL 2021-2027 i wynika z zapisów Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027. Dokument sporządzony będzie zgodnie z wytycznymi zawartymi w ww. ustawy.</p> <p>Dodatkowo współpraca między partnerami MOF GW zacieśniana będzie podczas wspólnych, dorocznych posiedzenia</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>Komitetu Sterującego ZIT MOF GW, składającego się z wóldarzy gmin, na których wymieniane będą doświadczenia związane z wdrażaniem środków UE, omawiane problemy i plany każdej z gmin MOF GW oraz podsumowywane działania w ramach ZIT MOF GW w mijającym roku.</p> <p>Projekt będzie realizowany w partnerstwie. Liderem projektu będzie Miasto Gorzów Wielkopolski, a partnerami gminy MOF GW: Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Lubiszyn, Santok, Miasto i Gmina Skwierzyna, Miasto i Gmina Strzelce Krajeńskie oraz Miasto i Gmina Witnica, natomiast Miasto Kostrzyn nad Odrą, jako partner wspierający.</p> <p>Realizacja projektu sprawi, że działania związane z wdrażaniem</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

					<p>środków ZIT MOF GW będą przebiegać w sposób skoordynowany i mieć charakter zintegrowany, opierać się będą o przemyślaną i uzgodnioną przez interesariuszy Strategię ZIT MOF GW.</p> <p>Realizacja projektu przyczyni się do usprawnienia wdrażania środków w ramach programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021 – 2027, poprzez wspieranie jednostek samorządu terytorialnego ZIT MOF GW.</p>			
51. Rozwój i promowanie zasobów turystyczno - kulturalnych na terenie Gminy Bogdaniec	<p>Cel strategiczny 7.</p> <p>Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW</p>	<p>Cel polityki 5</p> <p>Cel szczegółowy 5.1</p>	FELB.08.02	Gmina Bogdaniec	<p>Przebudowa i rozbudowa obiektu w Roszkowicach na centrum edukacyjno-historyczne wraz z infrastrukturą techniczną i zagospodarowaniem terenu. Wsparcie kultury i dziedzictwa kulturowego poprzez lepsze wykorzystanie potencjału dla celów społecznych i edukacyjnych.</p>	<p>1. Wspieranie rozwoju turystyki lokalnej: rozwój infrastruktury wodnej nad jeziorem Marwicko</p> <p>2. Rozwój bazy turystycznej rzeki Warta</p>	2 010 028,59	II kwartał 2024 – III kwartał 2025

						3. Rozwój potencjału turystycznego Gminy Deszczno 4. Zbrojenie terenów inwestycyjnych w Gorzowie Wielkopolskim – II etap		
52. Rozwój potencjału turystycznego Gminy Deszczno	Cel strategiczny 7. Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW	Cel polityki 5 Cel szczegółowy 5.1	FELB.08.02	Gmina Deszczno	<p><u>Cel projektu</u></p> <p>Celem projektu jest rozwój potencjału turystycznego MOF GW poprzez budowę drogi rowerowej na odcinku Ulim-Płonica w Gminie Deszczno.</p> <p><u>Opis projektu</u></p> <p>Przedmiotem projektu jest budowa ok 3,5 km drogi dla rowerów od Ulimia do Płonicy w gminie Deszczno.</p> <p>W efekcie projektu przewiduje się wykonanie drogi dla rowerów o nawierzchni bitumicznej, odnowienie obiektów inżynierskich wykonanie infrastruktury towarzyszącej tj. m.in.:</p>	1.Rozwój i promowanie zasobów turystycznych – kulturalnych na terenie Gminy Bogdaniec 2.Wspieranie rozwoju turystyki lokalnej: rozwój infrastruktury wodnej nad jeziorem Marwicko 3.Rozwój bazy turystycznej rzeki Warta	4 555 908,37	II kwartał 2025

					<p>- miejsc obsługi rowerzystów</p> <p>- infrastruktury rekreacji dla dzieci i młodzieży (Prądocin)</p> <p>Zagospodarowanie dawnej linii kolejowej, nieużytkowanej od ponad trzydziestu lat wpisuje się w działania gminy Deszczno służące promocji transportu niskoemisyjnego (dojazd do pracy, obiektów użyteczności publicznej) oraz rozwoju turystycznego. Planowany projekt ma służyć rozwojowi nowych usług związanych z obsługą ruchu turystycznego w tym promocją zabytków kultury tj. kościołów w Ulimiu i Boleminie remontowanych z udziałem Unii Europejskiej w perspektywie 2014-2020 (projekt Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej „Dziedzictwo sakralne Dolnej Warty”; MKiDN oraz Rządowego Funduszu Odbudowy</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>Zabytków – planowane zakończenie projektów VI 2025).</p> <p>Projekt „Dziedzictwo Sakralne Dolnej Warty” na celu przybliżyć historyczną spuściznę architektoniczną w Gorzowie i jego sąsiedztwie – łączy 6 gmin i blisko 20 obiektów.</p> <p>Projekt wspiera skomunikowanie rowerowe z Powiatem Sulęcińskim jak również poprawia nieinwazyjną dostępność do obszarów o wysokiej wartości przyrodniczej tj: obszaru chronionego krajobrazu „Gorzowsko-Krzyszowska Dolina Warty oraz obszaru ptasiego Natura 2000 Ujście Warty, a w dalszej kolejności drogami o niskim natężeniu ruchu z Parkiem Narodowym Ujście Warty. Projekt służyć będzie również i integracji przestrzennej zachodniej tj. biedniejszej i słabiej zaludnionej części gminy (ok 3500 mieszkańców).</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--

53. Modernizacja świetlicy wiejskiej w Łośnie	Cel strategiczny 7. Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW	Cel polityki 5 Cel szczegółowy 5.1	FELB.08.02	Gmina Kłodawa	Projekt polegać będzie na przebudowie oraz rozbudowie budynku świetlicy wiejskiej wraz z infrastrukturą techniczną i zagospodarowaniem terenu we wsi Łośno przy ul. Lipowej na działce nr 34/2. Celem projektu jest poprawa jakości życia poprzez lepszą organizację przestrzeni publicznej na cele społeczne, kulturalne i rekreacyjne. Dzięki ww. inwestycji przywrócone jej funkcje społeczne, kulturowe i edukacyjne. Po realizacji świetlica wiejska będzie dostępna dla każdego mieszkańca gminy Kłodawa, w tym zwłaszcza mieszkańców miejscowości Łośna i sąsiednich wsi. Zaproponowany przez Gminę program działalności świetlicy, realizowany przy pomocy podległych gminie jednostek organizacyjnych oraz służb, istniejących stowarzyszeń i kół stworzy mieszkańcom miejsce spotkań lokalnych	1 667 777,62	IV kwartał 2024
---	---	---------------------------------------	------------	---------------	--	--------------	-----------------

					wspólnot, do rozwijania działalności społecznej, rozrywki kulturalnej ,sportowej i edukacyjnej.			
54. Wspieranie rozwoju turystyki lokalnej: rozwój infrastruktury wodnej nad jeziorem Marwicko	Cel strategiczny 7. Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW	Cel polityki 5. Cel szczegółowy 5.1	FELB.08.02	Gmina Lubiszyn	Przedmiotem przedsięwzięcia jest rozbudowy infrastruktury turystycznej nad jeziorem Marwicko, która wzbogaci potencjał rekreacyjny i turystyczny gminy Lubiszyn. W ramach projektu zaplanowano budowę obiektu wyposażonego w pomieszczenia sanitarne, dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych: toalety, szatnie, umywalnie. W ramach projektu przewidziana jest również niewielka przystań, niezbędna dla małych łódek. Gmina Lubiszyn w ubiegłych latach inwestowała w infrastrukturę nad jeziorem, starając się dostosować ofertę turystyczną do potrzeb mieszkańców i turystów spędzających tam czas wolny. Wyposażenie plaży	1. Rozwój i promowanie zasobów turystyczno – kulturalnych na terenie Gminy Bogdaniec 2. Rozwój bazy turystycznej rzeki Warta 3. Rozwój potencjału turystycznego Gminy Deszczno	950 000,00	II kwartał 2024

					<p>w nową infrastrukturę przyciąga coraz więcej turystów, którzy nie mają wystarczająco dobrych warunków higienicznych i sanitarnych. Atrakcyjność jeziora jest też czynnikiem decydującym o chęci organizacji tam wydarzeń integracyjnych dla mieszkańców gmin MOF GW, które odbywają się już od kilku lat. Koniecznym jest więc rozbudowanie infrastruktury jeziora o pomieszczenia higieny osobistej dla korzystających z jego walorów turystów.</p>			
55. Przebudowa skwerów w centrach miejscowości	<p>Cel strategiczny 7.</p> <p>Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW</p>	<p>Cel polityki 5.</p> <p>Cel szczegółowy 5.1.</p>	FELB.08.02	Gmina Lubiszyn	<p>Cel - Projekt dotyczy rozwoju i zagospodarowania przestrzeni obszarów wiejskich dla mieszkańców w obszarze celu szczegółowego dot. wsparcia terytorialnego obszarów wiejskich.</p> <p>Celem realizacji projektu jest działanie odpowiadające potrzebom mieszkańców, głównie w</p>	<p>1. Modernizacja parku Czechówek w Gorzowie Wielkopolskim</p> <p>2. Rewitalizacja Parku Drogowskazów i Słupów Milowych Cywilizacji w Witnicy</p>	1 001 935,00	II kwartał 2024

					<p>zakresie wsparcia infrastruktury podstawowej i zagospodarowania przestrzeni publicznej w dwóch miejscowościach Gminy Lubiszyn: Staw i Wysoka - w oparciu o zastosowane nowoczesne, zrównoważone zasady projektowania uwzględniające zastane wartości (np. sąsiedztwo zabytku w Stawie), w tym widok, piękno natury, komponowanie układów roślinnych. Działanie zaplanowane jest na skwerach usytuowanych w centrach obu miejscowości, pełniących kluczową rolę dla mieszkańców z uwagi na bliskie sąsiedztwo obiektów użyteczności publicznej. W szczególności planuje się przebudowę często uczęszczanych skwerów poprzez utworzenie nowych ścieżek spacerowych i komunikacji pieszej lub rowerowej, zbudowanie małej</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>infrastruktury, w tym dla dzieci, poprawa i organizacja komunikacji w taki sposób, by zapewnić pieszym bezpieczeństwo oraz atrakcyjność zmodernizowanych miejsc, oświetlenie parkowe.</p> <p>Realizacja celu przyczyni się w znaczny sposób do poprawy jakości życia mieszkańców, jak również zwiększenia potencjału turystycznego miejscowości Staw i Wysoka. W związku z położeniem skwerów w centrach miejscowości, integralną ich częścią mogą być miejsca obsługi podróżnych i turystów, które tworzyć będą spójną całość modernizowanej infrastruktury.</p> <p>Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez uporządkowanie i wzbogacenie przestrzeni publicznej, wpłynie pozytywnie na wspieranie budowania tożsamości lokalnej ale jednocześnie</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

					stanie się otwarta i bardziej przyjazna dla znacznie większej liczby użytkowników, w tym osób niepełnosprawnych a także mieszkańców okolicznych gmin.			
56. Rozbudowa i przebudowa Centrum Rekreacji i Kultury w Santoku – Kultura włącza	Cel strategiczny 7. Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW	Cel polityki 5 Cel szczegółowy 5.1	FELB.08.02	Gmina Santok	Projekt będzie realizowany w ramach wsparcia zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu, rozwojowi społecznemu, gospodarczemu i środowiskowemu, na poziomie lokalnym w zakresie kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie. Obecnie siedziba CKiR mieści się w budynku przy ul. Gorzowskiej w Santoku. W budynku tym swoje siedziby mają również liczne stowarzyszenia i organizacje. Przedmiotem projektu jest rewitalizacja polegająca na przebudowie wraz z rozbudową budynku	1. Budowa i rozbudowa miejsc rekreacji w Gorzowie Wielkopolskim 2. Budowa kompleksu sportowego w Strzelcach Krajeńskich z boiskami, bieżnią i infrastrukturą towarzyszącą	2 498 012,05	IV kwartał 2024

					Centrum Kultury i Rekreacji w Santoku. W efekcie czego powstanie nowoczesna i przestronna sala widowiskowa mieszcząca około 150 osób. Przewidziano także odpowiednie zaplecze w postaci garderób, rekwizytorni i magazynów oraz salę wielofunkcyjną z niezbędnym wyposażeniem.			
57. Rozwój bazy turystycznej rzeki Warta	Cel strategiczny 7. Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW	Cel polityki 5. Cel szczegółowy 5.1	FELB.08.02	Gmina Skwierzyna	Celem Inwestycji pn. „Rozwój bazy turystycznej rzeki Warta” jest wsparcie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju zrównoważonej turystyki na obszarze miejskim. Zakres rzeczowy inwestycji obejmuje zagospodarowanie terenów przy porcie rzeczny Warty w Skwierzynie.	1. Rozwój i promowanie zasobów turystyczno – kulturalnych na terenie Gminy Bogdaniec 2. Wspieranie rozwoju turystyki lokalnej: rozwój infrastruktury wodnej nad jeziorem Marwicko 3. Rozwój potencjału turystycznego Gminy Deszczno	2 478 692,05	I kwartał 2026
58. Budowa kompleksu sportowego w Strzelcach	Cel strategiczny 7.	Cel polityki 5	FELB.08.02	Gmina Strzelce Krajeńskie	Modernizacja istniejącego boiska piłkarskiego, przystosowanie go do	1. Budowa i rozbudowa miejsc	4 740 414,20	I kwartał 2025

Krajeńskich z boiskami, bieżnią i infrastrukturą towarzyszącą	Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW	Cel szczegółowy 5.1			całorocznego użytkowania poprzez instalacje sztucznej nawierzchni i oświetlenia, a także wykonanie bieżni sportowej w celu powiększenia oferty dla mieszkańców miasta i wsi. Z boisk korzysta głównie młodzież szkolna, która dzięki tej inwestycji otrzyma bogatsza ofertę o charakterze integracyjnym, przeciwdziałającym wykluczeniu.	rekreacji w Gorzowie Wielkopolskim 2. Rozbudowa i przebudowa Centrum Rekreacji i Kultury w Santoku – Kultura łączy		
59. Rewitalizacja Parku Drogowskazów w i Słupów Milowych Cywilizacji w Witnicy	Cel strategiczny 7. Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW	Cel polityki 5 Cel szczegółowy 5.1.	FEBL.08.02	Gmina Witnica	Cel: wspieranie rozwoju turystyki poprzez rozwój różnych form turystyki takich jak turystyka poznawcza i wypoczynkowa, Opis: zagospodarowanie Parku Drogowskazów i Słupów Milowych Cywilizacji w Witnicy urządzeniami rekreacyjnymi i sportowymi	1. Modernizacja parku Czechówek w Gorzowie Wielkopolskim 2. Przebudowa skwerów w centrach miejscowości	3 607 594,63	II kwartał 2024

Wyżej wymienione projekty nie wyczerpują całości potrzeb Gmin MOF GW oraz alokacji ZIT, w związku z powyższym w trakcie wdrażania możliwa będzie aktualizacja listy projektów.

3. Projekty komplementarne do ZIT MOF GW

Priorytet III Transport Miejski - FENIKS

Cel szczegółowy 2.8 Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

1. System zrównoważonego transportu miejskiego w Gorzowie Wlkp. – tabor tramwajowy i infrastruktura techniczna – etap II

Projekt pn.: „System zrównoważonego transportu miejskiego w Gorzowie Wlkp. – tabor tramwajowy i infrastruktura techniczna – etap II”, planuje się m.in.:

- 1) Zakup maksymalnie 10 sztuk tramwajów niskopodłogowych, dwukierunkowych,
- 2) Zakup specjalistycznego wyposażenia obsługowego, pakietu eksploatacyjno-naprawczego, pojazdu holowniczego, wózków do zapiaszczania oraz zakup suwnicy bramowej i tokarki podtorowej (wraz z montażem i pracami budowlanymi),
- 3) Modernizację torów łukowych na placu manewrowym zajezdni wraz z wymianą m.in. rozjazdów, zwrotnic torowych (napęd, montaż odwodnienia napędów zwrotnic),
- 4) Wymianę wyłączników zespołów prostownikowych,
- 5) Opracowanie Programów Funkcjonalno-Użytkowych oraz niezbędnej dokumentacji projektowej / technicznej,

- 6) Opracowanie studium wykonalności i analizy kosztów i korzyści,
- 7) Powołanie Inżyniera kontraktu, który pełnić będzie również Nadzór Inwestorski,
- 8) Promocja projektu i zarządzanie projektem.

Przewidywana wysokość dofinansowania: ok. 100 mln zł

Beneficjent: Miejski Zakład Komunikacji w Gorzowie Wielkopolskim spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Gorzowie Wielkopolskim

2. System zrównoważonego transportu miejskiego w Gorzowie Wlkp. — etap II

Projekt pn.: „System zrównoważonego transportu miejskiego w Gorzowie Wlkp. – etap II”, planuje się m.in.:

- 1) Budowę oraz przebudowę ras tramwajowych (torowisk, sieci trakcyjnej, okablowania, infrastruktury z przystankami) wraz z przebudową dróg,
- 2) Przebudowę podstacji,
- 3) Zakup i wdrożenie systemu informacji pasażerskiej i monitoringu (SDIP),
- 4) Przygotowanie projektu - opracowanie dokumentacji technicznej (techniczna dokumentacja oraz do złożenia wniosku aplikacyjnego),
- 5) Powołanie Inżyniera kontraktu, który pełnić będzie również Nadzór Inwestorski,
- 6) Promocję projektu,
- 7) Zarządzanie projektem.

Przewidywana szacowana wysokość dofinansowania: ok. 80 mln zł

Beneficjent: Miasto Gorzów Wielkopolski

Celem powyższych projektów jest obniżenie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne w Gorzowie Wielkopolskim oraz obszarze funkcjonalnym poprzez zakup nowego niskopodłogowego taboru przyjaznego dla środowiska, a także modernizację, budowę oraz przebudowę tras tramwajowych (m.in. torowisk, sieci trakcyjnej, okablowania, infrastruktury z przystankami). Projekty wpływają pozytywnie na zrównoważony rozwój układu urbanistycznego, a tym samym na lepsze wykorzystanie przestrzeni miasta. Zmniejszą zatłoczenie motoryzacyjne w mieście oraz zwiększą jakość oraz atrakcyjność transportu publicznego poprzez większą elastyczność i integrację istniejących środków transportu. Projekty mają również na celu stworzenie nowoczesnej i spójnej sieci infrastruktury transportowej. Realizacja projektów wpływa także na poprawę bezpieczeństwa użytkowników ruchu.

Wskazana przez Ministerstwo Funduszy i Rozwoju Regionalnego alokacja w ramach FENIKS Priorytet III Transport Miejski, wynosi 180 mln zł.

V. Plan finansowy ZIT

Projekty wynikające ze Strategii ZIT mogą być finansowane ze środków regionalnego programu zarówno z EFRR, jak i EFS+ w ramach wydzielonych działań. Dodatkowym źródłem wsparcia Strategii ZIT mogą być środki krajowych programów. Finansowanie projektów będzie możliwe po pozytywnej opinii Instytucji Zarządzającej. W przypadku, gdy projekty lub przedsięwzięcia wynikające ze Strategii ZIT mają być współfinansowane również ze środków krajowego programu, wymagana będzie dodatkowo opinia ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego pod kątem zgodności Strategii ZIT z Umową Partnerstwa oraz w zakresie możliwości finansowania projektów ze środków programu krajowego.

W niniejszym rozdziale przedstawiono plan finansowy ZIT MOF GW wskazujący wartość przedsięwzięć wpisujących się we wskazany priorytet oraz cel szczegółowy FEWL 2021-2027 oraz FEnIKS 2021-2027.

Tabela 5. Alokacja ZIT MOF GW z Programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027.

Cel strategiczny Strategii ZIT	Priorytet Strategii ZIT	Działanie Strategii ZIT	Cel Szczegółowy FEWL 21-27	Działanie SZOOP FELB	Alokacja w Euro	Alokacja w PLN (4,4536)	Projekty w obszarze wsparcia
Cel strategiczny 1. Podniesienie standardu jakości i dostępności usług publicznych	P.1.1 Poprawa dostępności cyfrowej w usługach publicznych	1.1.1. Rozwój usług świadczonych elektronicznie w administracji publicznej 1.1.2. Upowszechnienie kanałów dostępu do e-usług publicznych	Cel Szczegółowy 1.2. Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	Działanie FELB.01.04 Cyfrowe lubuskie	947 986,52	4 221 952,77	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój elektronicznych usług świadczonych przez Miasto Gorzów Wielkopolski – etap III 2. E-usługi w Gminie Bogdaniec 3. E-usługi w Gminie Deszczno 4. Strzelecki e-urząd 5. Cyfryzacja Urzędu gminy Kłodawa oraz wdrożenie e-usług publicznych dla mieszkańców 6. Rozwój e-usług W Gminie Lubiszyn
Cel strategiczny 2. Poprawa warunków do rozwoju przedsiębiorczości.	P 2.1. Gospodarka lokalna przyjazna inwestorom	2.1.1. Rozwój aktywności gospodarczej	Cel Szczegółowy 1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Działanie FELB.01.07 Rozwój przedsiębiorczości	856 157,21	3 812 981,75	<ol style="list-style-type: none"> 1. Centrum Wsparcia Biznesu Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego - projekt partnerski 2. Wsparcie przedsiębiorców na terenie gminy Kłodawa
Cel strategiczny 3. Zwiększenie inwestycji w odnawialne źródła energii i działania służące	P 3.1. Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii	3.1.1. Racjonalizacja produkcji i wykorzystania energii	Cel Szczegółowy 2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Działanie FELB.02.05 Odnawialne źródła energii	559 876,47	2 493 465,85	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej w Gorzowie Wielkopolskim 2. Rozwój OZE w obiektach użyteczności publicznej w Gminie Deszczno 3. Budowa magazynów energii na potrzeby użyteczności publicznej w Gminie Kłodawa

adaptacji do zmian klimatu.	P 3.2. Zapobieganie negatywnym skutkom zmian klimatu	3.2.1. Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu 3.2.2. Racjonalizacja gospodarki wodnej i opadowej	Cel Szczegółowy 2.4. Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	Działanie FELB.02.7 Adaptacja do zmian klimatu	1 356 552,01	6 041 540,04	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie błękitno-zielonej infrastruktury w Gorzowie Wielkopolskim 2. Mała retencja-więcej wody dla przyrody 3. Rozbudowa systemu gospodarowania wodami opadowymi w Wawrowie 4. Poprawa retencji i zagospodarowanie wód opadowych na terenie gminy Strzelce 5. Wsparcie małej retencji poprzez przebudowę zbiornika retencyjnego w rejonie ul. Sobieskiego w Skwierzynie wraz z konserwacją rowów melioracyjnych
Cel strategiczny 4. Wzmocnienie potencjału środowiska przyrodniczego	P.4.1 Poprawa jakości terenów zieleni i wsparcie działań dotyczących różnorodności biologicznej	4.1.1. Tworzenie, ochrona i integracja kompleksów zieleni	Cel Szczegółowy 2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	Działanie FELB 02.11 Ochrona przyrody	1 088 067,84	4 845 818,94	<ol style="list-style-type: none"> 1. Parki kieszonkowe – zagospodarowanie terenów zielonych w Gorzowie Wielkopolskim 2. Tworzenie centrów bioróżnorodności w Gminie Bogdaniec 3. Zagospodarowanie przestrzeni skweru przy urzędzie Gminy Kłodawa 4. Ekologiczny skwer nad Jeziorem Dolnym 5. Zwiększenie bioróżnorodności na skwerach miejscowości Gminy Lubiszyn.

<p>Cel strategiczny 5. Poprawa dostępności komunikacji niskoemisyjnej</p>	<p>P 5.1. Rozwijanie infrastruktury komunikacji niskoemisyjnej</p>	<p>5.1.1. Rozwinięta sieć dróg rowerowych i pieszych oraz infrastruktury towarzyszącej</p>	<p>Cel Szczegółowy 2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p>	<p>Działanie FELB.03.02 Mobilność miejska</p>	<p>7 747 990,92</p>	<p>34 506 452,37</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. System ścieżek rowerowych w Gorzowie Wielkopolskim – etap IV 2. Budowa ścieżki wzdłuż rzeki Kłodawki – etap II 3. Rozwój infrastruktury transportu niskoemisyjnego w Gminie Bogdaniec. 4. Przebudowa ścieżki pieszo-rowerowej wzdłuż ul. Gorzowskiej w m. Kłodawa 5. Budowa ścieżki rowerowej w m. Kłodawa przy Kłodawce 6. Budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych 7. Budowa systemu dróg rowerowych MOF GW w Gminie Santok – etap I 8. Budowa ścieżki rowerowej Skwierzyna – Murzynowo – Gościno – etap I 9. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Strzelce – Brzoza i stworzenie ścieżek rowerowych, przez wyodrębnienie pasów rowerowych na drogach gminnych w mieście. 10. Budowa ścieżek pieszych i pieszo-rowerowych w Witnicy 11. Inteligentny system parkowania w strefie płatnego parkowania Miasta Gorzowa Wielkopolskiego
--	---	---	--	--	---------------------	----------------------	--

<p>Cel strategiczny 6. Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego</p>	<p>P 6.1. Edukacja na wysokim poziomie</p>	<p>6.1.1. Wsparcie dostępu do dobrej jakości edukacji przedszkolnej. 6.1.2. Poprawa jakości kształcenia na poziomie edukacji ogólnej 6.1.3. Poprawa jakości kształcenia w ramach rozwoju szkolnictwa zawodowego</p>	<p>Cel Szczegółowy 4f. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>Działanie FELB.06.07 Edukacja</p>	<p>8 385 254,26</p>	<p>37 344 568,38</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zawodowcy w Gorzowie 3.0 2. „Kompetencje przyszłości.” 3. Kreatywne przedszkolaki w Gorzowie 4. Nowe miejsca w przedszkolu w Gminie Bogdaniec 5. Nowoczesna szkoła w Gminie Deszczno 6. Kompetentny i odkrywca uczeń 7. Szkoły równych szans w Gminie Skwierzyna 8. Super przedszkolaki i Zaczarowana Szkoła w gminie Strzelce Krajeńskie 9. „Mądry Przedszkolak – upowszechnienie wychowania przedszkolnego”
--	---	--	---	---	---------------------	----------------------	--

	P 6.2 Poprawa jakości życia mieszkańców i spójności społecznej	<p>6.2.1. Zmniejszanie bezrobocia i zwiększanie zatrudnienia</p> <p>6.2.2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu</p>	Cel Szczegółowy 4h Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	Działanie FELB.06.11 Aktywna integracja społeczno-zawodowa	3 948 907,96		<ol style="list-style-type: none"> 5. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gorzowa Wielkopolskiego realizowana w CIS 6. Aktywizacja osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem 7. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w Gminie Santok 8. „Uwierz w siebie – działaj z nami” 9. Nowa szansa na życie. Droga do niezależności i aktywizacji poprzez Centrum Integracji Społecznej w Witnicy”
Cel strategiczny 7. Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW	P 7.1. Partnerstwo na rzecz MOF GW	7.1.1. Rozwijanie sieci współpracy i realizacja wspólnych przedsięwzięć w MOF GW	Cel Szczegółowy 5.1. Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych	Działanie FELB 08.02 Wsparcie terytorialne obszarów miejskich	13 044 124,17		<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie i wdrażanie Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego 2. Modernizacja parku Czechówek w Gorzowie Wielkopolskim 3. Przebudowa skwerów w centrach miejscowości 4. Rewitalizacja Parku Drogowskazów i Słupów Miłowych Cywilizacji w Witnicy 5. Przebudowa i rozbudowa budynku po byłym przedszkolu na potrzeby Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłodawie 6. Tworzenie nowych miejsc przedszkolnych poprzez
	P 7.2. Poprawa jakości i funkcjonalność i przestrzeni publicznych	7.2.1. Zagospodarowanie przestrzeni miejskich i wiejskich					
		7.2.2. Zwiększenie potencjału inwestycyjnego terenów na obszarze MOF GW					

	<p>P 7.3. Podniesienie atrakcyjności oferty kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej.</p>	<p>7.3.1. Wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych do rozwoju oferty kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej.</p>					<p>przebudowę przedszkola Różankach</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Rewitalizacja świetlicy wiejskiej w Łośnie 8. Rewitalizacja świetlicy wiejskiej w Rybakowie 9. Budowa i rozbudowa miejsc rekreacji w Gorzowie Wielkopolskim 10. Zbrojenie terenów inwestycyjnych w Gorzowie Wielkopolskim – II etap 11. Rozwój i promowanie zasobów turystyczno – kulturalnych na terenie Gminy Bogdaniec 12. Wspieranie rozwoju turystyki lokalnej: rozwój infrastruktury wodnej nad jeziorem Marwicko 13. Rozbudowa i przebudowa Centrum Rekreacji i Kultury w Santoku – Kultura włącza 14. Rozwój bazy turystycznej rzeki Warta 15. Budowa kompleksu sportowego w Strzelcach Krajeńskich z boiskami, bieżnią i infrastrukturą towarzyszącą 16. Rozwój potencjału turystycznego Gminy Deszczno
--	--	---	--	--	--	--	--

VI. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Zgodnie z podejściem partycypacyjnym zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w proces tworzenia dokumentów strategicznych wzmacnia demokrację, relacje mieszkańców z władzami samorządowymi i pozwala przybliżyć mieszkańcom obszaru plany i działania jakie zamierza podejmować samorząd.

1. Komunikacja z partnerami społecznymi

Na poziomie społecznym należy uwzględnić potrzebę upowszechniania informacji na temat Strategii ZIT MOF GW oraz aktualnego poziomu jej realizacji. Aby skutecznie przeprowadzić proces upowszechniania Strategii, dokument Strategii oraz raporty monitoringu i ewaluacji będą udostępnione na stronach wszystkich Partnerów Porozumienia. Upowszechnianie Strategii oraz rezultatów jej wdrażania będzie odbywało się także m. in. poprzez wykorzystanie mediów lokalnych.

Planowanie i wdrażanie Strategii w dialogu z interesariuszami pozwala na skuteczne wpływanie na długookresowe procesy społeczne, gospodarcze, przyrodnicze i przestrzenne.

2. Współpraca z partnerami przy realizacji Strategii

Poza partnerami porozumienia, we wdrażanie, a także aktualizację Strategii ZIT zostaną zaangażowane bezpośrednio i pośrednio różne grupy interesariuszy, a w tym:

- jednostki organizacyjne samorządów, w tym jednostki budżetowe, spółki komunalne,
- samorządowe instytucje kultury;
- partnerzy społeczno-gospodarczy;
- podmioty działające na rzecz ochrony środowiska;
- podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw
- osoby niepełnosprawne;
- pozostałe podmioty pożytku publicznego nie wymienione powyżej;
- instytucje okołobiznesowe;
- inne podmioty, które włączą się w realizację projektów zintegrowanych Strategii ZIT jako partnerzy współuczestniczący.

We włączaniu interesariuszy w proces tworzenia i realizacji Strategii ZIT, w zależności od form i technik komunikacji i ich udziału, ważna jest dbałość o zachowanie zasady równości płci, niedyskryminacji oraz zapewnienie możliwości udziału osób o specjalnych potrzebach.

Kluczowa dla sukcesu we wdrożeniu zapisów Strategii jest efektywna komunikacja pomiędzy Partnerami Porozumienia oraz pozostałymi partnerami społeczno-gospodarczymi oraz czytelne zasady współpracy wskazane poniżej:

- pomocniczości,
- suwerenności stron,
- uczciwej konkurencji,
- efektywności,
- jawności,
- partnerstwa,
- respektowania odmiennych opinii na wspólne sprawy,
- prawa do krytyki.

Celami współpracy z Partnerami są:

1. Skuteczna realizacja Strategii ZIT MOF GW.
2. Włączenie społeczności MOF, w szczególności podmiotów z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego w działania na rzecz realizacji Strategii ZIT MOF GW.
3. Wzmacnianie sieci współpracy pomiędzy Partnerami Porozumienia.
4. Zwiększenie poczucia tożsamości mieszkańców MOF.

Wsparciem uspołecznionego procesu opracowania, a następnie realizacji Strategii ZIT jest powołany przez Prezydenta Miasta Gorzowa Wielkopolskiego (jako lidera Porozumienia) **Forum ds. Strategii ZIT MOF GW**, partnerzy społeczno-gospodarczy, stanowiący ciało doradcze. Do zadań Forum należy konsultowanie i opiniowanie decyzji Lidera, związanych z przygotowaniem i wdrażaniem Strategii ZIT MOF GW.

Do składu ciała doradczego powołanych zostało 9 osób, które pochodzą ze wszystkich obszarów tworzących Związek ZIT, w ramach zawartego porozumienia międzygminnego. Członkowie reprezentują środowiska gospodarcze, instytucje okołobiznesowe, samorządowe, grono organizacji pozarządowych oraz podmioty działające na rzecz ochrony środowiska.

Oprócz doświadczenia i kompetencji merytorycznych osób w składzie ciała doradczego, uwzględniony został również aspekt reprezentowania przez nich potrzeb i oczekiwań społeczeństwa obywatelskiego, przyjęcia odpowiedzialności za promowanie włączenia społecznego, dbałość o poszanowanie praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami oraz zachowanie zasad równości płci i niedyskryminacji. Będzie to również niezwykle ważne w okresie realizacji Strategii ZIT.

Dla zespołu opracowującego Strategię ZIT bardzo ważny jest również stały kontakt i możliwość konsultacji z ciałem doradczym w trakcie organizowanych spotkań oraz w kontaktach indywidualnych. W trakcie spotkań prezentowany jest postęp w pracach nad kluczowymi rozwiązaniami i ustaleniami Strategii ZIT. W prezentacjach omówione są obszary wsparcia i propozycje projektów zintegrowanych do Strategii ZIT MOF GW, potrzeby i możliwości rozwiązań związanych z ochroną przyrody i planowane działania zmierzające do poprawy warunków naturalnych oraz uwzględnienie niezbędnych powiązań między projektami. Omawiane są również zasady dofinansowania w formie instrumentów finansowych.

Następnie ma miejsce wymiana opinii i formułowane są wnioski, które zespół opracowujący Strategię ZIT uwzględni w kolejnych wersjach dokumentu.

Dla umożliwienia szerokiego uspołecznienia prowadzone będą również konsultacje społeczne.

VII. **Monitoring i ewaluacja Strategii ZIT**

1. Monitoring i ewaluacja Strategii.

Monitoring realizacji Strategii ZIT MOF GW ma na celu zapewnienie prawidłowego i efektywnego wdrażania zaplanowanej interwencji. Umożliwia dokonanie modyfikacji zakresu działań czy zmian podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację.

Przedmiotem monitoringu będą wynikające ze Strategii ZIT MOF GW działania określone w ramach priorytetów i celów strategicznych i ich efekty mierzone wskaźnikami, zaś ewaluacja obejmie dodatkowo

również kontekst społeczno-gospodarczy w ocenie tych efektów. Monitoring realizacji poszczególnych działań Strategii ZIT MOF GW odbywać się będzie w oparciu o przypisane do nich mierzalne wskaźniki. Monitoring będzie obejmował: zbieranie i selekcjonowanie informacji, wskazanie jednostek odpowiedzialnych za pozyskiwanie, gromadzenie, przechowywanie i przetwarzanie informacji niezbędnych do wyliczania wskaźników monitoringu.

Monitoring będzie polegał na prowadzeniu w sposób ciągły obserwacji procesu realizacji Strategii ZIT MOF GW, w tym rezultatów jakie ona przynosi i będzie ważnym elementem zarządzania rozwojem MOF.

Raporty z monitoringu będą sporządzane corocznie i będą mierzyły osiągnięcie przyjętych wskaźników oraz poziom wdrażanej alokacji. Raporty będą przygotowywane przez Wydział ZIP, będą przyjmowane przez Komitet Sterujący ZIT. Wszystkie raporty zostaną upublicznione na stronach Lidera oraz partnerów ZIT MOF GW.

Poniżej przedstawiono wskaźniki monitoringu Strategii ZIT MOF GW.

Tabela 6. Wskaźniki monitoringu Strategii ZIT MOF GW.

Obszar wsparcia	Cel, Priorytet, Działanie	Nazwa wskaźnika	Szacowana wartość docelowa
Cel Szczegółowy FEWL 21-27	Cel Szczegółowy 1.2. Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych		
Cel strategiczny Strategii ZIT	Cel strategiczny 1. Podniesienie standardu jakości i dostępności usług publicznych		
Priorytet Strategii ZIT	P.1.1 Poprawa dostępności cyfrowej w usługach publicznych		
Działanie Strategii ZIT	1.1.1. Rozwój usług świadczonych elektronicznie w administracji publicznej	Institucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	
	1.1.2. Upowszechnienie kanałów dostępu do e-usług publicznych	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	
Cel Szczegółowy FEWL 21-27	Cel Szczegółowy 1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne		
Cel strategiczny Strategii ZIT	Cel strategiczny 2. Poprawa warunków do rozwoju przedsiębiorczości.		
Priorytet Strategii ZIT	P 2.1. Gospodarka lokalna przyjazna inwestorom		

Działanie Strategii ZIT	2.1.1. Rozwój aktywności gospodarczej	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	
Cel Szczegółowy FEWL 21-27	<p>Cel Szczegółowy 2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju</p> <p>Cel Szczegółowy 2.4. Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego</p>		
Cel strategiczny Strategii ZIT	Cel strategiczny 3. Zwiększenie inwestycji w odnawialne źródła energii i działania służące adaptacji do zmian klimatu.		
Priorytet Strategii ZIT	<i>P 3.1. Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii</i>		
Działanie Strategii ZIT	3.1.1. Racjonalizacja produkcji i wykorzystania energii	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym energii elektrycznej, energii ciepłej)	
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	
Priorytet Strategii ZIT	<i>P 3.2. Zapobieganie negatywnym skutkom zmian klimatu</i>		
Działanie Strategii ZIT	3.2.2. Racjonalizacja gospodarki wodnej i opadowej	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	
Cel Szczegółowy FEWL 21-27	Cel Szczegółowy 2.7 Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia		

Cel strategiczny Strategii ZIT	Cel strategiczny 4. Wzmocnienie potencjału środowiska przyrodniczego		
Priorytet Strategii ZIT	P.4.1 Poprawa jakości terenów zieleni i wsparcie działań dotyczących różnorodności biologicznej		
Działanie Strategii ZIT	4.1.1. Tworzenie, ochrona i integracja kompleksów zieleni	Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu	
Cel Szczegółowy FEWL 21-27	Cel Szczegółowy 2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej		
Cel strategiczny Strategii ZIT	Cel strategiczny 5. Poprawa dostępności komunikacji niskoemisyjnej.		
Priorytet Strategii ZIT	P 5.1. Rozwijanie infrastruktury komunikacji niskoemisyjnej		
Działanie Strategii ZIT	5.1.1. Rozwinięta sieć dróg rowerowych i pieszych oraz infrastruktury towarzyszącej	Wspierana infrastruktura rowerowa	
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	
Priorytet Strategii ZIT	P 5.2. Wspieranie transportu publicznego		
Działanie Strategii ZIT	5.2.1. Rozwijanie infrastruktury publicznej komunikacji niskoemisyjnej przyjaznej środowisku	Liczba zakupionych jednostek taboru tramwajowego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitarnej	
		Długość wybudowanych linii tramwajowych	

		Długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii tramwajowych	
Cel Szczegółowy FEWL 21-27	<p>Cel Szczegółowy 4f. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>Cel Szczegółowy 4h. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji</p>		
Cel strategiczny Strategii ZIT	Cel strategiczny 6. Podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz włączenia społecznego.		
Priorytet Strategii ZIT	P 6.1. Edukacja na wysokim poziomie		
Działanie Strategii ZIT	6.1.1. Wsparcie dostępu do dobrej jakości edukacji przedszkolnej.	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	
	6.1.2. Poprawa jakości kształcenia na poziomie edukacji ogólnej	Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	
	6.1.3. Poprawa jakości kształcenia w ramach rozwoju szkolnictwa zawodowego	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	
Priorytet Strategii ZIT	P 6.2 Poprawa jakości życia mieszkańców i spójności społecznej		
Działanie Strategii ZIT	6.2.1. Zmniejszanie bezrobocia i zwiększanie zatrudnienia	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	

	6.2.2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	
Cel Szczegółowy FEWL 21-27	Cel szczegółowy 5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich		
Cel strategiczny Strategii ZIT	Cel strategiczny 7. Poprawa spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru MOF GW		
Priorytet Strategii ZIT	P 7.1. Partnerstwo na rzecz MOF GW		
Działanie Strategii ZIT	7.1.1. Rozwijanie sieci współpracy i realizacja wspólnych przedsięwzięć w MOF GW	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	
Priorytet Strategii ZIT	P 7.2. Poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznych		
Działanie Strategii ZIT	7.2.1. Zagospodarowanie przestrzeni miejskich i wiejskich	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	
	7.2.2. Zwiększenie potencjału inwestycyjnego terenów na obszarze MOF GW	Podmioty zaangażowane w opracowanie i realizację strategii rozwoju obszarów miejskich	
Priorytet Strategii ZIT	P 7.3. Podniesienie atrakcyjności oferty kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej.		

Działanie Strategii ZIT	7.3.1. Wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych do rozwoju oferty kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej.	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	
		Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	

Ewaluację definiuje się jako badanie społeczno-ekonomiczne, realizowane w celu oceny jakości i efektów wdrażanej Strategii ZIT. Ocena taka dokonywana jest w oparciu o wytyczne Komisji Europejskiej, obejmujące następujące kryteria:

- **trafność** - czy cele Strategii odpowiadają potrzebom beneficjentów (różnych grup mieszkańców, przedsiębiorców, turystów)?
- **efektywność** - czy działania w ramach realizacji Strategii są racjonalne z ekonomicznego punktu widzenia? Czy ponoszone koszty są proporcjonalne do osiągniętych efektów?
- **skuteczność** - czy wdrażanie działań w ramach Strategii przyczynia się do realizacji założonych celów rozwoju Powiatu?
- **użyteczność** - czy realizacja Strategii przyczynia się do lepszego zaspokojenia potrzeb beneficjentów i rozwiązywania zidentyfikowanych problemów? Czy beneficjenci faktycznie korzystają z efektów działań? Czy pojawiają się niepożądane, negatywne efekty uboczne realizowanych działań?
- **trwałość** (ang.) - czy pozytywne skutki realizacji Strategii mają charakter stały? Czy efekty działań będą trwałe?

Badanie ewaluacyjne

Ewaluacja jest jednym z głównych narzędzi wykorzystywanych do realizacji polityki spójności. Jej zadaniem jest ocena jakości i efektywności realizowania zamierzonych celów, priorytetów i działań.

Przewidziane są dwa rodzaje ewaluacji: on going i ex post. Badanie ewaluacyjne on going będzie przeprowadzone w 2025 na podstawie raportów z monitoringu. Badanie ewaluacyjne ex post będzie przeprowadzone po zakończeniu realizacji Strategii w 2027 roku również na podstawie raportów z monitoringu.

Raporty z ewaluacji Strategii

Na podstawie badań ewaluacyjnych, sporządzany będzie raport z ewaluacji Strategii ZIT. Raporty z ewaluacji będą opisywały stan realizacji Strategii w układzie narastającym. Raporty z ewaluacji będą udostępniane publicznie na stronach internetowych Partnerów.

Aktualizacja Strategii

Na podstawie informacji z monitoringu i ewaluacji, Strategia ZIT może być poddana aktualizacji. Decyzję o przeprowadzeniu aktualizacji Strategii podejmuje Lider Porozumienia po wcześniejszej konsultacji ze wszystkimi Partnerami Porozumienia.

Ponadto strategia będzie podlegać aktualizacji, jeżeli będzie tego wymagała sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna MOF, albo gdy będzie to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju województwa.

VIII. Opis procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Niniejsza Strategia ZIT będzie poddana procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, Do dokumentu zostanie sporządzona Prognoza oddziaływania na środowisko. Projekt Strategii ZIT wraz

z Prognozą zostaną poddane konsultacją społeczną i przekazane do opinii Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim oraz Lubuskiemu Państwowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Gorzowie Wielkopolskim. Rozdział zostanie uzupełniony po zakończeniu ww. procedury.

Spis tabel.

Tabela 1. Wyzwania rozwojowe MOF GW	34
Tabela 2. Zestawienie celów strategicznych Strategii ZIT MOF GW z przypisanymi do nich priorytetami i działaniami.....	38
Tabela 3. Zestawienie projektów niekonkurencyjnym w wiązках projektów.....	58
Tabela 4. Lista projektów podstawowych wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych z FEWL 2021-2027.....	64
Tabela 6. Alokacja ZIT MOF GW z Programu Fundusze Europejskie da Lubuskiego 2021-2027.....	148
Tabela 7. Wskaźniki monitoringu Strategii ZIT MOF GW.	157

Spis schematów.

Schemat 1. Procedura wyboru projektów w trybie niekonkurencyjnym.....	57
---	----

Spis map.

Mapa 1. Zmiana liczby ludności MOF OW GW (2012/2022).....	8
Mapa 2. Ludność w wieku poprodukcyjnym w MOF GW w 2022 roku	8
Mapa 3. Układ komunikacyjny MOF GW	15
Mapa 4. Liczba podmiotów REGON na 10 tys. mieszkańców w MOF GW w 2022 roku.....	17
Mapa 5. Osoby pracujące na 1000 mieszkańców w MOF GW w 2021 roku	17
Mapa 6. Wody powierzchniowe na terenie MOF GW	22
Mapa 7. Odsetek mieszkańców korzystających z kanalizacji w MOF GW w 2021 roku.....	22
Mapa 8. Obszary chronione na terenie MOF GW	23